

TARİHTE İLGİNÇ VAKIFLAR

Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları / 102 Tarihte İlginç Vakıflar

Sertifika No / 16651
ISBN / 978-975-19-5250-9

Sahibi
Vakıflar Genel Müdürlüğü Adına
Dr. Adnan ERTEM

Yayın Koordinatörü
Burhan ERSOY

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Cuma ATABAY

Yayın Yönetmeni
Mehmet KURTOĞLU

Proje Koordinatörü
Salim KUZUYURT

Yayın Kurulu
Adnan TUZEN
Mehmet KURTOĞLU
Nilgün ÇEVİRİMLİ
Mevlüt ÇAM
Şerife (EROĞLU) MEMİŞ

İnceleme
Dr. Murat YILMAZ

Editör
Mehmet Fatih MÜFTÜOĞLU

Metinler
Ünal BOLAT

Taslak Metin
Selim GÜRSELGİL

Redaksiyon
Saliha AYDOĞAN

Resimleme
Erdem ÇAKIR

Boyama
Çağdaş UMUL

Grafik-Tasarım
Esra SOZEN

Kapak
Yunus KARAASLAN

İnteraktif CD-ROM
Fatih SELÇUK

Teknik Tashih
M. Cüneyd USTA

Metin Tashihi
Melike Zeynep CAN
Taha BATUR

Yapım
Oluş Organizasyon

Uygulama
Grafistanbul

Baskı
Aktif Matbaacılık Ltd. Şti.

Basım Tarihi
İstanbul / Ocak 2012

Yazışma Adresi
T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü
Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı
Atatürk Bulvarı No: 10 Ulus - Ankara
Tlf: 0312 509 60 00 / Faks: 0312 324 47 22

www.vgm.gov.tr

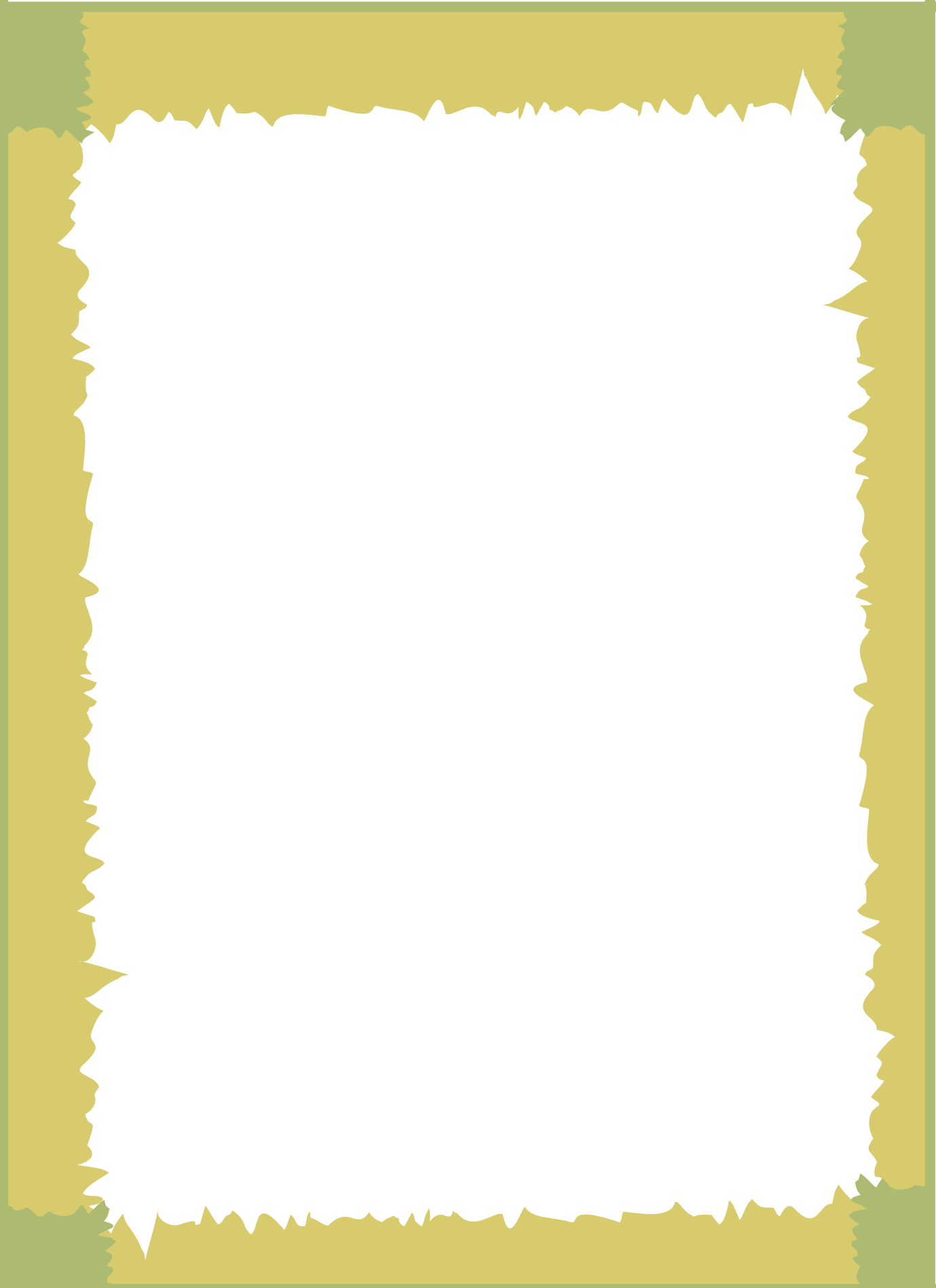
İçindekiler

- Güzel Yazı Öğreten Vakıf / 12
Hastalara İlaç Yapan Vakıf / 13
Sokak Hayvanlarına Ekmek Veren Vakıf / 14
Sakız Ağacı Diken Vakıf / 15
Hastalara Evinde Bakım Hizmeti Sunan Vakıf / 16
Kızlara Çeyiz Hazırlayan Vakıf / 17
Duvar Yazılarını Silen Vakıf / 18
Kadın Sığınma Evi Vakfı / 19
İpekböcekçiliğini Geliştiren Vakıf / 20
Bulaşıcı Hastalıkları Tedavi Vakfı / 21
Çiftçilere Tarım Aletleri Temin Eden Vakıf / 22
Çeşme Tamir Ettiren Vakıf / 23
İsrafi Önleyen Vakıf / 24
Sıcak Pide Dağıtan Vakıf / 25
Hayvanlara Mera Açan Vakıf / 26
Yaz Günlerinde Soğuk Su Dağıtan Vakıf / 27
Şehit ve Sahabe Türbelerini Tamir Eden Vakıf / 28
Mevlevihane'ye Zeytinlik Bağışlayan Nikola Kızı Vakfı / 29
Deniz Kazazedelerine Yardım Eden Vakıf / 30
Donanmayı Güçlendiren Vakıf / 31
Fakirlerin Vergisini Ödeyen Kadın Vakfı / 32
Yaz ve Kışta İnsanların İstirahati İçin Kamp Tesis Eden Vakıf / 33
Ölçü İle Fodula Dağıtan Vakıf / 34
Çocukları Sünnet Ettiren Vakıf / 35
Çevre ve Ormanı Koruyan Vakıf / 36
Camilerdeki Saatleri Tamir Eden Vakıf / 37
Yaşlı Fakirlere Evde Bakım Hizmeti Sunan Vakıf / 38
Yatılı Öğrencilere Burs Veren Vakıf / 39
Halkın ve Yolcuların Hayvanlarını Sulayan Vakıf / 40
İnsanları Hacca Gönderen Vakıf / 41
Tohum Saklayan Vakıf / 42
Şehir Estetiğini Koruyan Vakıf / 43
Misafirhane Yapan Vakıf / 44
Sıcakta Sebillere Kar Koyan Vakıf / 45
Yol Güvenliğini Sağlayan Vakıf / 46

- Nehir Kenarına Namazgâh Yaptıran Vakıf / 47
Öğrencilere Piknik Yaptıran Vakıf / 48
Talebeye Giysi ve Kırtasiye Yardımı Yapan Vakıf / 49
Yetimlere Yazlık Elbise Alan Vakıf / 50
Kışın Abdest Alanlara Sıcak Su Temin Eden Vakıf / 51
Tabî Afetleri Önleme Çalışmaları Yapan Vakıf / 52
Çevreyi Güzelleştiren Vakıf / 53
Cami ve Minareleri Aydınlatan Vakıf / 54
Nehir Kenarlarına Söğüt Diken Vakıf / 55
Su Kuyusu Açtıran Vakıf / 56
Öksüz ve Yetim Çocukları Barındıran Vakıf / 57
Kaldırımları Tamir Eden Vakıf / 58
Mahalle Halkının Vergilerini Ödeyen Vakıf / 59
Muhtaçlara Aşevi Vakfı / 60
Fabrika Kuran Vakıf / 61
Doktorların Güzel Huyulu Olmasını İsteyen Vakıf / 62
Sakal-ı Şerifi Mübarek Günlerde Ziyaret Ettiren Vakıf / 63
Fakirlere Temizlik ve Gıda Maddeleri Alan Vakıf / 64
Âmâlara Hizmet Eden Vakıf / 65
İlkokul Hocalarına Tütünü Yasaklayan Vakıf / 66
Teravihlerde Kaçkar Balından Şerbet Dağıtan Vakıf / 67
Köleleri Evlendiren Vakıf / 68
Hacılar İçin Konaklama Tesisi Yapan Vakıf / 69
Garipler İçin Hastane Kuran Vakıf / 70
Yaşlı Kadınlara Ev Tahsis Eden Vakıf / 71
Helalleşme Vakfı / 72
Nehirde Ulaşım Sağlayan Vakıf / 73
Zararlı Haşeratı İmha Eden Su Vakfı / 74
Orduya Lojistik Destek Vakfı / 75
Sosyal Güvenlik Vakfı / 76
Hıristiyan Esirleri Kurtarma Vakfı / 77
Fakir Bekarları Evlendiren Vakıf / 78
Köye Gelen Misafirleri Ağırlayan Vakıf / 79
Afet Sonrası Onarım ve Bakım Yapan Vakıf / 80
Helva Dağıtan Vakıf / 81
Dul ve Fakir Hanımların İhtiyaçlarını Karşılamanı Yapan Vakıf / 82

- Yoksul Mahkumlara Harçlık Veren Vakıf / 83
Güvercinhane Yaptıran Vakıf / 84
Kitapları Tamir Eden Vakıf / 85
Parasızlıktan Okuyamayan Çocuklara Eğitim Veren Vakıf / 86
Van Gölünde Acil Yardım Gemisi İhdas Eden Vakıf / 87
Meyve Yediren Vakıf / 88
Dara Düşenlerin Vergisini Ödeyen Vakıf / 89
Halk İçin Hamam ve Çamaşırhane Yaptıran Vakıf / 90
Köprüleri Tamir Ettiren Vakıf / 91
Düğün Merasimleri Düzenleyen ve Fakir Hanımları Giydiren Vakıf / 92
Leylekleri Koruyan Vakıf / 93
Göl Temizleyen Vakıf / 94
Müslüman Esirleri Kurtaran Vakıf / 95
Namazgâh ve Abdethâne Yaptıran Vakıf / 96
Fakirler İçin Kurban Kesen Vakıf / 97
Müslim ve Gayrimüslime Mezar Yaptıran Vakıf / 98
Göz Hastalıkları İçin İlaç Hazırlayan Vakıf / 99
Savaşa Giden Gazilere At Veren Vakıf / 100
Namazgâhta Bayram Yemekleri Dağıtan Vakıf / 101
Tarihi Eserlerin İç Tasarım ve Temizliğine Özen Gösteren Vakıf / 102
Seyyah, Derviş ve Fakir-Fukaraya Hangâh (Büyük Tekke) İnşa Eden Vakıf / 103
Eğitimde Kaliteli Personel İstihdam Eden Vakıf / 104
Kurucusu Kayserili Olup Erzurum'u Çeşmelerle Donatan Vakıf / 105
Hasta Haklarını Koruyan Vakıf / 106
Tarım Alanlarını İslah Eden Vakıf / 107
Fakr u Zarurete Düşenlere Yardım Vakfı / 108
Alt Yapı Hizmetleri Sunan Vakıf / 109
İflas Eden Tüccarlara Yardım Eden Vakıf / 110
Yetim Öğrencileri Giydiren Vakıf / 111
Boğaz'da Temiz Hava Aldıran Vakıf / 112
Tarihi Eserleri Koruyan Vakıf / 113
Şifahâne Yaptıran Vakıf / 114
Mübarek Gecelerde Mahkumlara İkranda Bulunan Vakıf / 115
İlim Kitapları Bağışlayan Vakıf / 116
Hayvan ve Tohum İslah Eden Vakıf / 117
Belki Lazım Olur / 118 - 119
Vakıf Terimleri - Hayırda Sınır Yok / 120

Takdim

Değerli okuyucu, sevgili genç...

Bizi, binlerce yıllık tarihimiz boyunca orijinal ve değerli kılan üç özelliğimiz oldu; edep, cesaret ve merhamet.

Bu hasletlerimiz, dünya çapında bir medeniyet kurarak tarihe mührünü vuran Osmanlı zamanında ise zirveye çıktı.

Bu hususiyetlerimiz sayesinde orijinal rengine bürünen medeniyetimiz bir gönüllülük, bir merhamet, bir sevgi medeniyetiydi. Yalnızca ırkdaşına, din kardeşine değil, yaratılmış herkese ve her şeye gönül vermenin, sevgi sunmanın, merhamet göstermenin adıydı.

İşte bu vasıflarımızın bir tezahürü olarak ecdadımız, kendi kişisel imkanlarıyla, hiç bir menfaat beklemeden, küçük büyük binlerce hayır kurumunun temellerini atmış ve bu müesseselerin varlığı ve devamlılığı için de tüm birikimlerini bağışlamışlar.

Her türlü övgüye layık olan bu durum, vakıf müessesesini dünyada iyiliğin sembolü haline getirmiş.

Devletimiz, her konuda geçmişine sahip çıktığı ve mirasıyla övündüğü gibi medeniyetimizin yapı taşı olan vakıf şuurunu yaşatmayı ve geniş bir coğrafyaya vurulmuş mührümüz olan vakıf eserlerimizin gün yüzüne çıkartılmasını ve korunmasını en önemli görevlerinden biri kabul etmektedir.

Bu azim ve kararlılığımız sebebiyledir ki kısa denilebilecek bir sürede, kıymet biçmeye kimsenin güç yetiremeyeceği tam 3600 eserimize el uzatılmış ve ayağa kaldırılmıştır.

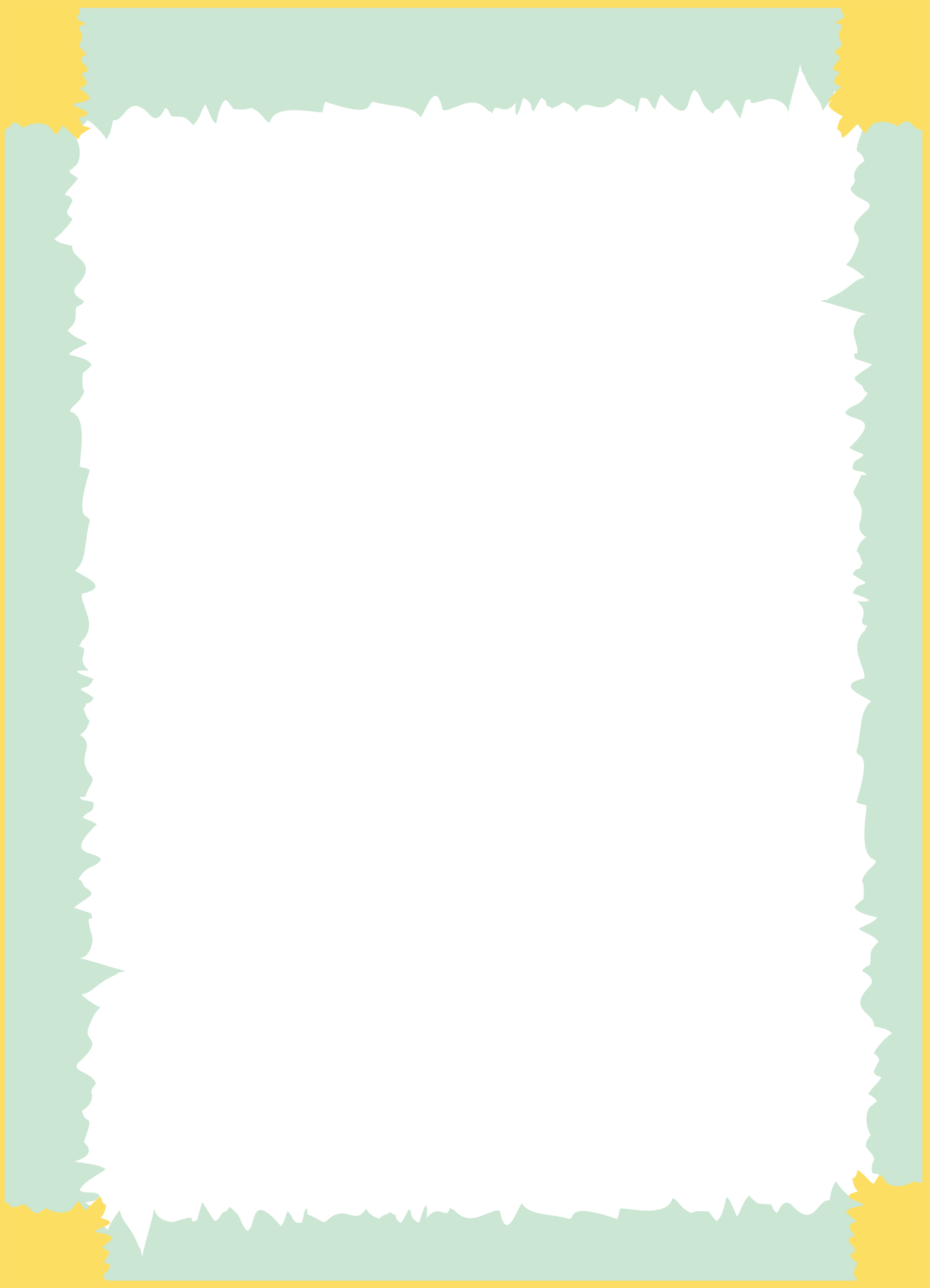
Bu hizmeti yaparken ne bölgesel, ne de kentsel bir ayırım içerisinde olunmamıştır. Başından beri yurdumuzun en ücra köşelerinde bulunan eserlerimiz de dâhil olmak üzere, hatta sınırlarımız haricindeki coğrafyalarda bile, nerede harap durumda bir eser varsa devletin tüm imkânları seferber edilmiştir.

Devlet olarak 2023 yılı hedefimiz 10 bin eseri daha abad etmektir.

Geçmişte ecdadımızın vakıflar eliyle yeşertmiş olduğu sevgi kültürünü, şefkat ahlakını ve merhamet duygusunu bu topraklarda daimi kılmak bizim için en önemli amaçtır.

Bu şuurun gelecek nesillere aktarılması işte bu bakımdan çok ama çok önemlidir. Güzide kurumumuz Vakıflar Genel Müdürlüğümüzün hazırladığı ve büyük vakıf medeniyetimizi, tüm renkliliği, çeşitliliği ve güzelliğiyle işleyen bu çalışmayı zevkle inceledim. Bu eseri, geleceğin teminatı olan çocuklarımıza ve gençlerimize sevgi kültürünü, şefkat ahlakını ve merhamet duygusunu kazandıracak önemli bir didaktik çalışma olarak görüyor, hazırlanmasında emek ve katkı sunan herkesi yürekten kutluyorum.

Bülent ARINÇ
Başbakan Yardımcısı

Önsöz

Din, kültür, sanat, edebiyat ve felsefe; tarih boyunca insanı merkeze alan fikirler üzerinde yoğunlaşmışlardır. Bu fikirler insanın daha mutlu ve huzurlu hayat sürmesini amaç edinmiştir. Bu bağlamda insanoğlunun görevi doğru, güzel ve iyi olanı bulup ortaya çıkarmak, yeryüzünde dengeli bir hayat inşa etmek, sosyal ilişkileri kuvvetlendirmek ve dünyayı daha yaşanılır hale getirmektir.

Vakıf Medeniyeti, işaret ettiğimiz bütün bu noktaları gözeterek, sosyal bağları güçlendiren, hayır ve hasenatı esas alan bir gaye içinde olmuştur. Zira Vakıf Medeniyeti, iki temel değer üzerinde yükselmiştir. Birincisi yapılan hayırlarla Allah'a yaklaşmak, diğeri ise bu hayır işleriyle insanlığa, daha genel anlamıyla bütün canlılara faydalı olmak ve sevgilerini kazanmaktır. Yeryüzündeki bütün canlıları gözetken bu medeniyet; sevgi ve merhamet üzerinde yükselmiş, yerdeki karıncadan, gökteki kuşa kadar bütün canlıları koruyup kollamıştır. Yine bu fikir ve gaye ile şehirleri güzelleştiren çevre ve mimari faaliyetlere önem verilmiş, yeryüzündeki bütün canlıların yaşayabileceği dingin ve dengeli bir dünya inşa edilmeye çalışılmıştır. Bu anlamda Vakıf Medeniyeti, hayatın bütün cephesini kuşatan bütüncül bir medeniyettir. Sevgi, merhamet, incelik ve estetikle yola çıkan bu medeniyetin kurduğu vakıflar; öylesine teferruatlı işlere girmiştir ki, hayret etmemek, hayran olmamak elde değildir...

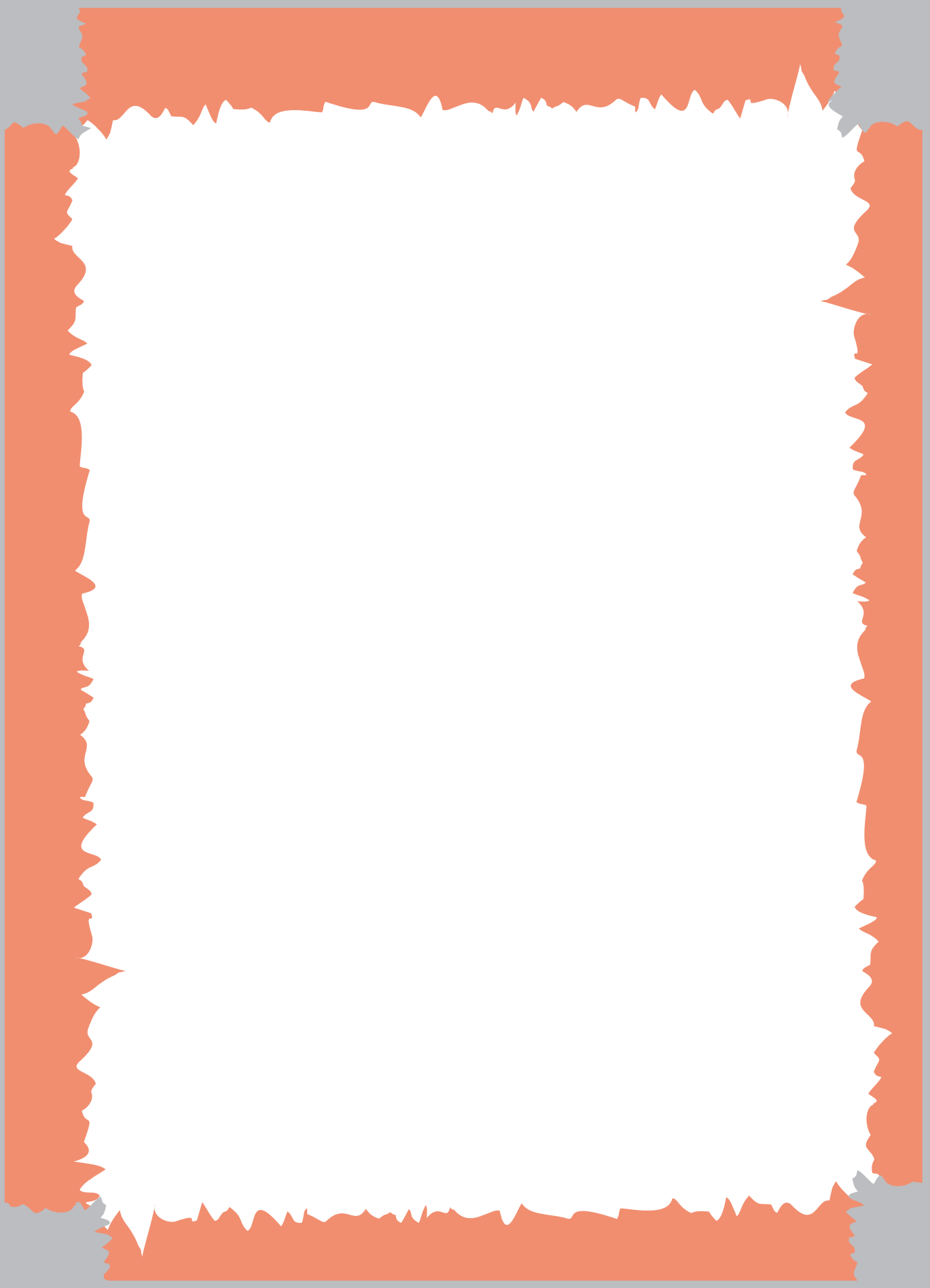
Özellikle vakfiyelerin kuruluş mantalitesine baktığımızda, yukarıda bahsettiğimiz hayır, iyilik, güzellik, estetik ve sevgi gibi dünyadaki varoluş gayemizi belirleyen birkaç büyüü sözcüğün etrafında şekillendiğini görürüz. Bu amaçla kurulan vakıflar; din, dil, ırk hatta yeryüzündeki hiçbir canlı ayrımı gözetmeksizin hizmet yapma gayesi içinde olmuştur. Yüzyıllar içinde bu medeniyet; inşa ettiği iyilik, güzellik, sevgi ve merhamet sözcüklerinden hareketle büyük bir insanlık birikimi ortaya çıkarmıştır. Bu büyük birikimin ne olduğunu anlamak için yalnızca vakfiyelere bakmak bile yeterli olacaktır.

Bu öyle bir birikimdir ki, insanlığa nasıl hizmet edebilirim fikrinden doğmuş, hayvan ve nebatatı dahi içine almıştır. Boş bırakılan, ihmal edilen ve unutilan ne varsa, onu hatırlamış ve hatırlatmıştır. Yalnızca yetimlere sahip çıkmakla kalmamış, onlara anne ve babalık etmek için vakıflar kurulmuştur. Azat olan kölenin azatlık sonrası hali düşünülmüş, onları koruyup kollayan ortamlar hazırlanmıştır. İnsanlığa hizmet için köprüler yapmakla kalmamış, o köprüler doğal afetlerde hasar gördüğünde tamiri için bir miktar nakit ayrılmıştır. Aynı şekilde doğal afetlerde kirlenen ırmak ve nehirleri temizleme bir görev addedilmiş, bunun için vakıflar kurulmuştur. Tabiatı güzelleştirmek ve insanlığa hizmet için fidan dikmek gibi hayırlı ve anlamlı faaliyetlere girişilmiştir. Bu tür ulvi davranışlardan oluşan vakıfları, ancak bu medeniyetin inşa ettiği zihniyetler gerçekleştirebilir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü olarak arşivimizdeki vakfiyelerden hareketle modern dünyanın ders alacağı bu büyük insanlık birikiminin yalnızca küçük bir bölümünü ortaya koymak istedik. Bu amaçla hazırlanmış olduğumuz "Tarihte İlginç Vakıflar" adlı bu kitabımızda, vakıf medeniyetinin nasıl bir incelik ve güzellik üzerine inşa edildiğini, toplumun kılcal damarlarına inerek kimsenin aklının ucundan dahi geçirmediği konulara nasıl el atıldığını göstermek istedik. Bu hayır ve hasenat işlerini gerçekleştirenlerin yalnızca Allah rızası ve insanlığa hizmet gayesiyle hareket ettiklerini de unutmamak gerekir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yayınlamış olduğu "Tarihte İlginç Vakıflar" kitabı vakfiyelere dayanarak usta kalemlerin hikâyeleştirdiği, usta fırçaların resimlediği, Vakıf medeniyetimizin büyüü ve ihtişamlı sahifelerinden oluşuyor. Bu kitapta geçen her bir vakıf, konu başlığını müstakil bir vakıf adından almamıştır. Kitapta geçen hikâyelerin konu başlığı vakfın hayır şartından seçilmiştir. Yaklaşık yüz yirmi vakfiyeye dayanarak kaleme alınan bu kitabın, vakıf şuurunun oluşmasına katkı sağlaması dileğiyle, emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Dr. Adnan ERTEM
Genel Müdür

Giriş

Kalemтіраşınızı, sınıfınızın öğretmen masasına bıraksanız ve deseniz ki:
“Arkadaşlar bu kalemтіраşı sınıfa armağan ettim. Kalemтіраşı olmayanlar kalemіni bununla açabilir.”

İşte, bir minik vakıf hizmeti sundunuz demektir.

Hani caddelerde arada bir görürsünüz. Bir bardak su bile marketlerde, büfelerde para ile satılırken, bazı iş yerlerinin önünde eski adıyla sebil denilen su makineleri bulunur. Gelip geçen oradan kana kana su içer.

O dükkanın veya mağazanın sahibi de su vakfetmektedir.

Vakıf, bu kadar basit ama temel hizmetler de sunar.

Bununla birlikte vakıf, devletlerin dahi hizmet vermekte zorlanabileceği alanlarda da büyük işler üstlenir.

Tıpkı Sultanahmet ve Süleymaniye Camii, Bezm-i Alem Gureba Hastanesi, Okmeydanı spor sahası ve benzerleri gibi...

Bu eserlerin varlığı göğsümüzü kabartıyor değil mi? Turistlerin hayranlıkla gzmeleri onurumuzu okşuyor...

İşte bu muhteşem eserler vakıf marifetiyle kurulduğu gibi bu günlere kadar da vakıf hizmetleriyle ayakta kalabilmişlerdir.

Yani vakıf hem kendini yaşatır, hem kendine ait olan eseri ve iyiliği...

Bu bakımdan diyebiliriz ki, dedelerimiz bize armağan olarak ne kadar maddi-manevi varlık bıraktı ise neredeyse hemen hepsi vakıf yoluyla meydana getirilmiştir.

“Vakıf” kelimesi aslında İslamî bir kelimedir. Çoğulu “evkâf” ve “vukûf”tur.

Vakıf yerine bazen “sadaka” kelimesi kullanılsa da “hayrat” kelimesi çok sık kullanılmıştır.

Vakıfların tarihi çok eskilere dayanır ve tarihte ilk önce herkesin birlikte ibadet ettiği mekanlarda başlamış, sonradan birçok sosyal alanı içine alarak genişlemiştir.

Bilinen en eski vakıf, Mekke'deki Kâbe'dir. Kâbe, yeryüzünde ilk mabettir.

Bazı rivayetlere göre, sürülerini satıp insanların istifadesi için vakfeden ilk insan da Hz. İbrahim'dir. Peygamberimiz de Medine'deki yedi parça mülkünü vakfetmiştir.

Hazreti Ömer, çok sevdiği bir arazisini; satılmamak, bağışlanmamak ve mirasla da geçmemek üzere, fakirlere, yakın hısımlara, miskinlere, yolda kalmışlara ve azatlık anlaşması yapan kölelere vakfettiğini açıklamıştır.

Vakıf malının amacı dışında kullanılmasının büyük felaket doğuracağı inancı onları korumuştur. Peygamberimiz ve Halifelerinin kurdukları vakıflardan sonra, imkânı olan çoğu müslüman, onlara benzemek için elindeki imkanlar ölçüsünde vakıf kurmaya çaba harcamıştır.

İslam tarihinde, özellikle Osmanlılar, vakıf kurumuna ayrı bir önem vermiş ve bu müesseseleri cemiyetin her katmanına yaymışlardır.

Öyle ki...Padişahlardan tutun; onların anneleri, eşleri, kızları, erkek çocukları, gelinleri; sadrazamlardan tutun; vezirler, paşalar, şeyhülislamlar, müderrisler ve diğer devlet memurları; zenginlerden tutun, mütevazı gelire sahip sıradan insanlara kadar, kadını erkeği hayırda yarışmışlar, bu kitabın konusunu teşkil eden, hizmeti çok ilginç vakıflar kurmuşlardır.

Bunlar o kadar çeşitlidir ki...

Sayfayı çevirince hayranlıkla ve zevkle okumaya başlayacağınız ilginç vakıflarımızın her birinin bizim ele alıp başlıkladığımız hizmeti, onların hizmet çeşitliliğinin sadece bir tarafını hikaye ediyor. Yoksa sadece bir vakfın tüm hizmetlerinin hikayesi kitabın bütün hacmini doldurur.

Yüzyıllar boyunca din, ırk ve statü farkı gözetmeksizin fertler arasında onurlu bir yardımlaşma ve dayanışma yoluyla “hayr”dan “hayrat”a, hayrattan “hayat”a köprü atan vakıf kurumu, Cumhuriyet'in ilanından sonra “Vakıflar Genel Müdürlüğü”nün sorumluluğuna bağlanmıştır.

Bu zengin mirası çağın imkanları ve diliyle yeniden yorumlayıp devam ettirecek bir nesil sadece ülkemizin değil, dünyamızın da yüz akı olacaktır. İnsanlığın buna ihtiyacı var...

Bu kitap bu yönde ufacak da olsa bir tesir oluşturabilirse, hedefine ulaşmış sayılmalıdır.

Editör

Güzel Yazı Öğreten Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mustafa Efendi ibni Feyzullah Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: -

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1155 H. (1740 M.)

Daha ilk derste, bilgiyle beraber güzel yazıya da ne kadar önem verdiğini anlattı. Notunun önemli bir kısmının bundan olacağını ihtar etti. Her dersin bir kısmını yazı talimine ayırıyordu.

Neticede öğrenciler, biraz zorlanarak, biraz canları sıkılarak da olsa, fazla not alabilmek için eciş bücüş yazılara elveda demek zorunda kaldılar...

Bir, iki, üç ders... Derken sene sonuna doğru her bir öğrencinin yazısı hatırı sayılır derecede düzelmişti.

Mükemmel bir şekilde el yazısı yazar hale geldiklerinde kendileri de şaşırılmışlardı bu başarıya...

Bu iyiliği için teşekkür etmeye gittiklerinde, öğretmenleri onlara şunları anlattı:

-Bakın çocuklar. Güzel yazı yazma bizde tarihi bir gelenektir. Bu yüzden dünyanın en büyük hattatları bizden çıkmıştır. Bu iş için vakıflar bile kurulmuştur.

Mesela İstanbul'daki Mustafa Efendi Vakfı böyle bir vakıftır. Bu muhterem insan, vakfiyesinde ne demiştir biliyor musunuz?

"Söz konusu hattat muallimler tarafından talebelere asgari haftada iki gün güzel yazı (hüsn-ü hat) dersi verilecek; hocalarına günlük on akçe ödenecek..."

Sonra öğretmen, öğrencilerine hat sanatımızın ulaştığı zirveyi, ünlü hattatlarımızı vs. anlatıp sözü bir "darb-ı mesel"le bağladı:

-İşte bu yüzden "Kur'an Mekke'de indi, Kahire'de okundu, İstanbul'da yazıldı" sözü meşhur olmuştur...

Şimdi anlamışlardı meselenin arka planını. Daha bir mutlu ayrılmışlardı öğretmenlerinin yanından...

Vakıf Şartı

...Ta'lim-i fenn-i hatta mahir ve nikât ve mezâyâ-yı kitâbetde mahir bir kimesne muallimhane-i merkumede hâce-i meşk olub haftada iki gün ta'limi mukabelesinde kendüye yevmi on akçe vazife i'ta oluna ...

Hastalara İlaç Yapan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Sultan I. Süleyman Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Kanuni

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 954 H. (1547 M.)

Eczacı Atilla Bey'in ortaokula giden ortanca kızı Serpil, önündeki deftere hem yazıyor hem sesli olarak tekrar ediyordu:

"Şifalı bitkiler uzmanına günde dört akçe... Bitkilerin toz haline getirilmesi için çalışan iki kişiye günde üçer akçe... Merhem ve şurupların korunmasını sağlayan ambarcıya günlük dört akçe... Hastaneye malzeme almaya görevli kimseye günlük dört akçe..."

Sonra döndü. Bacak bacak üstünde televizyonda dizi film izleyen babasına sordu:

-Uff... Baba akçe ne demek?

-Ne akçesi kızım? Nereden çıktı bu şimdi?

-İşte burada yazıyor. Ödev bu...

-Ver bakalım neymiş şu ödev?

Serpil, elindeki fotokopi kağıdını babasına verdi... Atilla Bey akçe meselesinden önce, yukarıdan aşağıya yazıyı okumaya başladı. Öylesine okurken, elindeki mesleğiyle ilgili olduğunu fark edince dikkat kesildi:

-Aaa, bu eczacılıkla ilgili bir metin, dedi... Kim verdi sana bunu?

-Tarih öğretmenimiz...

Atilla Bey, kızının tarih öğretmeniyle ahbaptı... Gülümsedi... Kızına döndü:

-Tamam çocuğum, ben mesajı aldım. Yarın öğretmenle görüşürüm...

Ertesi gün okul bahçesinde tarih öğretmeniyle buluşan eczacı Atilla Bey, İstanbul'da kurulan Sultan Süleyman Han Vakfı hakkında konuşuyordu:

Kızının öğretmeni:

-Şaka değil Atilla Bey, diyordu; söz konusu vakfın hastanesine daha o zaman üç genel hekim, iki göz hastalıkları hekimi, iki cerrah, bir eczacı, iki ilaç imalatçısı, bir şurup imalatçısı, bir ecza depocusu, bir muhasebeci, bir kapıcı, iki aşçı, bir yemek servisi görevlisi, dört güvenlik görevlisi, iki temizlik görevlisi, iki çamaşırcı ve bir berber olmak üzere toplam 26 personel almışlar.

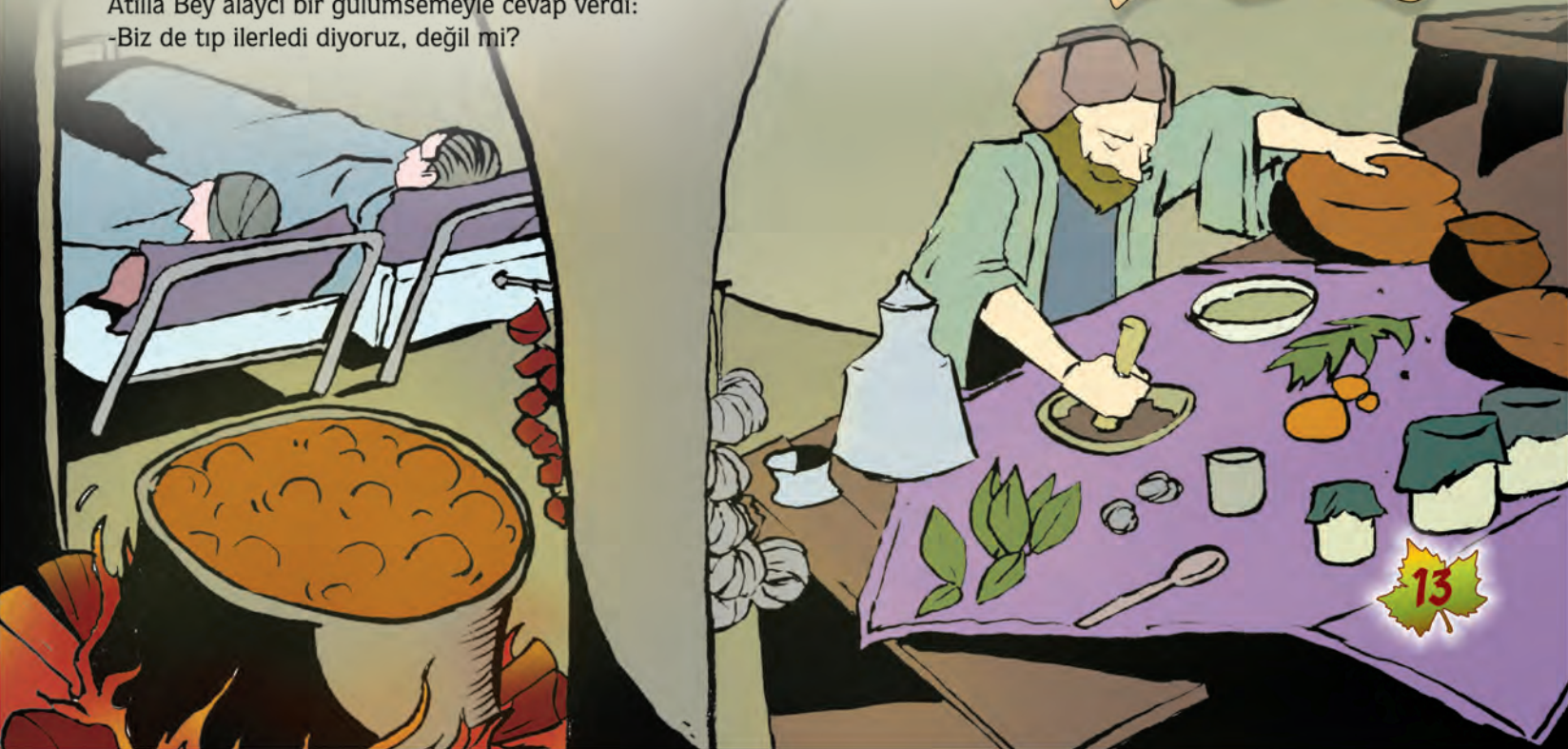
Bunların her birinin alacağı maaşı hesaplamışlar.

Atilla Bey alaycı bir gülümsemeyle cevap verdi:

-Biz de tıp ilerledi diyoruz, değil mi?

Vakıf Şartı

Bitkilerin isimlerini bilen ve bunlardan hastalıklara göre karışım yapabilen, bu işler için gerekli malzemenin başhekim tarafından alınmasını ve bunların kilelere konulmasını sağlayan bir kişinin şifalı bitkiler uzmanı (eczacı) olarak atanmasını, bu kişinin aldıracağı malzemenin yeni olmasını, eski ve bozuk malzeme kullanmamasını ve bu kişiye günlük dört akçe; bitkilerin dövülmesi ve çekilmesi (toz haline getirilmesi) için iki kişi dövücü tayin edilmesini ve bu kişilere görevleri karşılığı günlük üçer akçe verilmesini şart kıldım...

Sokak Hayvanlarına Ekmek Veren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hacı Mustafa oğlu Hacı Mustafa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: El Hac; es Seyyid

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1238 H. (1778 M.)

Müzik yapımcısı olarak biliniyordu. Ama işiyle ilgili olduğu kadar çalıştığı mekanla da son derece ilgili, sorumluluk sahibi bir kimseydi. Konser verecek olan şarkıcıyla Rumeli Hisarı'na doğru gidiyorlardı. Şarkıcı genç kız dinleyicilerin karşısına çıkacağı anın heyecanı içerisindeyken aranjör kendi havasındaydı:

-Sana bir şey söyleyeyim mi? Şu an şarkı söylemeye gittiğimiz Rumeli Hisarı'nın tarihini hiç düşündün mü?

-Yoo?.. Şarkı söylenen bir mekan işte... Bütün hayalim orada sahne almaktı. Sayenizde kavuştum.

-Sahnedeki alabildiğince haykıracaksın değil mi?

-Ne demek istiyorsun üstat!? Açık konuşur musun? Çıkart şu ağzındaki baklayı...

-Bak kızım, dün gelmeden önce Hisarla ilgili araştırıyordum. Bir tarihi bilgi edindim. Bu Hisar eskiden neydi biliyor musun? Zindandı. Evet bir zindan...

-Ay inanmıyorum... Ciddi mi?

-Evet... Mahkûmlar, Rumeli Hisarı'ndaki zindanlarda tutulmuş. Ve bu zindanlardan şu gördüğün Boğaz'a karşı nice ağıt ve gözyaşı akarmış kim bilir?

-İçim bir tuhaf oldu inan... En çok da mazlum olanlara acıyorum...

-Hakikaten enteresan bir milletmiş şu Osmanlı...

-Şimdi Osmanlı ile bunun ne alakası var?

-Şöyle... Devlet hukukun üstünlüğünü koruyup suçlu olanı hapse atıyor.

-Eee?

-Ama aynı devletin insanları bu mahkûmlar için Kur'an-ı Kerim okutmak ve onların tez zamanda kurtulup çoluk çocuğuna kavuşması için dua etmek üzere vakıflar kuruyor. Müzik yapımcısı vites değiştirirken son bir şey daha söylüyordu:

-Hani günümüzde hayvan severler var ya... Onlar da bilmez.

-Neyi?

-Rumeli Hisarı semtinde kurulmuş es Seyyid Hacı Mustafa Vakfı'nı ve bu vakfın; **her gün taze ekmek alınacak ve sokak hayvanlarına yedirilecek** diye şart koşmasını...

-Sokak hayvanlarına ekmek veren vakıf öyle mi?.. Hah ha ha...

-Gülme kızım... İşte tuttuğum notlar torpido gözünde...

Aç oku. Şarkıcı kız, torpido gözünü çekti... Meraklı aranjörün kaynağından derlediği notları eline aldı...

Kısıp sesle okumaya başladı: "Vakıf sahibi Hacı Mustafa oğlu Hacı Mustafa: Peygamber soyundan, yani es-Seyyid;

el-Hac... Kuruluş, Hicrî 1238, (Miladî 1778)..."

Vakıf Şartı

... Ve yine hisar-ı mezkûrda
küille yevmin otuzar akçalık
nân-ı aziz iştira olunup küllâba
(köpeklere) eklettirile ve...

Sakız Ağacı Diken Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI : Salih Paşa bin Ebubekir Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Ümera-ı Deryadan

KURULDUĞU YER : Sakız

KURULUŞ TARİHİ : 1116 H. (1705 M.)

Makam odasında derin düşüncelere dalmıştı... Sonra kafasını kaldırdı, yaverini çağırdı ve talimatını verdi:

-Bana bir vakıf senedi hazırlatın!

-Emriniz başım üstüne Paşam. Muhtevası ne olacak?

-Sakız adasındaki bağ, bahçe, çamlık ve çiftlik arazilerim vakfedilecek. Buralara sakız ağacı dikilecek, su yolları açılacak...

-Emredersiniz Paşa hazretleri.

-Bak evlat! Yüzündeki meraklı ifadeden anlıyorum. Böyle kıymetli arazileri, niçin ve ne kadar kolay vakfettiğimi merak ediyorsun değil mi? Memleketin hali belli. Düşman aman vermiyor. Fırsat kolluyor. Eğer bu yerleri vakfetmez de ölürsek buraları işgal edildiğinde bu araziler de onların olur. Vakıf malına ise Allah'ın izniyle kimse dokunamaz. Şimdi anladın mı? Böylece Salih Paşa, Sakız Adası'nda kurduğu vakıf marifetiyle; **yeni su yollarının yapımına ilaveten vakıf arazilerine çok sayıda sakız ağacı diktirerek mülkün değerlendirilmesi ve korunmasını sağlamıştı.** Yıllar geçti aradan... Osmanlı İmparatorluğu I. Dünya Savaşı'yla parçalandı. Ülkemizin hemen yanıbaşındaki adalar Yunanistan'a bırakıldı. Ve bugün maalesef Sakız Adası'nda bu Osmanlı paşasının vakfından da eser kalmamıştır. Günümüzde dünya sakız ticareti, yalnız Yunanistan'ın tekelindedir. Sakız Adası'nın (Chios) sakız ağacından geliri büyüktür. Bu ağacın reçinesi gıda ve kimya endüstrisinde hammadde olarak kullanılmaktadır. Dünyada sakız ağacının yetişebildiği ikinci önemli merkez ise Çeşme'dir ve 1993 yılından beri Sakız Ağacı'nın geliştirilmesi için valilik, kaymakamlık ve Ege Orman ve Araştırma Grubu çalışma yapmaktadır.

Nedense bir adım ileri gidilememiştir.

Galiba Çeşmelilerin bu büyük nimeti değerlendirmede istekli olmaları gerekiyor...

Vakıf Şartı

...Eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmireyi ve çamlık ve kurumi müstemil bağını ve malümü'l-kıta' bağ ve tarlalarını ... icâreden hasıl olan tamir ve termim ve garsu'l-eşcâr ve ma-i cari-i mezburun mecrası imaretinden ....

Hastalara Evinde Bakım Hizmeti Sunan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Germeyanoğlu Yakup Çelebi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Germeyanoğlu

KURULDUĞU YER: Kütahya

KURULUŞ TARİHİ: 1306 H. (1888 M.)

Germeyanoğlu Yakup Çelebi oldukça zengin bir kişiydi.

Ara sıra mahalleleri dolaşır, kimseye sezdirmeden Allah rızası için yardımlar yapardı. O gün de yine vakit gece yarısı olmasına rağmen ışığı yanan üç ev dikkatini çekmiş; sabah namazından sonra bu hanelere ziyarette bulunmuştu. Kapılardan birini açan bir genç:

-Buyurun. Hoş geldiniz, dedi.

-Hoş bulduk. Dün gecedен beridir evinizde kandilinizin sönmediğini gördük, soralım istedik. Bir müşkülünüz mü vardır?

Mahcup genç henüz cevap veremeden içeriden bir inleme duyuldu. O zaman, Yakup Bey'in meraklı gözlerine bakarak:

-“Annem” dedi. “Beş senedir yatalak halde...”

- “Hekime götürmediniz mi?”

Boynu büküldü gencin ve kısık sesle mırıldandı:

- “İmkânımız elvermedi ki beyim...”

Usluca bir kese akçe bırakarak karmakarışık duygularla çıkmıştı evden. Çok etkilenmişti...

-Kim bilir nice sahipsiz, nice kimsesiz insanlar çaresizlik içinde dertleriyle baş başadır, diye mırıldandı... Bu hasta valideyi hastaneye yatırıp tüm masraflarını üstlenmemiz, daha önemlisi... Ecdadımızın geleneğinde var olanı yaşatmamız lazım, diye aklından geçirdi.

Derin düşüncelerle yürürken eve geldiğini bile fark edememişti. Olanı biteni evdekilerle paylaştı:

-Ne yapılabilir Çelebim? diye sordu hanımı.

-Vakıf geliriyle yaşayan hastaneler olduğu gibi, hastaları evinde tedavi ettiren ve bakan vakıflar da olmalı. Bu vakıf, fakir fukara, garip guraba hastalara kucak açmalı... Haydi hanım yürü, gidiyoruz, dedi Çelebi heyecanla.

Soyu Germeyanoğlu sülalesine dayanan Yakup Çelebi, ertesi gün Kütahya'daki konağında yorgunluk kahvesini yudumlarken çok mutluydu. Vakıf senedini Kadı Efendi'ye mühürletmiş, niyetini ölümsüzleştirmişti artık: **“Kim hasta olursa ona hekim götürsünler, ilaç yaptırınsınlar, hekim hakkını ödesinler, hastanın bakım masraflarını karşılansınlar... Aralarında vefat edenler olursa kefen alıp, defin işlerini görsünler...”**

Bu mübarek zat bir de hastane yaptırmıştı.

Vakfı da hem bu hastanenin hem de

hastaları evlerinde tedavi hizmetinin masraflarını karşılayacaktı...

O kadar hastanın, acizin hayır duasını sonsuza kadar hissetmek ne güzel bir duygu olsa gerek...

Vakıf Şartı

...Ve dahi anda kim hasta ola,
ana hekim getireler, ilaç
ettireler ve hekim hakkın vereler
ve edviye bahasını vereler ve
anda ölen olursa kefen alalar,
sabin alalar, ahsen yuyalar;
andan sonra müsafir ve
mücavir-i dervişana «Git!»
demeyeler...

Kızlara Çeyiz Hazırlayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Esad Efendi bin Ahmed Efendi (Esad Mehmed Efendi) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sadr-ı Rumeli, Nakibu'l-Eşraf, es-Seyyid

KURULDUĞU YER: İSTANBUL

KURULUŞ TARİHİ: 1261 H. (1845 M.)

Cumbalı pencereden sokağa taşan tiz sesli bir kadının bağıışı, genç kızın kesik hıçkırıklarını bastırıyordu:

-Bana anne deme boşuna... Senin annen mezarlıkta. Babanla evlendim diye sana da annelik yapamam. Hele çeyizin beni hiç ilgilendirmez. Bir daha babana çeyiz lafı edersen seni kapıya koydururum haberin ola. Duydun mu?..

-Ta-mam... İhi, ta-mamm...

O arada adres arayan iki kadın birbirine baktı. Biri diğerine mırıldandı:

-Doğru yere gelmişiz. Bu evdeymiş demek ki öksüz kız... Bir süre sonra kararlı bir şekilde evin kapısını çaldılar. İçeriden gelen ses aniden kesildi. Az sonra gözleri ağlamaktan kan çanağına dönen evin kızı kapıyı açtı:

-Buyurun ne istemiştiniz?

-Kızım biz, kızlara çeyiz hazırlayan vakfın görevlileriyiz. **Çeyize ihtiyacı olan kızlarımızı tespit edip çeyizlerini üstleniyoruz.**

Konuşmalara içeriden kulak misafiri olan üvey anne de duyacak şekilde açık ve net olarak durumu anlatmışlardı.

Üvey anne çokbilmiş, biraz da kışkanç bir üslupla sordu:

-Çeyiz hazırlayan vakıf da neymiş? Böyle vakıf mı olurmuş? Nereden bileceğiz sizin doğru söylediğinizi?

Görevli hanımefendi, elindeki vakıf hizmet belgesini göstererek cevap verdi:

-Haklısınız. Bu vakıf sadece genç kızlara çeyiz hazırlamakla kalmıyor. İstanbul'un, ihtiyaç duyulan çeşitli sokaklarına kaldırım yapmak, yollar açmak, iskeleleri bakıp onarmak gibi görevleri de var. Es-Seyyid Mehmed Esad Efendi tarafından kurulan vakfımız, ayrıca kayıkçı ve hamal takımından olup da güçten düşmüş olanlara, bir tür emekli maaşı bağlar ve onları düşkünlüklerinde de korur. Biz bu vakfın sadece çeyiz hazırlama kısmında görevliyiz. Üvey anne şaşırılmış halde dudak bükerken, genç kızın gözünden bu kez sevinç gözyaşları damlıyordu...

Vakıf Şartı

...Vakf-ı mezkûre vüs'at geldik de... Vücuhi-i birre sarf oluna yani tezwic ü teçhiz-i ebkâr u ifam ve ilbas-ı eramil ü eytam ve kaldırım tamiri misillü vücuhi-i birre sarf oluna...

...Aher meblâğ-ı mezid... Bir nefer miskin-i şer'i derecesinde olan kız cihazına ve... Kâr ve kisbden kalan acezeye verilip...

Duvar Yazılarını Silen Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Han-ı Sani bin Murad Han-ı Sani (Fatih Sultan Mehmed) Vakfı
KURUCUNUN LAKABI: Ebulfeth, Fatih Sultan
KURULDUĞU YER: İstanbul
KURULUŞ TARİHİ: 875 H. (1470 M.)

İstanbul fethedildikten kısa süre sonra artık tam anlamıyla bir şehir olmaya başlamıştı. İstanbul'u fetheden kumandan Sultan Mehmed, devlet işlerine kafa yorduğu gibi şehrin temizliğine ve çevre düzenine de özen gösteriyordu. O gün tebdili kıyafet ederek, yani sivil bir vatandaş gibi giyinerek şehrin sokaklarını gezmeye çıktı. Bazı cami, medrese ve çeşmelerin önünden geçerken durup bakıyor ve "vah vah!" diye mırıldanıyordu. Onunla birlikte sivil giyimli yardımcıları telaş içerisindeydi. Acaba genç Padişah ne için başını böyle sallayıp "vah,vah" diyordu ki?

Birden Vezir Ahmed Paşa'ya dönen Padişah:

-Paşa, sen güzel hat, güzel gazel (divan şiiri) yazarmışsın öyle mi?

-Öyle derler Sultanım.

O vakit çirkin olandan hazzetmezsin demek gerektür... Ama gördüm ki cami, medrese, çeşme, hamamların çevresi bakımsızdır. Duvarlarında rastgele karalanmış çizgiler, yazılar vardır. Kirletilmişlerdir.

-Derhal adamlar tutup temizleteyim Sultanım.

-Hayır... Bu bir defalık bir iş değildir Paşa... Bu, bir ahlak, bir gelenek haline getirilene kadar görülmesi gereken bir hizmeti gerektirir.

-Emredin öyleyse Padişahım...

-Bugünden tezi yok, bu işler için bir vakıf kurmayı murad ettim. Bana akli başında dirayetli adamlar bulacaksınız.

Bunlar vakfın mahi'n nukuşu (resim-yazı silen görevli) olacak. Her an cami, medrese, kışla, çeşme, han, hamam, bahçe gibi yerlerin duvarlarının çirkin yazı ve resimlerden temizlenmesini ve çevrelerinin bakımlı kalmasını sağlayacak.

Daha o günün ferdasında kurulan bu vakıf, Mehmed Han-ı Sani bin Murad Han-ı Sani Vakfı adıyla kayda geçecek ve hizmete başlayacaktı.

Vakıf Şartı

Akli başında dirayetli birisi vakfın mahi'n nukuşu olup her an cami, medrese, darü't-ta'lim, imaret vs. hangisi olursa olsun duvarlarının temiz kalmasına dikkat edecek, yazı yazan, çizen veya pisleyen kendini bilmezlerin pislüklerini temizleyecektir.

Kadın Sığınma Evi Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI : Safvet Bey bin Mehmed Efendi Vakfı
KURUCUNUN LAKABI : El-Hac, İnegöllüzade
KURULDUĞU YER : Bursa, İnegöl
KURULUŞ TARİHİ : 1334 H. (1916 M.)

Hamal, bir iki arkadaşıyla öğle yemeğine oturacaktı. O saate kadar sırtında taşıdığı yükün ağırlığıyla ayakta duracak hali kalmamıştı.

-Nasıl da acıkmışım kurt gibi, dedi.

Mis gibi somun ekmeğinin arasına kavurmayı bastırılmış, yanına da bir tas ayrıntı hazırlamıştı.

Ağzının suyu aka aka elini somuna götürüyordu ki, sokağın köşesinden yanında küçük bir çocukla çevreye bakına bakına giden düşkün bir hanımın geldiğini gördü. Savaş ve yokluk yıllarıydı. Aç ve muhtaç olduğu her halinden belli oluyordu. Hele yanındaki yavrucak, hamal ve arkadaşlarının önündeki ekmeği görünce ağlamaya başlamış:

-Ekmek istiyorum anne, diye açlığını dile getirmişti.

Hamal dayanamadı... Birkaç saniyelik bir duraksamadan sonra yerinden kalktı. Elindeki koca somunu bir çıkına koydu ve onlara götürdü:

-Bunu al bacım. Küçük askeri ağlatmayalım, dedi. Çocuğun saçlarını nasır tutmuş iri eliyle okşayıp eline bir de ufak kese sıkıştırarak oradan uzaklaştı. O yorgun haline rağmen öğle ekmeğini yiyememişti ama çaresiz bir anne ve çocuğuna yardım etmenin mutluluğuyla doymuştu... Aradan birkaç zaman geçti. Bir gün hamalbaşı iş hanının önünde sağa sola bakınırken, subay üniformalı bir kişi ve yanında bir hanım gördü. Hanım, yanındakine kendini işaret ediyordu. Tedirgin olmuştu. Ama kendine yaklaştıklarında hanımefendiyi hatırlamıştı. Tam bir şeyler demeye hazırlanıyordu ki subay üniformalı kişi:

-Evladım, hanımımıza yardımın için çok teşekkür ederim. Paranı iade etmek için geldim; dedi.

Hamalbaşının bu iyiliği aslında daha büyük bir iyiliğin kapısını aralamıştı. Çünkü savaş yıllarında çoluk çocuğu yokluk çeken o subay, kocası askerde veya şehid düşmüş olan dul hanımların mağdur olmaması için barınacakları ve sığınacakları evler yapan bir vakıf kurmuştu. Belediyeden şehid eşi, kimsesiz, dul ya da mağdur olduklarını belgeleyen hanımlar, yeme içme, bahçesinde gezinme ve el sanatları yaparak geçimlerine katkıda bulunma imkanına kavuştukları bu sığınma evinde yeni bir hayat kuruyorlardı. Bu yüce gönüllü insan, Mehmed Bey oğlu Safvet Bey'di. Safvet Bey, Bursa İnegöllüydü ve vakfını da İnegöl'de Hicri 1334 (Miladi 1916) yılında kurmuştu.

Vakıf Şartı

...ve mezkûr odalara meydân-ı harb ve gâzada fedâ-yı can etmiş şühedâ-yı müsliminin afife olan dul hatunları... sakîne olalar ve mezkûr ebniyenin çatı altı salonu sükkânın ictima ve ibâdetine ve bahçesi teneffüslerine ve dükkân ittisalindeki salonu icrâ-yı san'atlarına mahsûs ola...

İpekböcekçiliğini Geliştiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Şakir Beyefendi bin Ahmed Vefik Bey Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Edirne Valisi

KURULDUĞU YER: Edirne

KURULUŞ TARİHİ: 1341 H. (1923 M.)

Vakıf Şartı

*Meblağ-ı mevkuף, maksad-ı
âtiyyenin te'minine
münhasırdır: ... Böcekçiliğın
tamim ve islâhına ve tuyuru
ehliyye mubâyeasına ve
ecnasının teksîr ve islâhına,
gerekli mekteplerde ziraate nafi
veya muzır haşerât
istasyonlarının yapılmasına...*

Edirne trenindeki genç yolcu, yanındaki orta yaşlı bir amcayla sohbet ediyordu:

-Yolculuk nereye?

-Edirne'ye. Şakir Beyefendi bin Ahmed Vefik Vakfı hakkında bilgi toplayacağım.

-O da kim ola ki?

-Şu gördüğünüz uçsuz bucaksız arazilerde ilmi çalışmalar yapılmasını, bilgisiz yapılan tarım ve hayvancılığın insanlara yarardan çok zarar vereceğini yıllar önceden tespit etmiş bir kişi.

-Allah, Allah... Çıkaramadım. Kim bu zat?

-Şakir Kesebir. Osmanlı'nın son zamanlarında İstanbul, Edirne, Tekirdağ milletvekillikleri, ayrıca İktisat ve Tarım Bakanlığı yapmış birisidir.

-Oo... eskilerden; bizim buralardan galiba. Hiç de haberimiz olmadı! Siz Konya'da bunu öğrenip gelmişsiniz, ne iyi... Ziraatçı mısınız?

-Öğrenciyim, son sınıftayım. Bu vakıfla ilgili araştırmam için bilgi toplamaya çalışıyorum.

-Neymiş ki bu vakfın işi?

-İpek böcekçiliği ve arıcılığın ıslah edilip bilimsel yöntemlerle geliştirilmesi, yaygınlaştırılması. Evcil kuş türlerinin yetiştirilmesi ve bakımı... Ayrıca Yüksek Ziraat Mektebi'ne yardım amacıyla tarıma zararlı ve yararlı böceklerle ilgili bir istasyon kurulması...

-Biz böyle bir vakfı hiç duymamıştık, diye mırıldandı kulak misafiri olan yolculardan bazıları. Demek bizim memleketten de böyle büyük hayırseverler çıkmış...

-Bakın bir şey daha var, dedi genç yolcu. Çantasından çıkardığı vesikaya bakarak:

- Bu vakıf zaman zaman Ziraat Fakültesi gibi, bazen de Ziraat Bankası gibi çalışmış.

Yolcular, bu meraklı öğrencinin anlattıklarını dinlerken trenin Edirne garına geldiğini fark edememişlerdi bile...

Bulaşıcı Hastalıkları Tedavi Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hattab bin Mehmed (Ahmed bin Rahat el-Hattab) Hattab bin Sahib Ahmed Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Ahmed bin Rahat el-Hattab

KURULDUĞU YER: Sivas

KURULUŞ TARİHİ: 721 H. (1321 M.)

Rüzgarlı bir kış günü... Soğuk insanın iliklerine kadar işliyordu...

Saib Ahmed oğlu Hattab, bu ayazda, Sivas'ın merkezindeki konağının önünde toplanan kalabalığı görünce bir mesele olduğunu anladı. Dışarı çıktı. Meraklı gözleri süzdü tek tek.

-Hoşgeldiniz ey şehrimin insanları; buyurun?..

Kalabalık arasında önce bir homurdanma oldu. Sonra içlerinden bir tanesi ileri çıktı:

-Hayırsever olduğunuzu biliyoruz. Fakir fukaraya, hasta ve düşkünlere yardım etmek tamam da... Şu cüzzam da ne oluyor?..

Cüzzam, insanın yüzünü ve bütün vücudunu yaralayan ve irinlerle dolduran bulaşıcı bir hastalıktı. Hastaya korkunç bir görünüm verdiği, bulaşıcı olduğu, hem de tedavisi bilinmediği için, cüzzamlılar bazı toplumlarda lanetli sayılıyor, hatta diri diri yakılıyorlardı.

Mevzu anlaşılıyordu. Kurduğu vakfın cüzzamlılarla ilgilenerek olması halk arasında korkuya sebep olmuştu.

Kalabalığın tam ortasına geldi. Bütün inandırıcılığıyla dedi ki:

-Sevgili dostlar, cüzzamla yardım etmek bir insanlık vazifesidir. Sonra onları etkileyen bir örnek verdi:

-Peygamberimiz, bulaşıcı hastalığa yakalananları dışlamamıştır. Hatta bu sebeple cüzzamlı bir kimsenin elinden tutmuş ve kendisiyle birlikte elini tabağa koymuştur. Sonra da o kimseye moral vermiş ve "Allah'a güvenerek ve O'na tevekkül ederek ye!" buyurmuştur. Bu konuda da onun gibi davranmamız gerekmez mi?

Hemşehrileri bu açıklamadan sonra vakfın hizmetinin yüceliğine inanmış, ikna olmuşlardı.

Sivas'ta kurulmuş olan bu vakıf, **cüzzam gibi bulaşıcı hastalığa yakalanıp evlerine mahkum olanları tedavi ettirmenin yanında, fakir ve miskinler öldüklerinde cenaze ve defin masraflarının karşılanmasını da üstleniyordu.** Emevi vakıflarında olduğu gibi akarlarını bir "Nâzır"a (vakıf müdürü) emanet usulüyle çalışan bu vakıf, uzun süre özellikle cüzzamlı hastaların ve diğer bulaşıcı hastalığa yakalananların sığınağı oldu.

Vakıf Şartı

...Varidâtın üçüncü humsundan vâkıfın muhtaç akrabasına ve ihtiyaçlarla kocakarlara ve yetimlere ve dullara; kötürüm ve gözsüz ve cüzzamlılarla mahbus olanlara ve fukara ve miskinlerin techiz ve tekfinlerine sarf olunmasını şart eyledi...

Çiftçilere Tarım Aletleri Temin Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Hattab bin Mehmed (Ahmed bin Rahat el-Hattab) Hattab bin Sahib Ahmed Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Ahmed bin Rahat, el Hattab

KURULDUĞU YER : Sivas

KURULUŞ TARİHİ : 1215 H. (1701 M.)

İhtiyar çiftçi o sabah da düşünceliydi. Tarlayı sürececek öküzün teki yoktu. Gelininin hastalığı için satmak zorunda kalmıştı. Kasabaya gidecek, hayvan pazarını gezip dolaşacaktı. Ahmet de dedesiyle gitmek için çok ağlamıştı ama dedesi "kasaba uzak" diye onu götürmedi...

Akşam üstüydü... Küçük Ahmet soluk soluğa kilerdeki annesine koşmuştu.

-Anne anne... Gördün mü? Dedem kocaman bir öküz almış... Koskocaman...

Bu sözle birlikte evdeki herkes bahçeye fırladı. Gerçekten de Ahmet'in dedesi koca öküzü zabtettirmeye çalışıyor, bir yandan da evdekilere talimat yağıdırıyordu.

Hane halkı "maşallah" diye diye öküzü ahıra götürürken, bir taraftan da soruyorlardı:

-Bu kadar semiz bir hayvanı nasıl alabildin?

-Anlatacağım. Anlatacağım. Allah yardım etti... Anlatacağım...

Hayvanı ahıra bağladıktan sonra terini silen dede, yorgun ama mutlu bir şekilde sekiye oturdu. Merak içindeki ailesine, biraz soluklanıp, anlatmaya başladı:

-Allah Hattab bin Mehmed Efendi'den razı olsun.

-O da kim?

-Nasıl anlatsam bilmiyorum. Bu muhterem insan bir vakıf kurmuş... **Şu gördüğün Sivas çevresinde ne kadar çiftçi varsa, ne kadar ziraatla uğraşan varsa; ihtiyacı olup da alamayan herkese ziraat alet ve edevatını, ayrıca çift sürmek için öküzünü alıp veriyorlar.**

-Allah Allah...

-Pazarda dolaşiyor, celeplere yalvarıyordum: "Çiftim yarım kaldı. Tam param da yok... Bana bir yardım edeniniz olur mu? Elimdekini vereyim. Kalanını da kazandıkça ödeyeyim diye... Çiftten çubuktan kalmayayım."

-Eee?

-O anda yanıma biri yaklaştı. "Gel seni bir yere götüreceğim" dedi. Gide gide vardık

ki bu vakfın yeriymiş. Benim ihtiyaç sahibi bir çiftçi olduğumu öğrenmişler, ismimi aldılar. Sordular. Eğer saban lazım olsaydı onu da vereceklerdi.

"Bana sadece öküz lazım" dedim.

En beğendiğim öküzü alıp bana hibe etti vakıf. Allah onlardan razı olsun...

Sivas'ta Hicrî 1215, (Miladî 1701) yılında kurulan bu vakıf Osmanlı toplumunda yardımseverliğin ve dayanışmanın ne kadar ileri seviyede olduğunun güzel bir örneğiydi.

Vakıf Şartı

... Vâridâti vakfın dördüncü hımsundan da zirde beyan olunan ebrar ve cemaata ve ümeranın vezâifine ve dâr-ı rahat ashabının esbab-ı maişetine medar olan ziraat için alât ve levazim ve çift öküzleri ve mevaşi ve yavrulayup üreyen hayvanların alınması için şöyle şart eyledi ki...

Çeşme Tamir Ettiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mağdis Kiregos (Mığdıs) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Baradoğlu

KURULDUĞU YER : Amasya, Gümüşhacıköy

KURULUŞ TARİHİ : 1277 H. (1860 M.)

Amasya'nın Gümüşhacıköy'üne öğretmen olarak tayin edilen İstanbullu Serap öğretmen kısa zamanda ilçe halkıyla kaynaşmış, onların mahalli yemeklerini öğrenmiş, kılık kıyafetlerini pek beğenmişti.

Ev sahibi ailenin ısrarlı daveti sonucu birlikte pikniğe çıkmışlardı o pazar. Ailenin büyüğü Hacı amca aynı zamanda bilgili ve kültürlü bir insandı.

Piknik yapılan yemyeşil ağaçların altında bir çeşme vardı. Çeşmenin önünde de oluk denilen içi oyulmuş uzunca bir taş havuz... Uçsuz bucaksız ovada yemyeşil ağaçlar altında bir çeşme...

Serap öğretmen çeşmenin üzerindeki yazıya dikkat etti:

"Barad oğlu Mıgdıs Hayratı" yazıyordu. Bir anlam veremedi. Yabancı bir kelimeydi ama acaba ne demekti?

Namaz için abdest alan Hacı Amca ayrıca eğilip çeşmenin kurnasından kana kana su içti. "Elhamdüllah" dedikten sonra, "Toprağın bol olsun Mıgdıs Efendi" diye mırıldandı.

Bu arada Serap öğretmene dönerek anlatmaya başladı:

-Öğretmen kızım, bu çeşmeyi tamir ettiren Ermeni'nin adıdır Mıgdıs.

Bir Osmanlı tebaasıymış. Vakıf kurmuş.

Evet, bu toprakların gayrimüslim insanları da çeşitli vakıflar kurmuşlar.

Serap öğretmen yeni bir şey daha öğrenmişti,

Hacı amca izaha devam ediyordu:

-Hemşehrımız Mıgdıs Efendi bu çeşmeyi tamir ettirip insan ve hayvanların kullanımı için vakfediyor. Tamir ve tadilatı için de para ayırıp vakfın hizmetine bağlıyor.

Onun için ne zaman bu çeşmeden

su içsem "Toprağın bol olsun

Mıgdıs Efendi" derim hep...

Vakıf Şartı

Baradoğlu nam Mağdis Kiregos zimmî yine mahalle-i mezburede vaki' atik bazı ashâb-ı hayrâtın bina ve ihya eylediği bir göz çeşme-i sare-i cariyezin... Ol çeşmenin ta'mir ve termimini murad edüb... Huzur-ı şer'a gelüb kimsenin müdahalesi olmamak üzere müstakîl benim kendi vakfım olsun deyu şöyle...

İsrafı Önleyen Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Sultan I. Ahmed Han Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sultan Üçüncü Mehmedoğlu

Ahmed Han

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1022 H. (1613 M.)

Kara kış İstanbul'un üstüne çökmüştü. Rüzgâr uğulduyordu...

Her gün aynı vakitlerde işitilen o ahenkli ses yine duyulmaya başladı:

"Taamdan arta kalanı almaya geldiiim!.."

Burnu cama dayalı küçük çocuk birden heyecanlanarak

sofrayı toplamakta olan annesine seslendi:

-Anne, anne kuşçu amca geldi, çabuk...

Annesi yemek ve ekmek artıklarını bir kapta toplamıştı bile.

Kapıya çıkarması için çocuğun eline tutuşturdu.

-Yarın ben de o amcayla gitmek istiyorum anne. Ben de kuşlara bakmak istiyorum.

-A benim merhametli oğlum, diye saçlarını okşadı annesi...

Fakat bu yiyecekler, yaban hayvanlarının bulabileceği uzak yerlere bırakılıyor...

-Kim bu kuşçu amca?

-Padişahımız'ın kurduğu vakfın bir çalışanı.

Bu amca sofralardan artan yiyecekleri düzenli olarak

topluyor, vahşi hayvanların yaşadığı yerlere

götürüp bırakıyor. Özellikle karda kışta yiyecek

bulmakta zorluk çeken zavallı hayvancıklar

da karınlarını doyuruyor. Böylelikle

nimetler çöpe gitmiyor, israf önlenmiş

oluyor. İnce düşünülmüş bu vakıf; hem

Osmanlı Vakıf medeniyetinin önemli bir

örneği hem de atalarımızın diğer

canlılara karşı duydukları merhametin bir

göstergesidir.

Hicri 1021 (Mîladî 1613) senesi,

İstanbul...

"Sultan III. Mehmedoğlu" nam Padişah,

"Sultan I. Ahmed Han Vakfı" ismiyle kayda

geçen vakfiyesinde, buyurmuş ki:

...Sofralardan artan yemekler çöpe atılmasın, toplanıp yabani hayvanlara ve kuşlara verilsin, bu iş için insanlar görevlendirilsin, onlara günlük olarak(...) akça verilsin...

Vakıf Şartı

"...Taamdan baki kalanı yabana atmaya. Vukuş ve tuyura vermek için bir kimesne tayin oluna. Ana yevmi (...) akçe verile..."

Sıcak Pide Dağıtan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Fahreddin Ali bin Hüseyin bin Ebubekir
(Sahib-i Ağa)Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Sahib-i Ağa, Emir-i Kebir, el-
Konevi, Vezir

KURULDUĞU YER : Sivas

KURULUŞ TARİHİ : 678 H. (1280 M.)

Aalışverişini yapmış, elinde poşetle pide kuyruğuna girmişti. Gözü birine takıldı. Genç bir adam. Elinde çantası, elbisesi ütülü, boynunda kravat... Belli belirsiz etrafa bakıyordu. Sıra ona geldiği halde fırına girmiyor, tedirgince arkasındakine sırasını veriyordu. Yeni çıkan pidelerle birlikte kuyruk yağ gibi eridi. Ama hayret. Adam içeri girmeden ağır adımlarla orayı terk etti. Onu takip eden beyefendi, aziz mübarek gün hatırına cesaretini toplayıp bu adama yaklaştı.

Meğer adam evli ve bir çocuk babasıydı. Birkaç aydır da işsizdi. O sabah, evden çıkarken cebinde gidiş geliş yol parası bir de akşama ekmek parası vardı. Hanımı "belki bu sefer" ümidiyle akşam pantolon ve gömleğini ütölemiş: "Kılık kıyafeti düzgün olsun da reddetmesinler" demişti.

Peki, işe girebilmiş mi? Hayır... Müracaat formu doldurtmuşlar. Ona da kayıt parası almışlardı. İş vereceğiz diye milletin ekmek parasına göz diken nice kurumlar vardı. Akşama kadar yüz kişi iş diye gelse "kayıt parası" epey yekûn tutardı. O ayrı konu...

İşte az önceki adam cebindeki parayı hesaplamış. Ekmek parasını kayıt formu için verince sadece eve dönecek parası kalmış. Ekmek alsa bir türlü almasa bir türlü... Dilenci gibi ekmek de isteyemez.

Hele son cümlesi ilginç:

-Belki inanmazsınız ama sokakta benim gibi 'adam gibi' dolaşan nice muhtaçlar var bilerseniz...

-Arkadaş, bu sadaka değil, iftariyeliktir ne olur, diyerek elindeki poşeti bu adama verdi.

Şahit olduğu bu duruma kahrolmuştu. O akşam televizyonlardaki iftar sofralarına baktı... Bir de o işsiz adamı ve onun gibileri hatırladı. İnsanlık adına çok üzüldü. Her şey görsellikten mi ibaretti? Bir belgeselde **Sivas'ta Fahreddin Ali bin Hüseyin bin Ebubekir ismindeki Selçuklu vezirinin bir vakıf kurduğunu ve vakfın sıcak pide alıp müezzinler vasıtasıyla fukaraya sadaka olarak dağıttığını** izlemişti.

O akşamki iftarını biraz buruk ama mutlu açmıştı...

Vakıf Şartı

...Ve sıcak pide alınıp müezzinlerden birinin minarenin şerefesinden fukara ve mesakine ve sair rağbet edenlere men ve ezadan âri ve sadaka-i âmme olarak birer birer bırakmasını şart kıldı...

Hayvanlara Mera Açan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Pîrî Paşa bin Halil Bey Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Adana Beylerbeyi, Ramazanoğlu

KURULDUĞU YER: Adana

KURULUŞ TARİHİ: 944 H. (1538 M.)

Pîrî Paşa, ulağın getirdiği haberle heyecanların en yükseğini yaşadı. Sultan Süleyman Adana'ya geliyordu; nasıl heyecanlanmazdı? Cihan Padişahı, 12. Sefer-i Hümayun'un hazırlıklarını tamamlamak üzere Halep'e giderken Adana'ya uğrayacaktı.

Paşa, Ramazanzade Halil Bey'in oğluydu. Adana ve Şam'da Beylerbeyilik yapmış; Farsçayı çok iyi bilen, edebî yanı güçlü, iyi bir hattatdı. Aynı zamanda cömert bir zattı.

Sultan'a ve maiyetine verilen ziyafette, Paşa'nın kendi geniş arazilerinde özel besiyile beslenen hayvanların etleri, Adana yöresinin nefis yemekleri vardı.

Kendisine gösterilen ilgiden memnun kalan Kanuni Sultan Süleyman, Adana'da tam iki gece konakladı. Şehri gezdi. Şehir camiler, medreselerle donatılmıştı. Bu arada, Mehmed Paşa'nın, kısa zaman önce kurduğu vakfın çalışmalarını anlattırdı:

Bu vakıf öncelikli olarak binek ve besi hayvanlarına otlayabilecekleri meralar açmıştı. İlk gelir kaynağı olarak da Paşa'nın büyükbaş hayvanları hibe edilmişti.

Hatta, vakfın şartnamesine, farklı tohumlardan çeşitli ürünler elde edilmesi için çalışmalar yapılmasını da ilave ettirmişti.

Pîrî Paşa, Padişah'ın: "Böyle bir vakıf teşebbüsüyle alim bir babanın oğlu ve devletin mümtaz bir valisi olduğunuzu bir kez daha ispat ettiniz" diyerek sırtını sıvazlamasını hiç unutamamıştı...

Vakıf Şartı

Vakıf arz kıt'asının bir kısmı müşarünileyh vâkıfe aid öküzlerin, camusların, merkeblerin, katırların ve atların otlaması için korunmasını ve mütebakî ziraate elverişli yerlere mütevellî marifetile münasib tohumlar ve saire ekilmesini...

Yaz Günlerinde Soğuk Su Dağıtan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Aṭaullah Efendi bin Şemseddin Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Hoca-ı Sultani

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 979 H. (1571 M.)

Aṭaullah Efendi, ünlü Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin talebesiydi...

Ayrıca Sultan II. Selim'e, Manisa'da şehzadeliği sırasında hocalık yaptığı için kendisine "Hâce-i Sultani" yani "Sultanın Hocası" deniliyordu. Ömrü millete hizmetle geçmişti.

Şimdi ise hasta döşeğinde ölümü bekliyordu... Yanındakilere zor duyulacak bir sesle son hatırlatmasını yapmaktaydı:

-Vasiyetim yazılıdır. Yerine getirilmesini arzu ederim.

-Merak etmeyin efendim.

-Vakfımızın su dağıtma işi aman ihmal edilmesin! Sıcakta buz unutulmasın!

Çünkü insanlara su dağıtmak çok sevaptır... Dua almaya vesile olur...

Sonra gözleri doldu... Hiçkırımıyordu ama bembeyaz sakalından aşağı süzülen damlalara hakim olamıyordu...

Bir iki cümle daha mırıldandı Aṭaullah Efendi:

-Hocam Ebussuud Efendi'den duymuştum... Buyurmuşlardı ki, "Bir zaman gelecek bir bardak suyu bile insanlara parayla satacaklar"... O günlere kalmayalım diye dua ettim hep...

O zamanın insanları bu sözlere elbette hayret etmişti. Allah'ın suyu parayla satılır mıydı? Kim su için para isteyebilirdi bir susamıştan?

Ve bu mübarek zatın vasiyetinde, vakfının su ile ilgili kısmında şu ifadeler yer alıyordu:

"... Söz konusu yere bir sebil yapıla. Burada yaz mevsiminde buzlu veya karlı soğuk su bulundurula. Gelen geçen her susuza vakfın aldığı bardaklarla Allah

rızası için ikram edile..."

Vakıf Şartı

...Ve keza Cenabı vakıf mezkur vakıf para ile... Sultan Bayezidin su yoluna vasıl olan küngüne sarf olunarak yine o menzilin hariminde bir sebil yapılmasını ve keza her sene dört ay sıcak günlerde buzlu veya karlı soğuk su için mahsulat-i şeriyeden kâfi derecede sarf edilüp buzlu veya karlı tatlı soğuk su ile vakıf paralarla alınan bardaklarla gelen geçen her susuza içirilmesini sonra diğer aylarda yalnız su akıtulmasını... şart eyledi.

Şehid ve Sahabe Türbelerini Tamir Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Gümrük-i Kebir Emini Osman Ağa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Hacı, Ömer oğlu

KURULDUĞU YER : Kayseri

KURULUŞ TARİHİ : 1247 H. (1832 M.)

Büyük Gümrük Emini'ydi Hacı Ömer oğlu Osman Ağa. Yani bugünkü anlamıyla "Gümrük Muhafaza Müdürü". O gün, yapılması gereken günlük işlerin yerine getirildiğini söyledi emrinde çalışan memurlar.

-Hepsi tamamlandı mı?

-Evet efendim.

-Oh, bu gece şöyle gönül rahatlığıyla bir uyku çekebilirim.

Yatsı namazını kıldıktan sonra istirahataya çekildi. Gördüğü müthiş bir rüya ile uyandı.

"Hayırdır inşallah!" dedi kendi kendine... Rüyasında Seyyid Battal Gazi yalın kılıç yanına gelmişti:

-Beni tanıdın mı Osman Ağa? Ben Battal Gazi'yim... Bakarım da işlerin tamam olmuş gibi rahat döşeğinde uykuya dalarsın!

-Bir kusurumuz varsa affedin efendim?

-Bu mübarek toprakları size vatan yapmak için canlarını veren bunca şüheda ve sahabenin kabirleri tarumar olmuş haldeyken, sizin ayaklarınızı uzatıp yatmanız münasip midir?

Bu rüya ile bir müddet kendine gelemedi Osman Ağa... İki rekat namaz kılıp yatağına uzandı. Aynı rüyayı az sonra bir kez daha gördü. Sanki rüya değil gerçektir...

Heyecan içinde tekrar uyandı ve kendi kendine mırıldandı:

"Söz ey Gazi!.. Kayseri ve civarında ne kadar sahabe ve şüheda kabri varsa hepsinin tamir ve tadilatını yaptıracağım. Bunun için Allah'ın izniyle bir vakıf kuracağım."

Daha o gecenin sabahında harekete geçerek vakıf senedini kadı efendiye tasdik ettirdi. **Bu vakıf, Kayseri'de şehitlik ve sahabe türbesi adına ne kadar tarihî mekan varsa hepsinin bakım ve onarımını üstlendi.**

Osman Ağa sözünü yerine getirmişti.
Artık rahat uyuyabilirdi.

Vakıf Şartı

...Hîn-i fetihde şerbet-i şehadeti nûş eden şühedanın kabirleri ve be-tahsis Davud el Kayseri el-Karamani kuddise sirruhül-azizin medfeni olup Şehitlik tabir olunan mahall-i mekabiri mücahidînin, murur-ı eyyam ile müsrif-i harap ve mezbelelik olduğuna mebnî hasbeten lillâhi taalâ mahall-i mezbûrede muayene olunan kabristanın cevânib-i erbaası taş divar ile ihata ve müceddeden bir bi'r-i mâ hafır ve inşa...

Mevlevihane'ye Zeytinlik Başıslayan Nikola Kızı Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI : Rukine İbneti Nikola Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Sarıoğlu Eşı

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1301 H. (1883 M.)

Yenikapı Mevlevihanesi'nin önünde iki Mevlevi dervişı konuşuyorlardı. Biri bu Mevlevihane'ye iki yüz sene önce getirilen zeytinyağıyla ilgili öğrendiklerini anlatıyordu. Ama arkadaşı zeytinyağı getiren ismin bir Rum hanım olduğunu öğrenince hayret etmişti.

-19. yy'da İstanbul'da yaşamış. Rum asıllıymış. Sarıoğlu eşı Rukine imiş ama Nikola kızı olarak geçiyormuş adı...

-Peki müslüman mı olmuş?

-İşte o konuda bir kayıt bulunmuyor.

-E peki müslüman olmayan bir kadın, niçin zeytinliklerinden elde ettiği yağı getirip de Mevlevihane'ye başıslasın ki?

-Ya bilmez misin, Mevlâna Celaeddîn-i Rûmi bütün dünyanın hayran kaldığı büyük bir zat. "Ne olursan ol yine gel" demiyor mu...

-Evet, aslında öyle söylerken "Gel müslüman ol" demek istemiyor mu?

-Elbette öyle demek istiyor. Ama insanlar onu kendilerine göre yorumluyor işte.

-Sen konuya gel istersen, bu kadın niçin bu zeytinliklerinin gelirini Mevlevilere başıslamış?

Şimdi bu Rukine Hanım bir Mevlana hayranı... Hatta kendisi bu Yenikapı Mevlevihanesi'ne gelirmiş. Burada musiki ve diğer faaliyetlere de katılmış.

-Himm.

-Tabii varlıklı bir kadın. Mal varlığıyla Mevlevihane'ye hizmet edebilmek için bir vakıf kuruyor.

-Nerede?

-Canım nerede olacak, İstanbul'da... Kendisinin Edremit'te bir dükkânı, bir kahvehanesi, bir zeytinlik bahçesi ve bir de fırını varmış. Bunları vakfın gelir kaynağı olarak tespit etmiş **ve geliriyle her sene Mevlevihane'ye zeytinyağı hediye etmeyi vasiyet etmiş...**

-Ha evet... Zeytinyağı o dönemde yeme haricinde, kandillerde yakıt olarak da kullanılıyordu değil mi?

-Evet öyleydi...

-Toprađı bol olsun...

Vakıf Şartı

...Hasıl olan gelirinden,
Dersaadet'de (İstanbul)
Yenikapı Mevlevihanesinde
ikamet eden dervişlerin yemek
bedelleri için senelik beher
kıyyesi (okkası) dört yüz dirhem
itibariyle yirmi kıyye zeytin
yağı satın alınıp...

Deniz Kazazedelerine Yardımlı Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Süleyman Subaşı Bin Abdülmennan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Subaşı

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 983 H. (1576 M.)

Baba oğul Topkapı Sarayı Müzesi'ni gezdikten sonra yokuş aşağı,

Cankurtaran Tren İstasyonu'na doğru yürüdüler. Oradan trenle Küçükçekmece'ye gideceklerdi.

-Bu semtin adı "Cankurtaran"dır çocuğum, dedi babası. Şimdi her tarafta "ambulans" deniliyor. Oysa bunun aslı "can kurtarmak" tır.

-Ama baba, denizde boğulanları kurtaranlara deniliyor cankurtaran diye.

-Onlara da deniliyor elbet... Zaten bu semtte de, denizde kaza geçirenler için can kurtarma yardımı yapılmış...

Çocuk heyecanlandı:

- Gemiler boğazda ne zamandan beri var ki baba?

-Oğlum; bir zamanlar Osmanlı Devleti'nin deniz filosu neredeyse tüm denizlere hakimdi... Ayrıca dünya milletlerinden gezginler İstanbul'a gemilerle geliyordu. Haliyle, bu yolculuğun kışı var yazı var... Dalgası var fırtınası var...

-Konuyu nereye getirdin baba?

-Aklıma geldi... Sana da anlatayım, dedim. Şimdi bu Osmanlı'nın vakıfları meşhurdur ya... İşte düşünmüşler...

Teknesi, gemisi bir şekilde kaza geçirenlere yardım edecek bir vakıf kurmuşlar; yani deniz kazazedelerine yardım eden vakıf... Mesela, Süleyman Subaşı bin Abdülmennan isimli bir hayırsever Hicri 983 (Miladi 1576) yılında kurmuş böyle bir vakıf. Şöyle de şart koşmuş; " ... İstanbul'da, denizde kaza yapan veya batan ve bu sebeple felakete uğrayanlara; malımı bağışladığım bu vakıf marifetiyle imdad oluna... Hatta, karada felakete uğramış olanlara bile..."

Bu arada ilkini kaçırdıkları banliyo treni geldi; buna aceleyle bindiler ve Çekmece'ye doğru hareket ettiler.

Vakıf Şartı

...Deniz seferi yüzünden
İstanbul'da kazaya uğramış,
gemileri batmış ol fukaraya ve...
felâkete uğrayanlara yardımda
bulunulması...

Donanmayı Güçlendiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Hayreddin Paşa bin Hüseyin (İzmir Donanma-i Osmaniyeye Levazım) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : -

KURULDUĞU YER : İzmir

KURULUŞ TARİHİ : 1328 H. (1910 M.)

Mirlivâ Hayreddin Paşa'ydı o... Mirliva demek, "general" demekti. Paşa, o dönemde ordunun güçten düştüğünü en iyi bilenlerdendi. Yakınlarıyla yaptığı özel konuşmalarında hep bu endişeyi dile getiriyordu:

-Asker güçsüz olursa, millet de, devlet de geleceğinden emin olamaz!

Ordudan emekli olmuştu. Ama akli da fikri de ordudaydı... Bir şeyler yapmak lazımdı, ama ne?

Emekli ikramiyesini ve tüm mal varlığını hesap etti. Arkadaşlarını topladı ve durumu izah etti:

-Ne düşünürsünüz Paşam?

-Herhalde emekliliğin tadını çıkarmayı değil... Bir vakıf kuracağım. Sizi de müteveli yapacağım. Tüm imkanlarımı vakfa bağışlayıp donanmamızın güçlendirilmesi için gayret göstereceğim...

Bu karar verildiğinde takvim Hicrî 1328 (Miladî 1910)'i gösteriyordu. Osmanlı İmparatorluğu bir savaştan çıkıp diğerine giriyor, en zor günlerini yaşıyordu.

İşte böyle bir zamanda Hayreddin Paşa, kendisini değil milletini düşünmüş; yürekli ve vatanperver bir paşa olduğunu İzmir'de kurduğu vakıfla ispat etmişti: **"Osmanlı Devleti'nde Bahriye Nazırı olan zatlar bizzat benim vekilim olup vakfa bağışladığım dükkanların kira gelirlerinden, vergiler ayrıldıktan sonra kalan miktarı olduğu gibi Osmanlı donanmasının kuvvetlendirilmesi için harcayacaklardır"**

diye şart koşmuştu.

Vakıf Şartı

... Bil-fül Bahriye nazırı bulunacak zatlar halefen...
Bizzat kendileri ve yahut vekilleri taraflarından mezkûr menzillerle dükkân... Bedel-i misilleriyle icar edilerek hasıl olan... Gallâtı safiyesi Donanmayı Osmaniy'e'nin tezâyüdü, kuvvet ve satveti için levazım-ı techiziye vesairesine sarf oluna...

Fakirlerin Vergisini Ödeyen Kadın Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI : Ümmühan Hatun binti Durak Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : -

KURULDUĞU YER : Bulgaristan, Varna, Provadi

KURULUŞ TARİHİ : 1119 H. (1708 M.)

Provadi, Bulgaristan'ın kuzeydoğusunda, Varna şehrine bağlı şirin bir kasabaydı.

Bulgaristan o yıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimindeydi.

Bölgedeki karışıklıklar sebebiyle Müslüman ahali zorluklar yaşıyordu.

Ticarî hayat, neredeyse Avrupalı tüccarların eline geçmişti.

Müslüman ahali ise günlük geçimini dahi sağlayamıyor, vergisini ödemekte zorlanıyordu.

İşte bu dönemde hiç kimsenin beklemediği bir şey oldu... Provadi esnafı birbirine soruyordu:

-Senin haberin var mıdır bre?

-Ne haberi bre?

-A be bir hatun kişi çıkmış. Esnafın vergisini ödeyemiş, bilesin.

Bu arada konuşmalara kulak kabartan bir yahudi tüccar lafa karıştı:

-A be kuzum, sen bizimle dalga mı geçersin? Kim başkasının vergisini verir?

Yahudi kahkaha atarak dükkanına döndü, komşuları şaşkındı.

Aradan çok geçmedi... Vergisini ödeyemeyen esnafa vergi idaresinden tebligat

gelmeye başlamıştı: "Yukarıda yazılı ödenmemiş verginiz Ümmühan Hatun Vakfı tarafından ödenmiştir. Borcunuz tamamen kapatılmıştır. Bilginize."

Tebliğatı alan esnaf sevinçle ellerini açıp Allah'a şükrediyor. Ümmühan Hatun'a da

dua ediyordu... Vakfın kurulduğu yer Varna Provadi; kuruluş yılı da Hicrî 1119

(Miladî 1708) idi. Vakf senedinde "**Şehirde vergi ödemekte güçlük çeken ne kadar**

esnaf varsa hepsinin vergisini ödemek" şartı yazılıydı.

Ümmühan Hatun'un adı tarihe "**Fakirlerin**

Vergisini Ödeyen Kadın" olarak

geçecekti...

Vakıf Şartı

...Meblağ-ı mezbûrun vech-i muharrer hasıl olan nemasından halen sakine olduğum mahalle-i mezbûre fukarasının tekaliflerine... ve yine medine-i mezkûre fukarasının menzil-i maktûrı tekaliflerine beher yeom ikişer akçe verile...

Yaz ve Kışta İnsanların İstirahatı İçin Kamp Tesis Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Vildan Hatun Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Lütfi Efendi Azadlısı

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1168 H. (1754 M.)

Ana-baba olarak bildiği Lütfi Efendi ve hanımının, üvey olduğunu öğrendiğinde içi bir tuhaf oldu Vildan'ın:

-Ben sizin çocuğunuz değil miyim yani?

-Hayır kızım... Savaş sırasında buraya getirilen bir çocuktun sen. Devletimiz savaşta esir düşen ya da sahipsiz kalan çocukların bakımı ve yetiştirilmeleri için onları bir aileye verir. Sen de bizim kızımız olarak büyüdün işte.

-Ama bu nasıl olur? Bir anne ve baba nasılsa beni öyle büyüttünüz.

-Evet kızım. Biz Allah'ın yarattığı herkesin onun nimetlerinden faydalanması gerektiğine inanır ve herkese onun kulu nazarıyla bakarız...

-Peki, şimdi nereden çıktı bu ayrılık babacığım?

-Artık büyüdün serpildin. Eğitimini tamamladın... Şimdi evlenmek ve çoluk çocuğa kavuşmak senin de hakkın yavrucağım. Yoksa burası her daim senin evindir.

-Şimdi ismim kayıtlara "azadlı" diye mi geçecek?

-Evet kızım.

-Ama siz bana yine de "kızım" deyin olur mu?

-Tabii ki kızım...

Vildan'ın güzel bir düşünüyü olmakla birlikte baba evi olarak bildiği haneden ayrılırken yüreği buruktu.

Balat'a taşınmıştı. Kısa sürede hayli zengin olmuştu... Ama o kendisini büyüten ailenin şefkat ve merhametini unutmuyordu. Eşine:

-Bana merhamet edilmeseydi, kim bilir halim nice olurdu! Şimdi bir Vildan Hatunum... Öyleyse ben de insanlara bir hizmette bulunmalıyım" dedi ve "Lütfi Efendi Azadlısı" ünvanı ile İstanbul'da bir vakıf kurdu Vildan Hanım. Vakfın senedine de yazdırdı ki: "Balat sahilindeki arsa üzerine güzel bir istirahat (dinlenme) evi (tesis) yapılacak. Buraya halk, yaz ve kış diledikleri zaman gelebilecek... Haliç'in eşsiz manzarası eşliğinde istirahat edebilecek. Bu tesis herkese açık olacaktır..."

Vakıf Şartı

...Balat Kapusu haricinde vaki' âmme için terk olunan arsadan olub üzerine izn-i veliyü'l-emr ile sayf ve şitada âmme-i nâsın istirahatı için müceddeden bina eylediğim lonca tabir olunur...

Ölçüyle Fodula Dağıtan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Hatice Hatun binti

Hasan (Hatice binti Hasan) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Davud Ağa Zevcesi

KURULDUĞU YER : Tekirdağ/Çorlu

KURULUŞ TARİHİ : 1152 H. (1739M.)

Yıl Hicrî 1152(Miladî 1739) idi. İlbaharın kemal bulduğu mayıs ayının ilk perşembe öğle sonrasıydı. Tekirdağ'ın Çorlu ilçesinde bahçeli bir evin avlusunda yeni yapılmış fırında ekmek pişiriliyordu. Mis gibi kokusu etrafa yayılmıştı. Ev sahibesi, Davut Ağanın hanımı Hasan kızı Hatice Hatun çok heyecanlıydı...

-Allahım mahcup etme! Allahım sen yardım eyle! Allahım niyetimi halis eyle, diye dualar edip avuçlarını yüzüne sürüyordu. On yaşındaki küçük kız, annesinin bu heyecanına anlam verememişti:

-Anneciğim, fodulanın (ekmeklerin) hepsini biz mi yiyeceğiz?

-Hayır kızım.

-Kim yiyecek öyleyse bu kadar fodulayı?

-Kızım bunlar fukaraya dağıtılacak.

-Ama anne, bunun için fırın mı yapılır? Fırının birinden alıp dağıtsak olmaz mıydı?

-Kızım sadece bugün dağıtmayacağız ki. Her Perşembe ikindi vakti bu fırından ekmek dağıtılacak.

-Niye?

-Çünkü, çocuğum, nasıl yahudilerin kutsal günü cumartesi, hıristiyanların ise pazarsa, bizim de mübarek günümüz cumadır. Müslümanlar bu günde Cuma namazına giderler, ibadet ederler. Ne bileyim hasta ziyaret eder, hayır işlerler... Bugün, perşembeyi cumaya bağlayan akşamdan başlayıp, cuma günü akşam namazına kadar sürer.

-Yani bu ekmeklerle..?

-Onu da anlatacağım kızım. Biz de imkânımız olduğu için böyle bir hizmet yapmaya çalışıyoruz. Ayrıca haberin olsun bu hayrın bizden sonra da devam etmesi için bir vakıf kurduk. Vakfımız **her Cuma akşamı yarım keyl (ölçü) halis undan fodula (ekmek) pişirip yoksullara, gariplere dağıtacak.**

İnşallah benden sonra da sen ve kardeşlerin bu vakfın hizmetlerini genişletirsiniz. Bu duam aynı zamanda size vasiyetim olsun.

Minik kız çoksevinmiş, onurlanmış;

"İnşallah anneciğim, inşallah" demişti.

Vakıf Şartı

...Her Cuma gecesi yarım keyl (ağırlık birimi) halis undan fodula (ekmek) pişirilip ... fukaraya yedirile...

Çocukları Sünnet Ettiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : II.Bayezid Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Sultan, Veli

KURULDUĞU YER : Amasya

KURULUŞ TARİHİ : 901 H. (1496 M.)

Amasya'nın Sofular Mahallesinde yaza uyanan bir gündü. Tarih, Hicrî 901 (Miladî 1496) idi. Terzi Sofu Baba'ya hanımı dert yanıyordu:

- A efendi, Padişahımız Bayezid Han geçenlerde buraya gelmiş. Konu komşudan duydum, şehirde ahaliye iltifat edip hayır hasenatta bulunmuş.
- Bulunmuştur efendim. Sultan değil mi; bulunacak elbet...
- Amasya'da bir vakıf kurup medrese, okul, köprü yapılmasını ferman buyurmuş.
- Ee hatun bunlardan bize ne?
- E bunca paylaşımından birşey gördük mü? Niçin sen de bir iş kapmaya çalışmazsın?
- Sen şu dünyalık muhabbeti bırak da sefertasına yemeğimi koyuver. Bir lokman olup bir de sağlık sıhhat üzere oldun mu, senden mutlusu yok...

Sofu Baba ardından hanımını teselli etti:

- Üzülme, bakarsın bu hayırdan bize de düşer. Hele dükkânımıza varalım.
  - Allah yolunu açık etsin. Rızkını sevdiğininin hürmetine bol eylesin a efendi...
- Sofu Baba terzihanesini açmış, Besmele ile işinin başına koyulmuştu. Aradan bir saat bile geçmeden kapısına görevli oldukları hallerinden belli iki kişi geldi:
- Selamün aleyküm Terzi Baba! Bayezid Vakfı'ndan geliyoruz. **Vakfın medresesinde eğitim görecektir yetim çocukların bütün ihtiyaçları vakıf tarafından karşılanıyor ya...**
  - Hayırlı mübarek olsun. Üzerimize vazife nedir?
  - Bu miniklerin ihtiyaçlarının her biri bir esnafa sipariş edildi. Sıra geldi sünnetlerine. **Çocuklara birer sünnet kıyafeti gerekiyor.** Vakıf idaresi bu işi de size sipariş etti. Takibiyle de bizi görevlendirdi.
  - Başım üstüne ağalar.

Bir kese altın bırakan görevliler: "Buyurun bu da ücretiniz" diyerek oradan ayrıldılar.

Akşama bir kese altınla eve dönen Terzi Sofu Baba, hanımının çocuklar gibi sevinmesine bakıyor, "Bir vakıf kimleri kimleri abad ediyor Allahım?" diye hayretle Allah'a şükrediyordu...

Vakıf Şartı

... Fakir, yetimlerden on nefer çocuk işbu mektebde sakin olalar, bunların sayısı ondan az olmaya. Her biri sabah, akşam vakıf için dua ve niyaz edeler. ... Bunlardan sünnet edilmesi lazım gelenler sünnet edile. Sünnet edilen çocuğa münasib güzel elbise verile...

Çevre ve Ormanı Koruyan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : İsmail Zühdü Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Altunizade

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1301 H. (1885 M.)

Amasya'dan gelmişti. İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü'nde okuyordu. Üniversitenin sembolü haline gelen giriş kapısını hayranlıkla seyreder ve bu eseri kimin yaptırdığını merak ederdi. İstanbul'a geldiğinden beri vakti olduğunda da semt semt dolaşır, özellikle tarihî camileri gezerdi. Yolu bu sefer Altunizade'ye düşmüştü. Semtin süsü olan İsmail Zühdü Paşa Camii'ne girdi. Kitabesi dikkatini çekmişti. Orada, camiyi yaptıran İsmail Zühdü Paşa'nın; Yavuz Sultan Selim'in Amasya'daki Sancak Beyliği görevinde tanıyıp padişah olunca İstanbul'a getirdiği meşhur âlim İbrahim Tennûrî'nin altıncı göbekten torunu olduğu yazıyordu. Kendisi de Amasyalı olunca Paşa'yı daha yakından tanıma ihtiyacı hissetti. İnternette gerekli bilgilere ulaşmıştı: 19. yy. İstanbul'unun ünlü isimlerinden biriydi. Altunizade semti ismini ondan almıştı. Babası altın işiyle uğraştığı için lakabının Altunizade olmasından tutun da, becerikliliğiyle Padişah II. Mahmud'un dikkatini çekip onun tavsiyesiyle müteahhitliğe yöneldiğini... Bugün Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultanî'nin inşaatından başlayıp Dolmabahçe Sarayı, Beykoz Köşkleri, Küçüksu Kasrı, Taşkışla, Zeytinburnu Fişek Dökümhanesi, Paşabahçe Şişe, Mum ve Kâğıt Fabrikası, Beykoz Tabakhaneleri gibi İstanbul'un bir çok büyük binasının müteahhitliğini yaptığını ve en önemlisi toplumuna karşı büyük sorumluluk duygusuna sahip bir hayırsever olduğunu ilgiyle okudu.

O da bir vakıf sahibiydi. **Hicrî 1301 (Miladî 1885) yılında kurmuştu vakfını.**

Altunizade ve çevresindeki kendine ait tarla, çayır ve koruluğu, çevreyi güzelleştirmesi ve insanların güzelliklerinden yararlanması adına orman olarak vakfetmiş bir insandı. Vakfın şartnamesinde ayrıca bu ormanın korunmasıyla ilgili önlemler de bulunuyordu. Ve bir sürpriz bilgiyle de karşılaştı: Zamanında Harbiye Nezareti olarak yapılan ve ana kapısına hayran olduğu okulu da onun eseriymiş. Demek okuduğu üniversitenin o şahane binasının müteahhiti de oymuş. "Adam oldun mu böyle olacaksın!" dedi, hemşehrisiyle gurur duyarak...

Vakıf Şartı

...Harita-i mezkûrede gösterildiği üzere yüz otuz iki kıt'ada cem'an altıbin otuz dört dönüm tarla ve çayır ve çorlu ve orman ve mer'adan her birini hasbeten lillâhi Teala... vakf-ı sahîh-i müebbed ve habs-i sarîh-i muhallet ile vakf ve habs ve evkaf-ı sabıkâma zam ve ilhak edüp şöyle şart ve tayin eyledim ki...

Camilerdeki Saatleri Tamir Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Ayşe Hanım binti İsmail Efendi bin Abdullah Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Abdullah oğlu merhum İsmail Ağa Kızı

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1225 H. (1810 M.)

Kendisini kahve içmeye çağıran hanımlara üzüntüsünü açsa mıydı? Evet, bu gerçeğin herkesçe bilinmesi lazımdı. Bu tembellik ve neme lazımcılık çok fazlaydı. Çok üzülyordu bu duruma Merhum İsmail Efendi'nin kızı Ayşe Hanım. Dedi ki sohbetteki hanımefendilere:

-Kusuruma bakmazsanız bu sohbette bir düşüncemi açacağım size. Biliyorsunuz ki bütün ibadetler vakte bağlı. Vakit girmeden namaz kılamayız, Ramazanda iftar ve sahur yapamayız ve saire... Vakitleri de bize bildiren saatlerdir. Yani saat müslümanların hayatında çok önemlidir.

-İyi de bunda üzülecek şey nedir, anlamadım Ayşe Hanım, dedi sohbet arkadaşı.

-Anlaşılmayacak ne var?.. Camilerde ve muvakkithanelerde (vakti belirleme evi) saatler yok mu?

-Evet...

-Günlük yaşantımızda bu kadar önemli yeri olan bu saatlerin bakımı, onarımı ve ayarlanması gerek. Bu konuda bilgili insanlar gerek. Haftada bir kurulması ve gerektiğinde tamirlerinin yapılması gerek. Fakat bu konuyla ilgilenen bir müessese yok. İşte buna çok üzülyorum...

-Olmadığını nereden biliyorsunuz?

-Babam anlatınca öğrendim. Diyorum ki böylesine önemli bir konu geçiştirilmemeli. Hanımlar meseleyi anlamışlar, kahvelerini yudumlarken bu üzüntüyü onlar da paylaşmışlardı. Ama Ayşe Hanım bunu bir hizmet olarak görmüş ve harekete geçmişti. Hicri 1225 (Miladi 1810) yılında İstanbul'da bir vakıf kurdu. **Vakıf, muvakkithane ve camilerdeki saatlerin bakımı ile ilgili görevleri üstlenecek kimseye maaş bağladı. Ayrıca bu bakım ve onarım işlerini uzmanların yapmasını da şart koştu.**

Vakıf Şartı

...Cami-i şerif-i mezkûrun derûnunda mevcut İngiliz kâri ipli, mahfaza derûnunda çalar diğer bir saat ki cem'an dört adet saatların mesârif-i tathiriye ve tamiriyesine... Bi inayetillahi teala atyeb-i mâl ve enfes-i menâlimdan (kendi malımdan) yüzlük mecdi altunu yüz kuruş hasabile bin kuruş nakdîmi hasbeten lillah... Vakıf ve habs edüp...

Yaşlı Fakirlere Evde Bakım Hizmeti Sunan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: İsmail Çelebi bin Mehmed Çelebi Vakfı
KURUCUNUN LAKABI: Yorgani Emirzade , Sirkecibaşı,
eş-Seyyid
KURULDUĞU YER: İstanbul
KURULUŞ TARİHİ: 1005 H. (1597 M.)

Avrupa'da yaşayan ikinci kuşak nesildendi Osman. Yaşlı babasına bakıcı arıyordu. Kendisine bir adres verdiler. Hasta ve yaşlılara evde bakım hizmeti veren bir kuruluştu bu.

Genç gurbetçi ücret karşılığı böyle bir hizmeti veren firmaya ayrıca teşekkür etme gereği duydu:

-Ne kadar çağdaş bir uygulamanız var.

Avrupalı firma yetkilisi:

-Biz bu sistemi beş asırlık bir sistemin kopyası olarak devam ettiriyoruz.

-Siz bizden çağdaşsınız. Biz 20. asrı geride bıraktık. İnsanımız hâlâ yaşlı ve hastasına evde bakımı akıl etmemiş.

Sordu Avrupalı firma sahibi:

-Siz nerelisiniz?

-Türkiye.

-Osmanlı yani?

Firma sahibi sevinçle yerinden kalktı. Bizim genci kucakladı... Sonra duvarda çerçeve içinde Osmanlıca harflerle yazılmış bir tablo gösterdi:

-Biz bu geleneği sizden öğrendik...

-Bizden mi?

-Evet ya... Bu hizmet dünyada ilk olarak Osmanlı'da başlatılmış. Bir vakıf tarafından...

Yaklaşık beş asır önce. 16. yüzyılda İstanbul'da, İsmail Çelebi adında bir hayırsever, fakir fukaranın bu hallerini göz önünde bulundurarak böyle bir vakıf kurmuş.

Bizimki afallamıştı:

-Siz bunu nereden biliyorsunuz?

Bu tablodaki eski harf yazıları okuyabiliyor musunuz?

Bu kez Avrupalı, şaşırılmış halde bizim gencin yüzüne baktı:

-İnsan kendi dilini bilmez mi? Ben bile biliyorum...

Ve duvardaki Osmanlıca yazıları okumaya başladı:

"Mehmed Çelebi oğlu İsmail Çelebi Vakfı. Kurucusunun lakabı Yorgani Emirzade, Sirkecibaşı, eş-Seyyid.

İstanbul. Hicrî 1005 (Miladi 1597) yılında kurulmuş...

"Gurbetçi genç, haberi olmadığı zengin tarihinin, hayranı olduğu Batılılar tarafından incelenip sonra da akıllıca kopyalanarak kendisinin karşısına hizmet olarak çıkmasına şaşırılmış, muhatabına ne diyeceğini bilememişti; bir yanıla mahçup, diğer yanıla atasının geleneği olmasından dolayı gururluydu.

Vakıf Şartı

...Ve validim zaviyesinde bimarhane için bir oda olunub hasta olan tekke fukarası anda yatalar ve bir evlâ kimesne hastalara hizmet idüüb yevmî iki akçe kendine ve iki akçe hatununa verile...

Yatılı Öğrencilere Burs Veren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mehmed Arif Efendi bin İshak Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Antep Müftüsü, Müderrisin-i Kiramdan, Kozanizade

KURULDUĞU YER : Gaziantep

KURULUŞ TARİHİ : 1233 H. (1831 M.)

Kozanizade Mehmed Arif Efendi oğlu İshak Efendi, 19. yy başlarında Antep Müftülüğü görevinde bulunmuş bir zattı. Lakabından anlaşıldığı kadarıyla, Adana Kozanlı bir aileye mensuptu. Gaziantep'te bulunan Kozanlı Camii, onun tarafından yaptırılmıştı.

Kozanizade, biraz da ilmiye sınıfına mensup olması sebebiyle olsa gerek, ilim tahsili için gurbete çıkmış talebelere ayrı bir değer verir; onlar için kendinden sonra da devam edecek bir hayrât oluşturmayı arzu ederdi. Nitekim bu emelini, müftülüğünü yaptığı o günkü adıyla Ayıntab'da (Gaziantep) bir vakıf kurmak suretiyle gerçekleştirmişti. **Mehmed Arif Efendi oğlu İshak Efendi Vakfı'nın hizmeti, Kozanlı Camii medresesinde okuyan talebelere para yardımında bulunmaktı: Medresede yatılı kalan öğrencilerden ailesi şehir dışında olanlara ayda iki kuruş, Antep'in içinde olanlara ayda bir kuruş burs...** Tarihteki eğitim sistemimizin belkemiğini oluşturan anlayış buydu; şükür ki bugün de bu geleneği devam ettiren, öğrencilere burs vermeyi gaye edinmiş vakıflarımız var...

Okumaya istidatlı olan öğrencilerin tam bir himaye altında tutulması, tarihî geleneğimiz içinde, Büyük Selçuklu İmparatorluğu veziri Nizamülmülk'ün yerleştiği bir anlayıştı. Okuyan kimselerin hiçbir maddî-manevî zorlukla karşılaşmamasına ve cemiyet hayatında yükselmelerine büyük önem verilirdi.

Kozanizade Vakfı, başka bir yönüyle de meşhurdur. O, "Talebelere pabuç parası veren vakıf" diye tanınır, bu adla anılırdı. Gerçekten de vakıf, yazın köylerine gitmeyip medresede kalmayı tercih eden öğrencilere 5'er kuruş da pabuç ve üst baş parası vermektedir.

Vakıf Şartı

... Kozanlı Cami-i Şerifi havlısının canib-i şimalinde ve şarkında kâin ve birbirine muttasıl sekiz adet hüccürât ve bir adet dershanede sakın tullâbi zevil-elbabdan tahsil-i ulûm için garibid-diyar olanların beher birine ikişer kuruş ve yerlü olan talibe bir kuruş...

Halkın ve Yolcuların Hayvanlarını Sulayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Lütfi Paşa bin Abdülmuin Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: -

KURULDUĞU YER: Aydın/Tire

KURULUŞ TARİHİ: 950 H. (1544 M.)

Avlusundan içeri girildiğinde sanki tarihten bir yaprak açılıyor ve beş asır öncesine gidiliyordu.

Caminin taş şadırvanında abdest alan iki yaşlı Tireli, mendilleriyle kurulanırken camiyi yaptıran hemşehrileri Lütfi Paşa'yı konuşuyorlardı:

-Allah rahmet eylesin, iyi adammış şu Lütfi Paşa. Yavuz'un da damadıymış...

-Baksana, memleketine yaptırdığı cami halen dün yapılmış gibi sapasağlam ayakta.

-Evet ya... Paşa bu camiden başka Tire'de han, hamam, imarethane, şadırvan ve çeşme de yaptırmış.

Şadırvanın kenarındaki ikiliye, sohbeta kulak misafiri olan biri daha katıldı. İstanbulluydu.

Tire'ye gezmeye gelmişti. Selamdan sonra:

-Lütfi Paşa'dan bahsettiğinizi duydum da...

-Ha; evet ondan söz ediyorduk. Camisinde ibadet, avlusunda sohbet ediyoruz.

Rahmetle analım dediydik...

-İyi yapmışsınız. Ben de sizin gibiyim. Biraz da araştırmışlığım vardır... Paşa'nın burada çok geniş arazileri varmış...

-Ne yapivermiş ki bu arazileri? Kim bilir kimlere kalmıştır?

-Ne yapacak? Bir vakıf kurmuş. Vakıf marifetiyle bu arazilerde çeşmeler, su yalıkları yaptırmış. Okuduydum; şöyle bir ibare vardı vakfiyesinde:

"Tapu senedinde açıkça belirtilen arazilerin sınırları dahilinde çeşmeler yapıla ve bu çeşmelerin havuzlarından halk ve gelen geçen insanların hayvanları, kurtlar, kuşlar dilediğince yararlına..."

Tireli yaşlılardan biri duygularını saklayamadı:

-Hala kendisinden rahmetle bahsettiriyor...

Oldun mu böyle

olacaksın arkadaş...

Vakıf Şartı

...Ve ol iki çeşmenin ayağında, gelen giden halkın ve yolcuların davarları sulanmak için taşdan ahır konulmuştur ve duvar aşırısında iki havuz yapılmıştır, cümlesi bu suların ve havuzların ki bil-fül anda caridir ve ...

İnsanları Hacca Gönderen Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Ahmed Ağa bin Sınan bin Hasan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Hacı

KURULDUĞU YER: İzmir

KURULUŞ TARİHİ: 1188 H. (1774 M.)

O yıllarda Hacca uçakla veya trenle gidilmiyordu elbette... Ya deniz yoluyla; ya da at, deve gibi binek hayvanlarıyla ve kafileler halinde seyahat ediliyordu. Üç, dört ay; hatta altı ay öncesinden yola çıkmak gerekiyordu... İzmirli Ahmed Ağa da Hacca gitmek için iki ay öncesinden yola çıkmıştı. Durumu iyiydi. Sıkıntı çekmeden Mekke'ye vasil oldu. Kabe'yi gördüğünde çok duygulanmıştı. Her kesimden insan vardı: Beyazı zencisi, fakiri zengini, kadını erkeği buradaydı. Ama herkes omuz omuza, kardeşçe Kabe'nin etrafında tavaf ediyor; yani dua ederek dönüyordu. Oradaki hatiplerden biri; "Bir kimseyi Hacca göndermenin, gönderene de Hacca gitmiş gibi sevap kazandıracağını" söylemişti kürsüden. Bu bilgi onu çok etkiledi. Dönene kadar hep bunu düşündü. Nihayet "Hacı" ünvanını kazanmış ve memleketine dönmüştü. Kutlamaya gelen gidenden vs. sonra, Mescid-i Haram'daki hatibin sözünü hatırladı. Onu derinden etkileyen söz, önce aşka sonra karara dönüştü: "Bir vakıf kuracağım" dedi ev halkına.

"Bu vakıf her yıl Hacca adam gönderecek.

Ve inşaallah biz de her sene Hac sevabı kazanacağız" diye devam etti.

Hanımı ve çocukları bu kararı sevinçle karşıladılar ve onu teşvik ettiler.

İzmir'de kurulan bu ilginç vakfın hacı yaptığı insanların duası, Ahmed Ağa'ya, hatta ceddine ve yedi sülalesine bile ne sevaplar kazandırmıştır kim bilir?..

Zaten, Ağa'nın Hicaz'a gönderdiği insanlara tek şartı, **Hac sevabından kendi ruhuna da bağışlamalarıydı.**

Vakfiyesine bunu da yazdırmıştı...

Vakıf Şartı

...Vakfın gelirlerinden her yıl beşyüz kuruş ayrılacak, bir müteaddiyin ve salih ve ilm-i menâsikte kâmil kimesne ile beher sene benim için ihcâc ve sevâbını ruhuma ihdâ eyleyeler...

Tohum Saklayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Ali Paşa bin Hüseyin

KURUCUNUN LAKABI: Cedid, Semiz, Gedik

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 973 H. (1565 M.)

Babasının elinden tutmuş, tarlaların arasından geçerken sormuştu küçük Hüseyin:

-Bunlar kim baba?

-Rençberlik yapan köylüler ambara tohumluk buğday taşıyorlar.

-Tohum ne baba?

-Yediğimiz ekmeğin ana maddesi olan buğdayın, arpanın, yulafın; lezzetli yemeklerimizin malzemesi mercimeğin, nohudun, kuru fasulyenin her bir tanesi aynı zamanda o tahılın tohumudur çocuğum.

Güldü küçük Hüseyin:

-Tohum hiç tükenir mi baba?

Hüseyin'in babası asırlar öteden asırlar sonrasını (bugünün Afrika'sını) görür gibi ufka baktı. Derin bir iç geçirdi:

-Bazen öyle zamanlar olur ki, insanlar bir tanesine bile muhtaç kalabilir yavrum. Buna kıtlık derler... Milyonlarca insan aç kalabilir, küçük çocuklar açlıktan ölebilir...

Bir an ürperdi küçük Hüseyin. Açlıktan ölmek duygusu çok korkunç geldi körpü yüreğine... Öyle ki bir daha babasına soru sormaya bile cesareti kalmadı...

Yıllar geçti ama Hüseyin babasıyla olan o hatırasını hiç unutmadı. Kendine bir hedef belirledi. Büyüyünce bir vakıf kuracak, bu vakıf tohum saklayacaktı. Büyüdüğünde "Cedid Hüseyin" diyorlardı ona... Yeniliklerin adamıydı çünkü... Çatalca'nın hatırı sayılır çiftçilerindendi. Kendine inanan ziraatçı arkadaşlarını da böyle bir vakfı birlikte kurmaya ikna etmişti. **Vakıf şirket gibi olacak; cins tohum saklayacak, vakıf faaliyetlerinden elde edilen gelirin üçte ikisi vakfın hizmeti için akar olacak, kalan üçte birini ortaklar hissesi oranında paylaşacaktır.** Böylece, İstanbul'a bağlı Çatalca'da, Ali Paşa oğlu Hüseyin Vakfı kuruldu. Mükemmel bir organizasyonla, gıda ve tarım endüstrisi sahasında üstün bir hizmet geliştirmeyi başardı. Bu vakıf, ipekçiliğimizin gelişmesinde de önemli rol oynadı.

Vakıf Şartı

Mumaileyh vâkıf; Çatalca kazasının... Mezmalarında ekilmek üzere vakfın anbarından ortakların kifayet miktarı mütenevvi hububat almalarını şart eyledi... Ve yine hububatın envai alınarak vakfın anbarında hıfz edilmesini... Ve ipek böceği zamanı geldiği vakit vakfın parası ile böcek tohumu alınmasını şart kıldı...

Şehir Estetiğini Koruyan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mehmed Hayri Paşa bin Ahmed Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Mehmed Hayri Paşa

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1321 H. (1903 M.)

Belediye reisi meclis üyeleriyle toplantıdaydı. Üyeler söz alıp görüşlerini dile getiriyordu. Bir muhalif üye söz almıştı:

-İstanbul'da neredeyse her yerde bir alışveriş merkezi var. Bir bizim semtte AVM yok. Söz diğer bir üyedeydi:

-Arkadaşa katılıyorum. Bizim semte de modern binalar yapılmalı. İşyerleri açılmalı. Bu konuda gerekirse büyük kuruluşların patronlarıyla görüşülmeli. Tamam etraf park bahçe, çiçek böcek... Ama...

Belediye başkanı muhalif üyeye dönerek:

-Size katılamayacağım için üzgünüm arkadaşlar. İçinizde Mehmed Hayri Paşa hakkında bilgisi olan var mı?

Bir sessizlik oldu... Başkan ip ucu verir gibi bir iki cümle daha söyledi:

-Selanikli... Cumhuriyetin ilk yıllarında Selanik Başkonsolosuyum.

Muhalif üye reisi ikaz etti:

-Bizi imtihan etme başkan... Ne demek istiyorsun, onu söyle!

-Peki, dedi başkan...

Ve şehirdeki yeşil alanları saydı bir bir...

-Hepinizin gözü şehre güzellik ve estetik katan, nefes aldırın alanlarda; park ve bahçelerde... Birkaç tanesini kaldırıp yerine AVM dikelim istiyorsunuz. Ama sizin adınıza üzülererek söyleyeyim ki bu yerlerin hepsi vakıf arazisi... Bir kazma bile vuramazsınız.

-Nee? Vakıf mı? Kimin, hangi vakfın?

-İşte az önce ismini hiçbirinizin bilmediği Mehmed Hayri Paşa'nın kurduğu ve bu şehrin estetiğini koruyan vakıf...

Bu zengin Osmanlı diplomatı ne yapmış biliyor musunuz? **İstanbul'da Hicrî 1321 (Miladî 1903) yılında kendisine ait arazileri ve binaları, tarihi camilerin manzaralarının kesilmemesi, şehre güzellik katması ve hemşehrilerine hizmet sunması için vakfetmiş.** Halk, günün yorgunluğunu, sıkıntısını, hafta sonları da dinlenme arzularını giderebilsin diye; temiz hava alabilecekleri, stresten ve koşuşturmadan uzak kalabilecekleri bir yere kavuşsunlar diye... Aynı zamanda şehir nefes alabilsin diye... İşte bu araziler onun bu amaçla bu şehre vakfettiği araziler olduğu için, bugün hoşunuza gitse de gitmese de buralara asla başka bir şey yapamazsınız...

Vakıf Şartı

... Ve mezkûr iki bin yüzüymüç arşun mahall, cami-i şerif manzarasının adem-i ihlali ve her türlü ahvalde ahaliye ilticagah ve mahall-i tenezüh olmak üzere vakıf edilmiş olduğundan mahall-i mezkûr üzerine hiç bir sebep ve bahane ile ve hatta muvakkat bile olsun baraka ve salaş tarzında bir güne ebniyye inşa edilmeyüp dâimen ebniyyeden âri olmak ve yalnız bahçe haline ifraj ve münasib mahalline havuz inşası ve kabil-i nakl-i kanape ve iskemle vaz'ı...

Misafirhane Yapan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Arif Mehmed Efendi ibni Ali Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Sarı, Berber, Müftü

KURULDUĞU YER : İzmir

KURULUŞ TARİHİ : 1084 H. (1673 M.)

“ Vasiyetnamesi”yle meşhur İslam alimi Birgivi'nin memleketi Birgi kazasında, gün yeni doğarken medresenin kapısı açıldı.

İlimiyle maruf Müftü Arif Mehmed Efendi, sabah namazından sonra medresenin bahçesinde temiz hava alıyordu. Karşısında yorgun iki insan görünce onları buyur edip yer gösterdi:

-Sabahın bu vaktinde hoş safa geldiniz ama şaşırık doğrusu, geceyi nerede geçirdiniz?

-Efendim, ilim için yola çıktık biz. Amaç bu olunca, geri kalan hiçbir şey önemli değildir.

-Allah gayretinizi artırsın. Lakin onca yolu gece gündüz gelirken nerede geceleyip nerede yattınız merak ettim. Babası “önemli değil” der gibi boynunu bükerken, yanındaki küçük Mehmet, çocukça bir cevap verdi:

-Atımızı bağlayıp çeşme başlarındaki söğütlüklerin gölgesinde uyuduk.

-Öyle mi? Baban da uyudu mu?

-Ben uyudum efendim. Sabah uyandığımda baktım, babam uyumamıştı.

Güldüler çocuğun bu safiyane cevabına. Medrese talebesi olacak yavrunun saçlarını okşayan Müftü Efendi görevlileri çağırdı:

-Evladım, misafirlerimizi derhal istirahat için içeri alın. Dinlensinler. Bilahare küçük hafızın medreseye kaydını yaptırınız.

Sonra görevlilere sordu:

-Buraya bu şekilde gelen başka kimseler de oluyor mu?

-Oluyor efendim.

-Allah'ın yolcu kullarına kolaylık olsun diye üç yere köprü yaptırmıştık elhamdülillah.

Şimdi demek ki uygun bir yere bir de misafirhane yaptırma vaktidir. Lakin bu hizmetin kurumsallaşması için vakıf kurmak gerekiyor...

Müftü Arif Mehmed Efendi Hicrî 1084 (Miladî 1673) yılında kendi adıyla da anılan vakfını kurdu.

Vakıf gelen geçen insanlar için misafirhaneler yaptırdı; ayrıca bunların ve köprülerin tadilat ve tamiratının ila nihaye aksatılmamasını da şart koştu ki hizmeti sürekli olsun...

Vakıf Şartı

...Medine-i Birgi'de Sarı Kazasında Allah diyenler nam karyede bina ettiğim misafirhanenin ve Gedüs nehri üzere Yarışlı nam karye kurbunda bina ettiğim köprüünün vs ... imaret ve meremmeti...

Sıcakta Sebillere Kar Koyan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Ali Ağa bin Hüseyin bin Mahmud Ağa bin Hüseyin Ağa bin Mahmud Ağa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Mahmudzade, el-Hac

KURULDUĞU YER: Aydın/Atça

KURULUŞ TARİHİ: 1277 H. (1860 M.)

Üçü de lise öğrencisiydi. Öğretmenleri ödev vermişti. Güneşin en tepede olduğu saatte kütüphane meydanında buluşacaklardı. Biraz erken gelen Ahmet, cebindeki harçlığını kontrol etti. Parasını düşürdüğünü anladı. Aradı taradı bulamadı. "Bak sen şu işe yaa", dedi boş bir gazoz kapağını tekmeleyerek... Nasıl da terlemişti... Bir şişe su alacak parası yoktu... Diğerleri de geldi az sonra. Onlar da terlemişti sıcaktan. Yandaki büfeden birer şişe buz gibi su alırken Ahmet'e sormayı unuttular... O da utancından isteyemedi. İki arkadaş kana kana sularını içerken Ahmet yutkundu. Sonra birlikte kütüphaneye girdiler... Vakıflar Haftası dolayısıyla tarihî vakıflar hakkında bilgi toplayacaklardı. Bir tanesi vakıf kurucusunun ismine takılmıştı:

-İsme bakın! Amma da uzun...

-Nasıl?

"Ali Ağa bin Hüseyin bin Mahmud Ağa bin Hüseyin Ağa bin Mahmud Ağa..."

-Bu uzun isimli adam ne vakfı kurmuş acaba?

Çocuklardan biri anlamını bilmediği kelimelere göz gezdirirken mırıldandı:

-Sebil mebil, kar, su falan diyor ama...

Ahmet kulak kabarttı... Sayfayı aldı. Doğruca kütüphane uzmanına gidip sordu.

Uzman, metne şöyle bir göz gezdirip açıkladı:

-Bu uzun isimli şahıs Aydın'ın Atça beldesinde Hicrî 1277 (Miladî 1860) senesinde bir vakıf kurmuş. **Bu vakıf yaz günlerinde her gün bir katır yükü kar satın alıp kasaba camisinin sebilhanesine döktürüyormuş. Yani halk buz gibi soğuk su için**

diye. Bu sebilhaneyi de, vakti zamanında Ali Ağa'nın dedesi yaptırmış. Ahmet, aldığı bilgiyle masasına dönerken,

"Keşke o zamanda yaşasaymışım" diye düşündü...

Vakıf Şartı

...Her yevm bir yük kar
İştira olunup bir dengi
cami-i mezkûr kapusunda
vaki... Sebilhaneye
...Verilip eyyam-ı sayfda
doksan gün tebridima
olunarak iska-i cemaat-i
müslimin-i âbirin oluna ...

Yol Güvenliğini Sağlayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hasan Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: -

KURULDUĞU YER: Antakya

KURULUŞ TARİHİ: 1116 H. (1705 M.)

Hasan Paşa duyduklarına inanamadı... Anadolu ve Balkanlar'dan gelip Antakya üzerinden Şam'a, oradan da Hac için Mekke'ye geçecek olan kabile Antakya çıkışında çapulcu eşkiya tarafından soyulmuştu.

Paşa öfkeden deliye dönmüştü. Odasında bir aşağı bir yukarı gidip gelirken kahroluyordu:

"Allah'ım; nasıl da türüyor bu çapulcu sürüsü? Nereden haber alıyorlar zafiyeti? Buna kesin bir hal çaresi bulmam lazım...Ama mutlaka!.."

Sonra komutanlarıyla bir araya gelip fikir alış verişinde bulundu:

-Her şeyi İstanbul'dan mı bekleyeceğiz?

Mahalli olarak bu konuya bir çözüm bulamaz mıyız?

-Bir vakıf kursak Paşam.

-Nasıl olacak bu?

-Bu Karamut bölgesinde bir kale kuralım. Kalede yeterli sayıda asker besleyelim.

-E sonra?

-Hac kabilelerini bu kalenin askerleri salimen karşılasınlar...

Kalede konaklatıp ihtiyaçlarını görsünler. Sonra da bir sonraki güvenli menzile kadar kabileye nezaret etsinler.

Paşa'nın pek hoşuna gitti bu teklif... Ve bu vakfın kurulup hizmet masraflarının karşılanması için tüm malını feda etti.

Hicri 1116 (Miladi 1705) senesinde kurulmuş olan vakfın vakfiyesine öylece kayıt düşüldü:

"Karamut olarak bilinen bölgeye; gidiş-dönüş hac yolları eşkiya baskınlarına, yol kesmelere maruz kaldığından dolayı, güvenliği sağlayacak bir kale ve konaklama yerleri inşa edilerek insanların güvenliğinin sağlanması..."

Yalnız hacıların değil, tüccarların ve diğer yolcuların da emniyetini sağlamayı şart koşan vakıf, askerlere verilecek maaşı da karşılayacaktı...

Vakıf Şartı

...Karamut demekle ma'ruf şehri mahall ki Mekke, Medine ... Ve sair biladin ma merr ve ma'beri iken... Kutta'i tarik inüp katl-i nüfus ve nebhi ve garat-ı emval etmeleriyle... Bac ve ğafer alınan mevzi'de bir kasaba ve kala' inşa... İle me'abirinin mazarr-ı eşkiyadan te'minini iktiza edüp...

Nehir Kenarına Namazgâh Yaptıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Ali Ağa bin Osman Ağa Vakfı
KURUCUNUN LAKABI : Dergah-ı Ali
Gediklilerinden, Yeğen
KURULDUĞU YER : İstanbul
KURULUŞ TARİHİ : 1180 H. (1766 M.)

O güzelim Harşit Deresi kenarında, dede torun şöyle bir kır gezisine çıkmışlardı. Dedenin Mustafa'yı bir yere götürmek istediği belliydi:

-Gel seni şu ileride kalıntısı bulunan tarihi namazgaha götüreyim...

-Namazgah nedir dedeciğim?

Dedesi, on yaşındaki Mustafa'nın değirmi saçlarını okşarken gülümseyerek cevap verdi:

-Namazgaha, duvarları olmayan açık hava camisi de diyebiliriz. Açık arazide, kırdan bayırda bir set yapılıyordu. Üzerine de bir mihrap ve minber konuluyordu.

-Dede...

-Efendim çocuğum?

-Böyle uzak yerlere neden namazgah yapmışlar ki?

Dedesi torununun elinden tutmuş, hem artık harabeye dönmüş tarihi namazgahı gezdiriyor hem de anlatıyordu:

-Evladım... Bu sorunun cevabını en iyi bu namazgâhı buraya yaptıran vâkıf verebilir.

-Nasıl yani?

-Anlatayım güzel yavrum. Osman Ağa oğlu Yeğen Ali Ağa derler, Gümüşhane'nin Torul kazasından İstanbul'da yaşar bir zat varmış. Anlaşılan; Müslümanların her şartta rahat ve güvenli bir şekilde ibadetlerini yapabilmelerine önem vermiş. Bu sebepten **Hicrî 1180, şimdiki takvimle 1766 yılında İstanbul'da bir vakıf kurmuş.**

Vakfının senedine de, nehirde seyahat eden yolcuların Cuma ve Bayram namazlarını kılabilmeleri için nehir kenarına namazgah yapılması şartını koymuş.

Bir de imam hatib görevlendirilmiş. Biliyorsun, günlük namazlar tek başına da kılınabilir. Ama Cuma ve Bayram namazları ancak cemaatle kılınır. Bunun için de cami ya da böyle namazgahlar gerekir...
Mustafa için hayli öğretici bir gezinti olmuştu...

Vakıf Şartı

...Gümüşhane... Torul kazasında... Nehir-i cârî kenarında müceddeden bina ve vaz'eylediğim musalla ve minberde salat-ı ıdeynle eyyam-ı sayfda salat-ı cuma eda eylemek üzere hatib eylediğim es-Seyyid İbrahim Efendi'ye yevmü dört akçe hitabet vazifesine verile...

Öğrencilere Piknik Yaptıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Fatma Hanım Sultan

Birinci Melek Ahmed Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Melek Ahmed Paşa Kızı Fatma Hanım Sultan

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1128 H. (1716 M.)

İlk mektep talebeleri tenefüsteydi. Başmuallim iki yardımcısıyla birlikte odaya geldiğinde, masaya önceden bırakılmış bir tabak kirazı görüp gülümsedi:

-Çocukların mesajını aldınız mı? Hani Fatma Hanım Sultan Vakfı biri kiraz vaktinde (ilkbahar), biri üzüm vaktinde (sonbahar) olmak üzere, yılda iki defa talebeleri pikniğe götürürdü ya. Keratalar onu haber veriyorlar.

-Her bayram 40 talebeye ve bizlere de çeşitli üst baş ve eşya gönderirdi ama...

-Telaş etmeyin bence. Daha bayrama bir hafta var. Hem adeti üzere bu kış da bin okka kömürümüzü göndermediler mi?

Yaklaşan faytonun çıkardığı ahenkli ses konuşmaları böldü. Talebeler kuşlar gibi cıvıdayarak etrafını sardılar faytonun. Gelen, Fatma Sultan Vakfı'nın talebe ve hocalarına gönderdiği bayramlık elbise ve diğer hediye paketleriydi. Hediyeler büyük bir sevinçle dağıtılırken, bir görevli başmuallimle içeride görüşüyordu:

-Hocam, vakıftan size 12 bin akçe gönderdiler. Bunun yarısı ile mevlüd okutulması, diğer yarısı ile de aşure yapılıp mahalleye dağıtılması arzu ediliyor.

-Allah razı olsun.

-Ayrıca, kiraz meyveye durdu, piknik vaktimiz geldi; yine pikniğe davet ediyorlar.

Talebeler bu piknik haberiyle hepten uçmuşlardı...

IV. Murad devrinin önemli devlet adamlarından ve aynı zamanda kızı Kaya Sultan ile evli Melek Ahmed Paşa'nın kızıydı Fatma Hanım Sultan. Minik ve masum çocukların, talebelerin gönüllerini almak ve onlara ikramda bulunmaktan öyle mutlu oluyordu ki... Kendisinden sonra da bu işlerin hep böyle devam etmesini çok istedi. Bu hizmetleri ise her yıl aksatmadan, ancak bir vakıfla sürdürebileceğine inanmıştı. Öyle ya insan ömrü sınırlı, vakıf ise ilelebetti... **İstanbul Fatih'te kurduğu bu vakıf, ilk mektep talebelerini her yıl iki defa pikniğe götürmekle** kimbilir kaç çocuğun gönlünü kazandı?..

Vakıf Şartı

...Senevi mekteb-i mezbura bin vukıyye kömür istira oluna ve iki defa sıbyan için seyr (piknik) bahası ki bin sekiz yüz akçesi kiraz vaktında ve bin sekizyüz akçesi üzüm vaktında mecmu'ü üçbin altıyüz akçe yed ile sarf oluna...

Talebeye Giysi ve Kırtasiye Yardımı Yapan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mustafa Efendi Bin Ahmed Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sefer Ağazade,

İstabl-ı Amire de Kaşıkçı

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1142 H. (1730 M.)

İbrahim Çavuş Mahallesi'ndeki mektebe yeni tayin olmuştu Muallim Yahya...

Öğrenciler "Muallim" diyordu öğretmenlerine.

Muallim Yahya Efendi, her zaman olduğu gibi o sabah da dersten önce öğrencilerine kısa bir nasihatte yani öğütte bulunuyordu.

Anne babaya saygı, kardeşlere sevgi göstermek; insanlara merhametli olmak ve yardımlaşmak gerektiğini anlatıyordu. Sınıfın kapısı çaldı.

-Girin!

İçeri iki görevli geldi. Yanlarında kocaman bir telis vardı. O yıllarda kendir ipinden dokunarak yapılan toprak rengindeki büyük çuvallara telis denilirdi. Telislerin içi çanta, defter, elbise ve ayakkabı doluydu...

-Hocam, müsaade ederseniz talebelerimize dağıtacağız.

-Kimden geldi, nedir bunlar?

-Efendim, kendisine Sefer Ağazade derler. Mustafa Efendi oğlu Ahmet Bey'dir.

Bu okulu yaptıran şahıstır.

-Himm evet...

-Hicrî 1142(Miladî 1730)yılında kurduğu vakıf, her yıl bu okulda okuyan talebelere, hocalarına ve yardımcılarına Ramazan Bayramı öncesi okul çantası, ayakkabı, elbise, başlık gibi kırtasiye ve giyim eşyası verilmesini şart koşmuştur.

Bunun için geldik. Size ve yardımcılarınıza ait olanları odanıza bıraktık efendim.

Muallim Yahya Efendi, öğrencilerinin yüzündeki bildik gülümsemeye sevinerek vakıf görevlilerinin hediyeleri dağıtmasına izin verdi. Sınıftaki manzara görülmeye değerdi.

Tam da merhametten, yardımlaşmadan, iyilikten bahsederken gelişen hadise, bu nasihatın adeta canlı bir örneği olmuştu...

Vakıf Şartı

...Mekteb-i şerifte talim eden etfale ve üstadlarına ve halifelerine beher sene İd-i Fıtrda kırk adet kapama ve kırk adet çentiyan ve kırk adet kırmızı çuka; arakçin ve kırk adet pabuç ilbas alına ve ...

Yetimlere Yazlık Elbise Alan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Hasan bin Alaeddin bin Ali bin Abdullâh el-Hişami Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Habib-i Acemî, Kızıl, Camî-i Kebir

KURULDUĞU YER : Urfa

KURULUŞ TARİHİ : 786 H. (1384 M.)

14. asrın sonlarıydı... Ona Habib-i Acemî diyorlardı. Asıl adı Hasan bin Alaeddin idi.

Urfa'nın önemli âlim kişilerindendi.

Bir gün sohbetinde talebelerine güzel ahlaktan bahsederken yetimlere gösterilmesi gereken şefkat ve merhametin ne kadar değerli olduğunu anlattı:

"Bir adam Peygamberimize kalbinin katılaştığından yakındı. Peygamberimiz adama, yetimin başını okşa, karnını doyur, üstünü giydir ki kalbin yumuşasın, buyurdu. İşte bir yetimi sevindirmek bu kadar önemlidir kardeşlerim."

Sohbetten çıkanlar gözyaşlarını tutamıyordu. Bir talebesi bu konuda daha ileri gitti. Dedi ki kendi kendine:

-Peygamberimiz de yetimdi. Yetime sevgi ve şefkati o öğrettiğine göre onun ismine layık bir vakıf kurmalıyım. Bu vakıf şehrimizin yetimlerine baksın, onları büyütsün. Ne kadar annesiz, babasız büyümek zorunda kalan çocuk varsa bu vakfın kanatları altında olsun. Bu vakıf bu çocuklara ana baba olsun. Büluğ çağına gelene kadar onların yiyecek, giyecek ve eğitim masraflarını karşılansın."

Urfa'da kurulan bu vakfın kurucusu, hocasına hürmetinden ve sevgisinden dolayı vakfına Habib-i Acemî Hasan bin Alaeddin Vakfı ismini vermişti. Vakfın şartnamesinde onu özel kılan şöyle bir ince detay da vardı: **"Yetimlere, yaza girerken yazlık elbise alınacaktır..."**

Bu vakıf, medeniyetimizin yetim meselesindeki yüceliğinin yanı sıra büyük insanlara verilen değer de güzel bir örneğidir.

Kışın Abdest Alanlara Sıcak Su Temin Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmet, Efendioğlu

Kocabeyzade Abdülhadi Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Kocabeyzade

KURULDUĞU YER: Ankara

KURULUŞ TARİHİ: 1133 H. (1721 M.)

Kocabeyzade Abdülhadi Efendi, 18. yy.da Ankara'da herkes tarafından hürmet edilen bir müderris yani üniversite öğretim üyesiydi. Ailesi de Ankara Altındağ'ın tanınmış ailelerindendi. Zaten bu aileden hep ilim adamları, hakimler, hekimler çıkardı.

O yıllarda insanlar beş vakit namazlarını camide cemaat ile kılmaya çok önem verirlerdi.

Bir kış günüydü. Abdülhadi Efendi de medreseden çıkmış camiye gidiyordu. Camii avlusundan girdiğinde şadırvanda buz gibi su ile üşüyerek abdest alan müminlerin halini görünce yüreği sızladı.

Kendisi az önce sıcak suyla abdestini almıştı. Kendine istediğini mümin kardeşine de istemeliydi. Dinimiz bu ahlaki emrediyordu. Peki, o yıllarda böylesi kışta kıyamette burada abdest alanlara sıcak suyu nasıl bulacaktı?

Gün boyu bunu düşündü. Gece bunu düşündü... Fatih'in gemileri karadan yürüttüğünü hatırladı. "Yeter ki iste... Bir yol bulunur elbet!" diyordu...

Ve bir gün...

Hamama gitme günüydü. Hamam geleneği, zaten Osmanlı toplumunun temizliğe verdiği önemin bir göstergesiydi. Her mahallede en az bir hamam mutlaka olurdu ve buralarda her zaman sıcak su bulunurdu.

-Buldum, dedi Kocabeyzade Abdülhadi Efendi...

Tıpkı hamamlarda olduğu gibi abdesthanede de su ısıtılır ise bu sıkıntı kendiliğinden çözülecekti. Su ısıtmak için sağlam ve hacimli bir kazana, bir de yakacak oduna ihtiyaç vardı.

Abdülhadi Efendi, bu ihtiyaçları karşılayacak bir vakıf kurdu. Caminin uygun bir yerine de kazan yerleştirdi. Sıcak suyu akıtacak şekilde müştemilatı ayarladı.

Sonra da vakfiyesinde vakfın gayesini açıkça belirtti: "**Camide, söz konusu müştemilata dahil kazandaki su, kış günlerinde her daim, vakfımızca temin edilecek odun ile ısıtılı ve müslümanların bu sıcak su ile abdest almaları sağlana.**"

Abdest alanların kış-kıyamette üşümelerini sağlayan bu vakfın insanî sıcaklığını hissetmemek mümkün mü?...

Vakıf şartı

...Cami-i mezkûr ittisalinde müceddeden bina ve ihya ettiğim abdesthanade vaz ettiğim kazanda eyyam-ı şitada kifayet mikdarı hatab ile sab olunan suyu kaynadıp iznimle âmme-i müslimîn abdest almalılar...

Tabii Afetleri Önleme Çalışmaları Yapan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : II. Bayezid Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Sultan, Veli

KURULDUĞU YER : Amasya

KURULUŞ TARİHİ : 901 H. (1495 M.)

Yeşilirmak, Şehzadeler Şehri Amasya'da, Bayezid Camii önünden süzülerek akmaktaydı.

II. Bayezid ırmağın kenarına mükemmel bir külliye inşa ettirmişti.

Bu külliyeğe bağlı medreselerde Amasyalı çocuklarla birlikte oğlu Şehzade Selim de okuyacaktı...

Lakin külliyenin bir noksanını fark etti. Yanına çağırdığı mimar başına dedi ki:

-Burada, bu külliye de bir noksanlık kaldı mı?

-Gördüğünüz kusur can baş üstüne sultanım.

-Allah göstermeye, sel gibi, zelzele gibi, tabii afete karşı tedbiriniz nedir?

-Caminin mimarisini depreme dayanıklı inşa ettik. Mihrabın ve giriş kapısının iki yanına sarsıntı ölçer mermer silindirler yerleştirdik. Her dördü de çalışmaktadır sultanım.

-Ben derim ki, şu önümüzden akıp giden yemyeşil ırmağa nazar eyleyesiniz.

-Bir köprü mü murat edersiniz sultanım?

-Sadece köprü yapmak değil, hem köprü hem de külliyenin bakım ve onarımını üstlenecek bir vakıf arzu ederim.

Veziriazam bir adım öne çıktı:

-Emriniz baş üstüne sultanım. Ne murat ederseniz kaydetmekteyiz.

-Bir köprü kurula ve köprünün bakımı için işçi tutula. İşçiye günlük 4 akçe ödene.

Bakım ve onarım ihtiyaçları da ayrıca ödene. Ayrıca kış mevsiminde veya bahar aylarında sel sularının yapabileceği tahribat için de önceden ve sonradan tedbirler alına. Bu tedbirde çalışacak kurtarma ekiplerine de 4 dirhem gündelik ödene.

-Emriniz olur hünkarım.

Ferman üzerine Amasya'da bu vakıf kuruldu. Ardından ihtişamlı bir köprü inşa edildi. Köprüden iki yakanın öğrencileri medreseye gelip gitti. Sultan Bayezid Camii'nin kapı girişinde ve mihrabın iki yanında muhtemel bir depreme karşı tedbir olarak kurulan mermer silindirler el'an durmakta ve bir tanesi hariç diğerleri halen el ile çevrildiğinde dönmektedir.

Vakıf Şartı

...Emanetle mevsuf, diyanet ve metanetle maruf bir kimse yalnız köprü için nazır olup vazifesi her gün köprüye nezaret etmektir. Günün her hangi saatinde olursa olsun icabında hiç durmaksızın nezaret eder; buna yardım eden kimseye Allâhı merhamet buyursun. Büyük sellerin getireceği taşların ve büyük ağaçların doğuracağı zararları önlemek için nazır münasip taşları ve diğer levazımı hazırlar...

Çevreyi Güzelleştiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Nebioğlu Cafer Çelebi Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Nebizade el-Hac

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 977 H. (1569 M.)

Güneş, Boğaz'ın karşısındaki tepelere doğru inmeye başlamıştı. Sultan II. Selim otağ-ı hümayûnu önünde dinlenmekteydi. Kendisine sunulan meyve tabağındaki kayısılar, çavuş üzümleri, karadutlar öyle güzel duruyordu ki, Sultan dayanamadı.

-Ne güzel meyveler bunlar? Hangi bağdan, hangi bahçedendir?

Hizmetli destur isteyip cevap verdi:

-Hocanız Cafer Çelebi'nin Üsküdar'daki bağındandır Sultanım.

Padişah sol eliyle tuttuğu irice bir üzüm salkımından ikişer ikişer kopartıp ağızına götürmeye başladı ve "Maşallah! Ne de güzel bahçıvanmış" diye hoşnutluğunu dile getirdi.

Ünlü Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin kuzeni olan Cafer Çelebi, bu memnuniyeti işittiğinde Üsküdar'daki bahçesinde dostlarıyla sohbet etmekte idi. Çok sevindi. Dedi ki maiyetindekilere:

-Madem ki Padişahın dahi hoşuna gidecek güzellikte bir bağımız-bahçemiz vardır... Bu güzellikler bizden sonra da harap olmamalıdır.

-Ne emir buyurursunuz Çelebim, dendiğinde cevabı "Bir vakıf kurmak lazım" olmuştu. Öyle ya; ağaçlar, çiçekler de birer canlıydı. Onlar dünyanın süsleriydi. Bu düşüncelerle kurduğu vakfın senedine şunları yazdırdı: "**Bağcılıktan iyi anlayan bir bahçıvan bulunacak. Bahçelerin bakım ve korunmasını mükemmelen yapacak; ücreti ve bahçenin bakım masrafları İstavroz Köyü'ndeki iki evin kirasıyla meyve ve çiçeklerden elde edilen gelirden karşılanacak.** ve..." Cafer Çelebi Efendi Vakfı Hicri 977 (Miladi 1569) yılında İstanbul'da kurulmuş;

bağlara, bahçelere; ağaçlara ve çiçeklere yani çevreye hizmet eden ve bu güzel hizmeti diğer insanlara da hatırlatan bir vakıf olarak unutulmamış, adını günümüze kadar taşıyabilmiştir.

Vakıf Şartı

"...İstavros köyündeki iki eve gelince, bunlar icar edilub ağaçcılıқта vukuf-ı tammı bulunan bir bahçıvanın buraya muhafız tayin edilerek bahçeleri ve bağları muhafaza ve islah etmesini ve bu bağlar ve bahçelerin meyvalarından, güller ve çiçeklerinden hasıl olan galle ve icar bedellerinin bunların rekabatına ve bağın timarı, ağaçların islahı, bahçelerin ve çiçeklerin ifya edilub güzelleştirilmesi ve mezkûr bahçıvanın ücreti gibi sair mesarif-i lazimesine sarf edilmesini şart kıldı..."

Cami ve Minareleri Aydınlatan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Ahmed ibni Süleyman Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: el-Hac

KURULDUĞU YER: Aydın

KURULUŞ TARİHİ: 1155 H. (1742 M.)

Receb ayına girilmişti. Hayli zamandır üç ayları oruçla geçirirdi. Sahur vakti kalktı. Şöyle bir gökyüzüne baktı. Yıldızlar ateş böcekleri gibi tek tek seçiliyordu. Karanlıkta aydınlık göze ne kadar da hoş geliyordu. Sahurunu yaptıktan sonra üzerine bir ağırlık çöktü. "Ezana kadar şöyle bir uzanayım" dedi kendi kendine. İhtiyarlık işte; uyuyakalmıştı Süleyman Efendi.

Bir rüya gördü... Rüyasında daha önce hiç görmediği, yüzü ışıltılı parlayan birisiyle karşılaştı. Gözleri kamaşmıştı... Dedi ki rüyasındaki kimseye:

-Yüzün ne kadar nurlu!

-Sen de böyle olmak ister misin? dedi rüyadaki kişi.

-Elbette; elbette! diye iştiyakla cevap verdi...

- O halde Allah'ın evlerini aydınlat! dedi ve bir ışık halesi olup gözden kayboldu...

Heyecanla uyandı. "Rüya değildi. Sanki gerçektir!" diye mırıldandı hayretle... Hemen o saat kararını verdi. Hali vakti yerindeydi. Minaresiyle güzel bir cami yaptıracak; buna ilaveten Aydın'daki camileri ve bu camilerin minarelerini de kandillerle donatacaktı. Hicri takvim 1155 (Miladi 1742) yılını gösteriyordu. Azmettiği iş için vakıf kurma yolunu seçti. **Başta kendi camisi olmak üzere merkezdeki Cami-i Kebir (Büyük Camii), Pir Hasanlar mahallesindeki Alihan Efendi, Göllüce'deki Ahmed Efendi, Koynak mahallesindeki Hamza Beşe ve Cevzidibi mahallesindeki el-Hac Mustafa ve Tutuncalı camilerinin ve minarelerinin aydınlatılması için kandil, yağ, mum vesaire ne gerekiyorsa, işçilik masrafları dahil, vakfının amaç ve hizmet şartı olarak hayata geçirdi.**

Yörede; nurlu yüzü, bembeyaz sakalıyla dünyaya gülümseyerek veda ettiği rivayet edilir...

Vakıf Şartı

...Ve şöyle şart eyledim ki; ol
câmi'i mezkûrda mücedded
bina eylediğim minâre-i
şerifde... Kanâdil-i ikâd ve iftâ
idüb... Ve cami-i kebirde...
İkâd olunmak için beher sâl
başında rugan-ı zeyt virile...

Nehir Kenarlarına Söğüt Diken Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Paşa bin Sinan Bey Vakfı
KURUCUNUN LAKABI: Sadrazam, Sokullu, Sokullu,
Şehid, Tavil, İbrahim Hanzade
KURULDUĞU YER: İstanbul
KURULUŞ TARİHİ: 981 H. (1574 M.)

Kayseri'deki Sarımsaklı Çayı üzerine kurulmuş olan barajın kenarında piknik vardı. Çocuklar koşup oynarken gençler, köyün eski muhtarıyla sohbeti tercih etmişlerdi:

-Şu gördüğünüz nehir çok bereketliymiş, sadece sulama için kullanılmamış.

-Başka ne için kullanılabilirdi ki? Eskiden elektrik üretecek halleri yok ya...

Eski muhtar, gülüşen gençlere şu cevabı veriyordu:

-Eskiden elektrik yoktu ama dedelerimiz nehir kenarlarında söğütçülük yapırlardı.

-Söğütçülük mü?

-Evet... Köyümüze yirmi sene önce bir öğretmen gelmişti. Tarihe çok meraklıydı. O anlatmıştı. Galiba 981 Hicri senesi olsa gerek, meşhur Sokullu Mehmed Paşa İstanbul'da bir vakıf kurmuş. Vakfının hizmetlerine akar olması için köyümüzde söğütçülüğü geliştirmiş. Demiş ki kurduğu vakıfta: **"Sarımsaklı nehrinin kenarlarına söğüt ağaçları dikilsin.**

Satışa elverişli hale gelince kesilsin, sonra yenileri dikilsin.

Hem tabiat şenlensin, hem insanlara yeni geçim kapısı açılsın, hem vakfın hizmetleri için gerekli para sağlansın..."

-E bu işleri kim takip etmiş?

-İşte vakıflar bunun için kurulur be evladım. Her sene gelip burada ne kadar ağaç dikildi, ne kadarı kesildi, ne kadarı nereye gitti, hepsi kayıt altına alınır.

Gençler şöyle bir ufka baktılar. Çıplak araziye süzdüler. "Bu geniş arazide nasıl bir söğüt ormanı vardı kim bilir" diyerek iç geçirdiler...

Vakıf Şartı

...Kayseri'de Sarımsaklı dahi derler ol nehirde bir hark ihdas edüp... etrafında gars olunan söğüt ağaçları... büyüyüp bey'e kâbil olursa bey' olunup akçesi sair mahsulatla zabt oluna ve kat olunup bey' olunan ağaçların yerine taze ağaçlar dikilip ne zamanda dikildi ise kâtip defterine kayıt oluna...

Su Kuyusu Açtıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Fatma Hatun binti Süleyman Efendi

KURUCUNUN LAKABI : Kazasker Arif Efendi Zevcesi,

Arpa Emini Süleyman Efendi Kızı

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1132 H. (1720 M.)

Topkapı Sarayı'nda Arpa Emini görevindeki Süleyman Efendi, sarayın atlarından ve diğer binek hayvanlarından sorumluydu. İşte bu zatın kızıydı Fatma Hatun. Allah ona hayırlı bir eş nasip etmiş, Kazasker Arif Efendi ile evlenmişti. Yani dönemin Adalet Bakanı durumundaki bir bürokratin hanımı olmuştu. Fatma Hatun, asla kibirlenip şımarmadı. Aksine, imkanları arttıkça alçak gönüllü oldu. Herkese yardım elini uzattı. Bununla da kalmadı; tarihimizdeki bugün bize gelen ilginç vakıflardan birinin daha kurulmasını sağladı.

-Bir muradım var, dedi maiyetindekilere; Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere pek mühim yerlerdir. Sevgili Peygamberimiz'in, sahabelerinin yaşadığı şehirlerdir. Halkının ve ziyarete gelenlerinin hiç bir zaman susuzluk çekmemesi en büyük arzumdur...

-Efendim, gam çekmeyiniz. Devlet gelirlerinin hatırı sayılır bir bölümü zaten Mekke ve Medine'ye ayrılmaktadır.

-Allah devletimize zeval vermesin. Lakin bu sevaptan ben de pay almak isterim. Hiç olmazsa Mekke ve Medine'de ikişer fakire her sene özel olarak bağışta bulunmak arzu ederim. Her birine beşer altın versem. Bütün bunlar için bir vakıf kurulamaz mı?

-Kurulur efendim, niçin kurulmasın?

-O halde böylece kaydedin: **O bölgede su kuyuları açtırılsın. Umulur ki, Rabbim tarafından belki Zemzem sevabı verilir... İyice not edin, tüm bu işler arasında "Haremeyn'den ikişer fakire", hatta buraların borçlularına da yardım edilsin.**

Hicaz'da açtırdığı kuyular belki kurudu, belki de insanlara, hayvanlara su sunmaya devam ediyor; ama kesin olan şu ki, Fatma Hatun hep hayırla yad edildi, sonsuza kadar da hayırla anılacak... Bugün Somali'deki su kuyularını açmaya giden insanlarımızın da aynı medeniyetin çocukları olduğunu görmek ne kadar mutluluk verici değil mi?

Vakıf Şartı

...Mekke ve Medine fakirlerinden ikişer kişiye her sene 5'er altından toplam 20 altın gönderile; ihtiyaç olan bölgelerde on adet su kuyusu açtırıla ve ahalisinden borçlu olanlarına yardım edile...

Öksüz ve Yetim Çocukları Barındıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Bey bin Mustafa Bey Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Hacı Timurtaş Paşa azade

KURULDUĞU YER: Bursa

KURULUŞ TARİHİ: 905 H. (1500 M.)

Vakit ikindi üzeriydi... İki de fikir adamıydı. Şehirler arası otobüsle İstanbul'dan Ankara'ya gidiyorlardı.

Söz devlet-millet ilişkisinden, bu milletin devlete olan sevgisinden, devlet büyüklerinin baba konumunda sayılmasından açılmıştı.

Biri bu fikri abartılı buluyordu. Arkadaşı ona Ömer Seyfettin'in Pembe İncili Kaftan hikayesini hatırlattı:

-Muhsin Çelebi'nin devletine bağlılığını hatırlasana.

-Ömer Seyfettin'in yazdıkları, adı üstünde, hikaye... Bana belge göstermelisin.

Otobüs Bolu'ya yaklaşmıştı. Birden heyecanlandı arkadaş:

-Peki sana "belge göstereceğim" desem, benimle şimdi otobüsten aşağı iner misin?

-Nerede?

-Şimdi hemen, burada!

-Ama biz Ankara'ya gidiyorduk... Neyse, peki... İnerim. Yeter ki beni ikna et...

-Haydi in öyleyse...

Bolu'ya gelmişti otobüs. Biri kararlı, diğeri meraklı olarak otobüsten indiler. Biri önde diğeri arkada bir hayli yürüdüler...

Geldikleri mekandan içeri girdiklerinde beriki dudak bükerken arkadaş onu büyükçe bir kitabenin önünde durdurdu.

-Şimdi oku bakalım lütfen sesli olarak.

"Kara Timurtaş Paşa, Osman Gazi'nin silah arkadaşlarından, onunla birlikte bir çok fetihlere katılmış önemli bir akıncı beydir..." diye başlayan uzunca kitabenin alt satırları şu cümlelerle bitiyordu:

"Kara Timurtaş Paşa'nın torunlarından Mehmet Bey [Hicrî 905, Miladi 1500] yılında bütün mal varlığını satarak, Bolu'da, içinde namaz kılınmak üzere bir cami yaptırıp vakfettiği gibi yanı başına da bir imarethane kurup, orada da öksüz ve yetim olup da okumaya gelen kimsesiz çocukların barınmasını sağlamak üzere..."

Devam etti arkadaş:

-Bütün mal varlığını harcayıp kurmuş bu vakfı.. Özellikle öksüz ve yetimlere, ayrıca gariplere ve yolculara da hizmet verilmiş. Şimdi anladın mı "hikaye" dediğin Muhsin Çelebi örneğinin gerçek olduğunu?

Vakıf Şartı

...Vakıf bunların cümlesini Bolu kasabasında bina edüp içinde namaz kılınmak üzere vakfeylettiği camii şerifin ve gelen misafirlere vakf olmak üzere bina eylediği imaretin ve anadan babadan mahrum ve okuyan yetimlere vakf olmak üzere mezkûr kasabada bina eylediği Darü'ttalimin ve bu yetimlerin beytuteti için orada Darü'ttalim kurbunda bina eylediği menzilin tamamını... vakfeyletti.

Kaldırımları Tamir Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Esad Efendi bin Ahmed Efendi (Esad Mehmed Efendi) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sadr-ı Rumeli, Nakibu'l-Eşraf, es-Seyyid

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1261 H. (1845 M.)

Bir İstanbul hanımefendisiydi. Öyle kibar konuşuyordu ki, muhatabının onun sözünü kesmesi düşünülemezdi.

-Yetkili bir beyefendi ile görüşecektim.

-Tabii efendim. Siz istirahat buyurun, biz hemen haber verelim.

Belediyenin "Beyaz Masa"sındaki kadın hemen amirine haber verdi. Bu yaşlı hanımefendinin buraya kadar gelmesinin sebebi ne olabilirdi ki?

Hanımefendi, mahallesindeki belediye hizmetinden şikayetçiydi:

-Her hizmeti getiriyorsunuz. Teşekkür ederiz. Lakin başka semtlerin kaldırımını yenilediğiniz halde, bizim mahallenin kaldırımlarını yenilemediniz?

Yetkili, hemen o bölgenin sorumlusuyla irtibat kurdu. Gerçekten o bölgede kaldırım çalışması yapılmamıştı. Ama neden? Bunun sebebini telefondaki ilgili şöyle naklediyordu:

-Efendim, hanımefendinin bahsettiği mahalledeki kaldırımlar Cumhuriyetten önceki dönemde bir vakıf tarafından yaptırılmış ve çok kıymetli bir işçilik uygulanmış. O bakımdan belediyemiz o mahalledeki kaldırımları tarihi eser statüsünde koruma altına almıştır.

Hanımefendinin de duyabileceği şekilde sordu amir:

-Ne vakfıymış bu?

-Bizdeki kayıtlara göre Hicrî 1261 (Miladî 1845) yılında Mehmed Esad Efendi bin Ahmed Efendi isimli Nakibu'l-Eşraf zat bu bölgede kaldırım yapılması ve yapılmış olanların bakımı için bir vakıf kurmuş.

-Nakibu'l-Eşraf mı? O da ne demek?

-Efendim, Osmanlılar zamanında Peygamberimizin soyundan gelenlerin doğum ve vefât kayıtlarını tutan ve işleriyle ilgilenen kurumlar vardı. O kurumların idarecisine deniliyor.

-Peki anladım. Verdiğin bilgi için teşekkür ederim.

Görevliden gelen açıklamayı kendisine aktaran amirle göz göze geldi. Yaşadığı mahalledeki kaldırımların aslında tarihî eser olduğunu öğrenmişti. Yüzünde tatlı bir tebessüm birikti:

-Tamam, anladım efendim. İyi ki dokunmamışsınız.

Bizim kaldırımlarımız öyle kalsın...

Vakıf Şartı

... Vakf-ı mezkûre vüs'at geldikte re'y-i mütevellî ve marifet-i şer'le... Tezvic ve tehcîz-i ebkâr ve ifam ve ilbâs-ı erâmil ve iytam ve kaldırım tamiri misillü vüçûh-i birre sarf oluna...

Mahalle Halkının Vergilerini Ödeyen Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Arif Efendi bin Mustafa Efendi
(Arif Mehmed Efendi)

KURUCUNUN LAKABI: Esbak Maraş Kadısı,
Müftüzade, es-Seygid

KURULDUĞU YER: Tekirdağ

KURULUŞ TARİHİ: 1237 H. (1822 M.)

O yıllarda mahallede herkes bakkalını, terzisini, kasabını, manavını tanırdı. Bunların hepsine genel olarak "esnaf" denirdi. Esnaf da mahalleliyi bilirdi. Bunların bir veresiye defteri olurdu.

Veresiye defteri demek alışveriş yapıp da parası olmadığı için sonra ödemek durumunda kalan mahallelinin ismi ve alışveriş tutarı yazılı olan defter demektir. Mahalleli de ay sonunda maaş aldığı anda hemen bakkala, kasaba, manava gider; veresiye defterindeki borcu öderdi.

Ama bazı isimler vardı ki, bazen aylar geçse dahi borçlarını bir türlü ödeyemezlerdi. Bakkal Hüsnü Amca; bir gün Cuma namazı öncesi dükkânda oturmuş veresiye defterini karıştırıyordu. Elinde bir kırmızı kalem, ara sıra bir şeylerin üstünü çiziyordu. Büyük oğlu çıkageldi. Babasını o halde görünce sordu:

-Ne yapıyorsun baba?

-Oğlum aylardır parasını getiremeyenlerin hesabının üzerini çiziyorum.

-Niye?

-E yok ki, ödeyemiyorlar. Bari bize borçlu kalmasınlar. Sevaptır...

-Ah be yufka yürekli babacığım! Sen esnafsın. Devlet senin vergini hiç böyle affediyor mu?

Bak, üç gün sonra vergi günü. Daha vergimizi veremedik. Sen kendin fakirsin; fakire kol kanat germek istiyorsun.

-Evladım. İnsanlara merhamet edene Allah merhamet eder, buyurmuş Sevgili Peygamberimiz... Duymadın mı?

-E hadi öyle olsun" diyecekti ki sözü ağzında yarım kaldı. İçeriye düzgün giyimli üç adam girdi.

Kendilerini tanıttılar:

"Biz Arif Mehmed Efendi'nin Vakfı'ndan geliyoruz. Vakti gelip de vergisini ödeyemeyen ihtiyaç sahibi esnafın vergisini öğrenip ödemek üzere teker teker esnafla dolaşıyoruz. Sizin de ödenmemiş borcunuz var ise vakfımız bu borcu ödemek ister."

Bakkal Hüsnü Amca, yaptığı iyiliğin karşılığının bu kadar çabuk gelişine şükrederken, oğlu şaşırılmış ve ne diyeceğini bilememişti. Bu güzel vakıf Tekirdağ'da kurulmuştu.

Vakıf Şartı

...Senevi beşyüz seksen ifraz olunub... Hoca Bayazid Mahallesi... el-Hac İsa Mahallesi ehalisi... dahi Bevvâb Mehmed Bey Mahallesi tekâlifine imdad oluna ve... Dahî on dokuz aded mahallât-ı müslimünden beherine yirmişer kuruş tekâlifleri için i'ane ve i'ta oluna

Muhtaçlara Aşevi Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hafsa Hatun Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Mengli Giray kızı,

Yavuz Sultan Selim Zevcesi

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 929 H. (1522 M.)

Mengli Giray Han'ın çok sevdiği kızı Hafsa Sultan, bir gün külliye bahçesinde yorgunluk kahvesi içiyordu. İçerideki şifahaneye (tedavi merkezine) hasta çocuklarını getiren iki ailenin perişan halini gördü. Sordu yanı başında bulunan hekimbaşına:

-Bu ne haldir hekimbaşım?

-Tedaviye gelen hastaların yakınlarıdır Valide Sultanım.

-Bu insanlar burada kaldıkları sürede ne yer ne içerler?

Hekimbaşı susmak zorunda kaldı. Çünkü tedavi merkezi ve çevresinde böyle bir hizmet henüz yoktu...

İnsan sağlığı ne kadar önemliyse, kim olursa olsun yeme ve içmeye muhtaç durumdaki her insanın bu ihtiyacı da en az sağlık kadar önemli değil miydi? Bu ihtiyaç derhal giderilmeliydi. Kahvenin son yudumu fincanda kalmıştı. Çünkü daha o andan itibaren hazırlıklar başlamıştı. Kurulacak vakfın ana hizmeti muhtaçlara hergün bedava yemek sunmak olacaktı. Valide Sultan şu talimatı verdi:

-Namımı "Kırım Hanı Mengli Giray kızı, Yavuz Sultan Selim Han zevcesi" olarak kaydedin.

İstanbul'da kurulan vakfın yukarıda zikredilen hizmeti de şu cümlelerle kayıt altına

alınmıştı: "... Bundan sonra bu imarethanede, her gün Allah rızası için yemek pişirile! Bir seferi sabahleyin, bir seferi de ikindiden sonra olmak üzere iki defa kazan kaynaya... Bu pişirilen yemeklerden fakara olan herkese, ilim öğrenen medresenin talebelerine, söz konusu külliyyede bulunan alim ve salih kimselere, bu imarethaneye gelen ister fakir ister zengin olsun tüm misafirlere ikram edile... Bu arada muhtaç durumda olup da karnını doyurmak isteyen hiç kimseye engel çıkarılmaya..."

Vakıf Şartı

...Bundan sonra mummaileyha vâkyfe, mezbur imareti şerifede... Fıkaraya ve mezbur medresenin talebesine ve... sohta namile ma'ruf taifeye ve... cemaati sufıyeye ve sâdat ve ulema ve suleha ve sair... misafirlere Allah rızası için yemek pişirilmesini ve... ister sığardan olsun ister kibardan olsun kimsenin mezbur zavıyeye gelmekten men olunmamasını şart kıldı...

Fabrika Kuran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Laleli Sultan III. Mustafa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Laleli Sultan

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1187 H. (1773 M.)

Vakıf Şartı

...Mahmiyei İstanbul husnı
ebvabından Eğrikapu
dahilinde... yedi yüz otuz yedi
zira arsa üzerinde mebni, Kebir
kaymakçı karhanesi... ve yine
bir taraftan bir bab mumhane
ve bir bab kargir çinihane ... ve
ceman beş bab şişehane ... ve
bir bab saçmahane... ve
işçilere mahsus müteaddid
odalar ve... Medine-i izmir'de
dört aded atik boyahaneler
ve...

III. Mustafa Han, tabiri caizse Osmanlı'nın en talihsiz hükümdarlarından biriydi. Ruslara karşı yaşanan ilk ağır mağlubiyet ve İstanbul'un tarihte gördüğü en büyük zelzelelerden biri bu Padişah zamanına rastgelmışti. Bu sebeple yaptığı hayırlı işler unutulmuş, adı hep felâketlerle anılır olmuştu.

Koca Padişah, Ruslar'ın Eflak'ı işgal edip Dobruca üzerinden geçmelerine üzüntüsünden felç olmuş, yatağında kıpırdayamaz halde yatıyordu. Lalası başucundaydı;

-Nice hayırlı hizmetler yaptınız. Onları düşünerek ferahlayamaz mısınız? dedi.

-Ne yaptım ki lala?

-Ne mi yaptınız, Padişahım... Eğrikapı'da kaymak, yoğurt, süt imalathaneleri; mumhane, kükürthane, çinihane, fırın ve beş adet şişehane kurdunuz. Bunlarla yetinmediniz, çatma yastık imalathaneleri, saçmahaneler kurarak üretimi geliştirdiniz; insanlara iş sahası açtınız. Ayrıca İstanbul ve Sakız Ada'sında iki soğuk, iki sıcak mengenehane (kumaşların işlendiği tesis) inşa ederek sanayimize hizmet ettiniz...

-Ah ömrüm yetseydi de bir de, Sakarya'nın suyunu Sapanca gölünden İstanbul'a getirebilseydim...

-Çark deresi kazılıyor, o başlanmış iştir... Fakat, bitmişler arasında dillere destan Laleli Camii var... Dünya durdukça şanınızı yaşatacaktır...

Sultanın gözleri aralandı, zor duyulacak şekilde sordu:

-Şanda şöhrette gözüm yok lala. İnşallah bunlar Allah katında makbuldür değil mi?

-Beli Sultanım, dedi lala. Sonra da, çok önem verdiğini bildiği için, hemen yanı başındaki vakıf senedini açtı ve:

-“... Laleli, Sultan III. Mustafa Han Vakfı, İstanbul 1187...” şeklinde başlayan ve sayfalarca süren vakıf hizmetlerini madde madde okuyup bitirdi. Lala okuyor, Sultan Mustafa ise “Affet Allahım! Hata, kusur olarak, bilip bilmeden yaptıklarımı...” diye dua ediyordu.

Doktorların Güzel Huylu Olmasını İsteyen Vakıf

KÜNYA

VAKFIN ADI: Keykâvus bin Keyhüsrev bin Kılıçarslan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sultan İzzeddin 1. Keykavus bin 1. Keyhüsrev bin 2. Kılıçarslan bin 1. Mesut

KURULDUĞU YER: Tokat

KURULUŞ TARİHİ: 618 H. (1221 M.)

E linden tuttuğu altı yaşındaki çocuk ayakta zor duruyordu. Sol bacağı kütük gibi şişti. Baba, çocuğunun tedavisiyle ilgilenmeyen hastane personeline öfkeden ne diyeceğini bilemiyordu. Çünkü herkes onu başından savıyor, bir başkasına havale ediyordu. En sonunda bu ilgisizliğe isyan etti:

-Yeter artık! Bu ne merhametsizlik, bu ne şefkatsizlik?! Bana başhekimin odasını gösterin! Başhekimle görüşmek istiyorum. Ortalık bir anda karışmıştı. Hastane güvenlikçileri devreye girdi ama iş zivanadan çıkmış, iriyarı baba bir iki hamlede başhekimin odasından içeri girmeyi başarmıştı. Başhekim bu destursuz ve davetsiz misafiri görünce biraz afallamıştı. Ama bacağı şiş ve bandajlı çocuğu görünce meseleyi fark etti... Baba öfkeden kan beynine sıçramış halde haykırıyorken başhekim, sanki orada baba yokmuş gibi eğilmiş, konuşulanlara hiç tepki vermeden çocuğun bacağıyla ilgilenmeye başlamıştı. Başhekimin bu durumu, içeriye kabaca girdiği için öfkeli, aynı zamanda suçluluk psikolojisinde olan babayı hayli şaşırtmıştı. Önce bağırmayı kesen baba, sonra sesini yumuşattı.

-Çocuğumun halini görüyorsunuz efendim. Siz benim yerimde olsanız ne yapardınız? Başhekim hafifçe ayağa kalktı. Beklenmedik bir cevap verdi:

-Aynen sizin gibi yapardım.

Baba afallamıştı. Öfkesi gitmiş, kendi ruh halini kendisi kadar haklı bulan bu başhekimin önünde ceketini düğmelemişti. Hastaya merhamet gösteren bir hekimle karşılaşmak ne hoştu... Başhekim dedi ki:

-Artık merak etmeyin. Gerisini ben halledeceğim.

-Ama efendim, siz bu kadar anlayışlı ve güzel huylu, dışarıdakiler ise...

Başhekim tebessüm etti:

-Üç gün öncesine kadar ben de onlardan biri olabilirdim. Ama üç gün önce bir belge okudum... Hicri 618 (Miladi 1221) yılında Anadolu Selçuklu Sultanı İzzettin Keykâvus, Tokat Sivas yolu üzerinde bir hastane kuruyor. Daha önemlisi vakfiyesinde bir talimatname var. Diyor ki Koca Sultan: **"Bu hastanede görev alacak hekimler ve cerrahlar geçim derdinde olmaya. İlim üzere ola. Güzel huylu ve hastalara şefkatli ola..."** Vakfiye devam edip gidiyor. Ben bunu okuyalı üç gün oluyor. Ama henüz diğer hekimlerim bundan habersiz. Bu belgeyi anlaşılır halde bastırıp bütün personeliime dağıtacağım...

Vakıf Şartı

...Sadakâtlı ve güzel huylu tabiblerin ve muslih ve şefkatli ve yumuşak huylu cerrahların evradatını takrirden ve edviye ve akakir ve ecza ve ilacâtı istihsal için gayrülbair tertibinde ve müstahdemini ve mülâziminin ahvalini, derecelerinin tebayünü ve tabakalarının tefavütü üzre temşiyet ve idarede serbest ve mufavvazünileyh ve mutemedün aleyhtir...

Sakal-ı Şerifi Mübarek Günlerde Ziyaret Ettiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mehmed Nuri Bey bin Seyyid Mustafa Bey Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Duhan Gümrüğü Tahrirat

Katibi, es- Seyyid

KURULDUĞU YER : Fatih/İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1283 H. (1866 M.)

Kadir gecesine hazırlık yapıldığı saatlerdi. Henüz ikinci ezanı okunmamıştı. Ramazan-ı Şerifin sonlarına doğru evdeki iftar hazırlığını büyük kızına bırakan anne, oğlu küçük Selim'in giyinmesiyle ilgileniyordu. Selim, annesinin kendisini bayrama hazırlar gibi giydirdiğini fark etmişti:

-Daha bayrama üç gün yok mu? Niçin yeni elbiselerimi giydiriyorsun?

-Bugün seni çok güzel bir yere götüreceğim oğlum.

-Nereye?

-Tahmin bile edemeyeceğin bir yere...

-Bayram yerine mi gideceğiz?

-Bayram yeri değil ama bayram yeri kadar kalabalık olan bir yere gideceğiz...

Gerçekten de bir saat kadar sonra insanların fevc fevc içeri girip çıktığı camiye benzer bir yerin kapısına geldiler. Selim, hayatında belki de ilk defa bu kadar büyük kalabalık görüyordu. İçeri girenlerle dışarı çıkanların hali, yuvasına girip çıkan karıncalar gibi nizam ve intizam içindeydi. Bir şey daha vardı. İçeri girenler heyecanlıyken, dışarı çıkanlar ağlamış oldukları için gözlerindeki yaşları siliyorlardı.

-Bu insanlar niçin ağlıyorlar anne?

-Peygamberimizin sakal-ı şerifini ziyaret ettiler de, ona olan hasretlerinden ağlıyorlar.

-Sakal-ı şerif mi?

-Evet. Peygamber Efendimizin saç ve sakalına verilen isim.

-Yıllarca hiç kaybolmamış mı?

-Müslümanları birer bal mumuna yapışık halde, cam tüplerde saklamışlar oğlum. Herkes kendinden sonrakine emanet etmiş. Böyle gelmiş günümüze kadar.

-Ama burası ev değil, camiye benziyor.

-Burası bir vakıf evi yavrum. **Böyle mübarek gün ve gecelerde müslümanlara sakal-ı şerifi ziyaret etme imkânı veren bir vakıf evi.**

-Vakıf evi ne anne?

-Bilmiyorum ki. Kim kurmuş, ne zaman kurmuş bilmiyorum. Hem artık soru sorma. Haydi gir sıraya... Bildiğin duaları oku... Peygamberimize salavat getir...

Annenin çocuğunu götürdüğü, kim tarafından ne zaman kurulduğunu bilemediği; mübarek gün ve gecelerde müminlere bu hizmeti veren vakıf, İstanbul Fatih'te Hicri 1283 (Miladi 1866) yılında Duhan Gümrüğü Tahrirat Kâtibi, es-Seyyid Mehmet Nuri Bey bin Seyyid Mustafa Bey tarafından kurulmuştu.

Vakıf Şartı

...Lihye-i sa'âdet-i nebeviyye
dahî leyle-i mevlid-i nebevî... Ve
leyle-i kâdir ve leyle-i adhâda
...Ve Zi'l-hicce'ti's-şerifesinin
onuncu gecelerinde teyemmümen
ve teberrüken güşâd ile huzzâr-ı
meclise ziyâret ve agâb-ı
ziyâretde huzzâr-ı meclise
kemâl-i keremlerinden üç ihlâs
ve bir Fâtîha-i Şerife kıra'at ve
tilâvet etdirülüp ucûr...

Fakirlere Temizlik ve Gıda Maddeleri Alan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Said Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: -

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1321 H. (1904 M.)

Zeynep o mahalleye gelin gelesi iki ay olmuştu . Gelin olduğu için çok seviniyordu ama geride üç kardeşini kimsesiz bıraktığı için üzüliyordu. Babaları hayırsız biriydi. Zeynep, annesi öldükten sonra kardeşlerine hem abla hem de annelik yapmaya çalışmıştı. Gerçi gelin olurken komşuları onu teselli etmişti: -Üzülme! Kardeşlerine her gün birimiz bakarız; elimizi üzerlerinden çekmeyiz. Komşularına güveniyordu ama yine de kardeşleri aklından çıkmıyordu. Üstelik hali vakti pek yerinde olmayan bir eve gelin gelmişti... Yokluğu, yoksulluğu bildiği için bu durum ona zor gelmiyordu. Bir gün çalan kapıyı açtı Zeynep. Karşısında tanımadığı iki beyefendi vardı: -Hayırlı Ramazanlar hanım bacı... Biz Mehmed Said Efendi Vakfı'ndan geliyoruz. -Buyurun ne istediniz?

-Vakfımızın araştırmasına göre bu vakıf bohçasından her hafta bir tane size de getirilecek.

Zeynep şaşırmış, vakıf bohçası denilince biraz da sevinmişti.

-Ne var ki bu bohçanın içinde?

-Yiyecek kuru gıda, yağ, gaz yağı, sabun, yani temel gıda ve temizlik maddeleri...

Önce sevinçten gözleri parlayan Zeynep aniden hüzünlendi.

Yardım getirenler de şaşırmişti:

-Sevineceğin yerde niye hüzünlendin bacım?

Zeynep, bu mahalleye yeni gelin olduğunu, baba evinde kardeşlerini garip bıraktığını anlattı.

Vakıf yetkilileri aynı yardımı onlara da götürebileceklerini ifade edince, Zeynep gelin yeniden sevinç gözyaşlarına boğulmuştu.

Tüm kalbiyle bu vakfın kurucuları ve çalışanlarına teşekkür, Allah'a da şükrediyordu.

Vakıf Şartı

Ramazan-ı şerifde fukaraya it'am olunmak üzere galle-i mezkûreden yüz elli kuruşluk dakik ve beş yüz kuruşluk rugan-ı sade ve yüz yirmi kuruşluk şeker ve seksen kuruşluk el-van reçel ve altmış kuruşluk rugan-ı zeyt ve üçyüzotuz kuruşluk lahim ve seksen kuruşluk bebabir ve nebun ve tuz ve biber ve yüz yirmi kuruşluk sebze ve otuz kuruşluk kahve ve seksen kuruşluk mum ve yirmi kuruşluk sabun ve otuz kuruşluk gaz ve seksen kuruşluk kömür ve seksen kuruşluk hatabi dahi mütevellî yediyle bi'l-iştira' harc ve sarf ola...

Âmâlara Hizmet Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hacı Hüseyin Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Hacı

KURULDUĞU YER: Siirt

KURULUŞ TARİHİ: 1321 H. (1903 M.)

Genişçe bir avludan içeri girdiklerinde derin bir "oh" çaktı iki gözü de görmeyen küçük Kadir'in babası.

-İşte sonunda geldik.

Babasının elinden tuttuğu küçük Kadir ise ağlamaktan kısılmış sesiyle iç çekerek sordu:

-Beni bırakıp gitmeyeceksin değil mi baba?

-Oğlum seni eğitimin için buraya getirdim.

-Köyde herkes benimle "Kör Kadir" diye dalga geçiyor.

Siz de benden kurtulmak istiyorsunuz değil mi?...

Konuşmaları işiten, külliye'nin başhekimini onlara seslendi:

-Babası bu altın saçlı çocuğu bana getirir misin?

Kadir şaşırmişti. Saçlarının altın gibi olduğunu niye kimse söylememişti şimdiye kadar? Kimdi kendisine altın saçlı diyen bu adam?

Başhekim şefkatle minik Kadir'in saçlarını okşadı ve:

-Bak, ben de senin gibi gözleri görmeyen bir büyük arkadaşımım.

-Sen de mi görmüyorsun?

-Evet görmüyorum.

-O zaman benim saçımın altın gibi olduğunu nereden bildin?

-Bütün çocuklar altın gibi değerlidir de ondan.

Kadir bu amcağı çok sevmişti.

Babasının elini bırakıp onun elini tuttuğunun farkında bile değildi.

Başhekim onunla büyük bir adamla konuşur gibi konuşuyordu:

-Burası bir okul ama aynı zamanda vakıftır.

Siirtli Hacı Hüseyin adlı bir hayırsever kurmuş:

Biz gibi âmâlara eğitim vermek, mümkün olanlarının tedavisini yapmak, yani onlara her yönüyle hizmet etmek için...

-Benim gözlerim de görececek mi?

-Tedaviyle görebilirse görecek.

Olmasa bile alacağın eğitimle hayatın kolaylaşacak.

Kenarda onları seyreden baba;

"Allah'ım iyi ki hayırsever kullanın,

iyi ki böyle vakıflar var" diye Allah'a

şükrediyor, nemlenen gözlerini siliyordu.

Vakıf Şartı

...Mai sünne bostanı ile birlikte mezkûr dükkânlar ve Helvacılar çarşısında ekmekeci dükkânı ve diğer bir ekmekeci dükkânı Sevarinç çarşısındaki körlere mevkuftur...

İlkokul Hocalarına Tütünü Yasaklayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Ragıp Efendi bin Mesud Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: -

KURULDUĞU YER: Diyarbakır

KURULUŞ TARİHİ: 1249 H. (1833 M.)

Diyarbakır Vilayetinin şehreminiydi. Yani o zamanın belediye başkanı gibi.

Gece gündüz uğraşmaktan yorgun düşmüş; o hafta sonu, torununu da alarak çiftlik evinin eyvanında bir kahve içerek dinlenmek istemişti. Açık havada bir de tütün sarıp yaktı. Keyif çatmak için...

Hafta başı hemen işe dönmüştü. Akşam olup eve geldiğinde küçük torununun suçlu hali gözünden kaçmadı...

Yokladyısa da bir şey öğrenemedi. Merakı artmıştı. Ertesi gün muallimiyle görüşmek üzere torununun okuluna gitti.

Durumu anlattı ve sordu:

-Muallim bey; bir hal var çocukta, lakin anlayamadım?

-Bugün, çardağın kenarında tütün içerken yakaladık!.. Ondandır.

Şehremini gün görmüş biriydi. Kızmadı torununa. Yanına çağırıp saçlarını okşadıktan sonra sordu:

-Çok mu hoşuna gitti yavrum?

-Hı hı...

-Peki kimden öğrendin böyle tütün içmeyi?

Çocuk pat diye cevap verdi:

-Sendeeen... Sen keyifli keyifli içiyosun ya...

Dede bir tuhaf oldu... İlk mektebe giden bir öğrenciydi bu... Nasıl da hemencecik taklit etmişti yaptığı işi...

Torununun alınına bir öpücük kondurdu. Sınıfına gönderdi. Sonra aklına bir şey gelmiş gibi hızla yerinden kalktı...

Yaverini yanına çağırdı. Ve aceleyle talimatını verdi:

-Yarın sabah ilk iş kadı efendiye gidilecek. Akşam, şartlarını ve sermayesini düzenleyeceğim vakfın onayı alınacak...

Muallim de yaver de şaşırılmıştı... O sözüne devamla:

-İlk mektep öğretmenlerine tütün (sigara) içmek zinhar yasak olacak. Baksanıza, bu veletler her şeyi taklit etmeye ne kadar da meyilliler. İşte ben de şu andan itibaren bu mereti bırakıyorum...

Sonra kendi torunuyla olan hikayesini anlattı ve dedi ki:

-Kurulan bu vakıf, bu konuyla ilgilenecektir. Bundan sonra sigara içenlere ilk mektepte öğretmenlik verilmeyecektir...

Vakıf Şartı

... Zinhâr ve zinhâr şarib-i duhân muallim-i sibyan olmaya (Sigara içen asla ve kat'a Muallim-i Sibyan olmaya)

Teravihlerde Kaçkar Balından Şerbet Dağıtan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hatice Sultan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: -

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1073 H. (1663 M.)

Rize'nin Pazar ilçesinde bir müslüman, o Ramazan, özel olarak hazırlattığı 50'şer gramlık mini bal paketleriyle geldi camiye. Koli koli bal paketlerini teravih namazı sonrası camiden çıkan cemaate, görevlendirdiği kimselerle dağıtırmaya başladı.

Kimi "Bu ne?" diye soruyor sonra alıyordu. Kimi hiçbir şey sormadan teşekkür ederek alıp ayrılıyordu.

Cemaatten yaşlı bir amca:

-Uy uşağım bunu kim hediye ediyor? diye sordu.

-Bir hayır sahibi efendim. İsmi vermek istemedi.

Ama, amca meraklı ya, ısrar sonucunda bu balı dağıtırını öğrendi. Kim olduğunu diğerlerine hissettirmeyecek şekilde yanına gidip sordu:

-Uy uşağım, ha pu palu niçin dağıtaysun? İftar değil hurma dağıtasın. Kandil değil ki mevlit şekeri dağıtasun. Bal dağıtaysun da... Bunun esrarı nedir bilmek istedum. Hayırsever adam cevap verdi:

-Efendim, geçtiğimiz gün Halk kütüphanesinde bir kitap geçti elime. Vakıflar idaresi bastırılmış. Diyordu ki kitapta: Hatice Sultan Vakfı isimli bir vakıf kurulmuş; Hicri 1073 (Miladi 1663) yılında...

-E ne yapaymış bu vakıf, bal mı sataymış?

-Hayır satmıyormuş. **Her sene Ramazan ayında, bila fasıla teravih namazı çıkışında cemaate ha bu bizim memleketin meşhur balından şerbet dağıtıyormuş.**

-Hediye mi?

-Evet... Hem de bizim Kaçkar balından yapılmış şerbet... Ben de o mübarek hanımın ruhunu şâd etmek için hiç olmazsa bir kere cemaate tadımlık da olsa bir bal dağıtayım dedim.

-Allah hayrını kabul eylesun uşağım...

Vakıf Şartı

...Leyâl-i Ramazan-ı Şerifde
câmi-i şerifin üç adet
kapularında şerbet olmağı için
her sene üç bin vukıye Atina
(Rize'nin Pazar ilçesi) bal iştirâ
olunup ba'de terâvih cemâât-i
müslimine iskâ oluna...

Köleleri Evlendiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Abdullah oğlu İbrahim Bey Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : -

KURULDUĞU YER : Edirne

KURULUŞ TARİHİ : 872 H. (1457 M.)

İnsanlık tarihinin büyük bir kısmında, bütün dünyada kölelik diye bir sınıf vardı. İnsanın insana para ile hizmet etmesinden daha başka bir şeydi bu. Sanki bir eşya bir mal gibiydi köleler. Satılıp alınırlardı.

İslamiyetle birlikte, köle olarak adlandırılan bu insanlara büyük haklar verilmiş; köle azad etmek en büyük sevaplardan sayılmıştı.

Mesela Edirne'deki İbrahim Efendi Vakfı'nın vakfiyesinde, kölelerin aralarında evlendirilmelerine dair şart var. Tabii, masrafları tamamen vakıf tarafından karşılanıyor.

Belki, "İslamiyet madem bu kadar haklar getirmiş; neden tümüyle bu uygulamayı yasaklamamış" denilebilir. Dünyada yaşayan herkes müslüman olmadığı ve olamayacağına göre böyle kesin bir yasak karşısında; müslümanlardan esir alınanlar köleleştirilecek; müslümanlar bu yasak sebebiyle aynı şeyi düşmanları için yapamayacak ve büyük bir yaptırım ve mütekebbiliyet gücünden mahrum kalmış olacaktı. Yani müslümanların askeri ve siyasî eli zayıf kalacaktı. Oysa devletlerin birbirleriyle ilişkilerinde karşılıklık (mütekebbiliyet) prensibi çok önemlidir. Hiç bir din ya da ideoloji, mensuplarına, kötü niyetliler karşısında savunmasız ve yaptırımsız kalmayı emretmez... Müslümanlığın doğuşuyla bu kötü insanlık âdeti, haklar ve prensiplerle insanileştirilmiş, azad (Allah rızası için salıverme) teşvik edilmiş; tümünden kaldırılması, insanlık aleminin topluca bu işten vazgeçtikleri hususunda

resmen anlaşmaları şartına bağlanmıştı...

Nitekim, Osmanlılarda, eğitilen köleler devlet adamı bile olabiliyorlardı. İçlerinden, idarenin en tepesine kadar çıkmış hatta sadrazam olmuş niceleri vardı.

Mesela meşhur Sokullu Mehmed Paşa bunlardan biriydi; hayır sahibi, vakıf kuran... İlginç vakfını okumuş olmalısınız...

Vakıf Şartı

...İnegöl nahiyesinin Kadimi adlı karyenin (Küçükşekban) evli kölelerinin on neferden az olmamasını ve herhangi bir sebepten dolayı bu adet tenakus ederse vakfın mütevellisi onların evlatlarını veya muma ileyi vakfın hizmetçilerini evlendirmeyi şart eyledi...

Hacılar İçin Konaklama Tesisini Yapan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mehmed Efendi İbni Abdullah Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Kazasker

KURULDUĞU YER : Bursa

KURULUŞ TARİHİ : 977 H. (1570 M.)

Aşırı sıcaktan şıpr şıpr terliyordu yaşlı hacı adayları... Bir büyük kabile oluşturmuştu Bursa meydanını dolduran hac yolcuları... Yedeklerinde binek hayvanları olduğu halde, buluşma noktası olarak burada toplanmışlardı. Kim bilir hangi uzak diyarlardan gelmişlerdi. Ve kaç bin kilometre daha yol kat edeceklerdi kutsal topraklara ulaşmak için...

Bir uğultu oldu kalabalığın arasında... Bir nâdinin sesi duyuldu:

-Mehmed Efendi geliyor... Kazasker Mehmed Efendi geliyor...

Herkes toparlandı. Kimdi bu adam? Neyin nesiydi? Gelişiyle herkes niçin bu kadar heyecanlanmıştı?

Biri meraklılara açıklamada bulundu:

-Muhterem Hacılar... Bu gelen, Kazasker Efendidir.

Demek koskoca Kazasker, bu sıcakta Bursa'daki hac kafilesine doğru geliyordu.

Gelenin kim olduğu anlaşılıyordu. Bu kez ikinci merak başladı hacılarda:

-Peki ama niçin geliyordu?..

Nihayet sade ama gösterişli bir silüetle ortada belirdi Mehmed Efendi... Hacılar yorgunluklarını unutmuş, gelen paşayı ayakta karşılamıştı. Biraz sessizlikten sonra Mehmed Efendi hacılara selâm verdi. Hallerini hatırlarını sordu.

Tarih Hicrî 977, (Miladî 1570) yılını gösterirken Bursa meydanında şu cümleleri söyledi:

-Muhterem Hacılar... Allahü Teala hacınızı mebrur eylesin. Devleti-i âlimizin bize verdiği imkanlar çerçevesinde Allah rızası için bir vakıf kurmaya niyet ettik.

Hacılar tarafından "Barekallah... Barekallah" sesleri yükseldi. Bu "Allah mübarek eylesin" demektir. Paşa devam etti:

-Ve inşallah bu vakfın ilk işi, **Hacca karadan gitmeyi tercih eden sizin gibi değerli hacı adaylarımız için Bursa şehrinde bir konaklama tesisini yaptırmak olacaktır.**

Bir heyecan dalgası sardı kabileyi... Kazasker efendi, ayrıca vakfın diğer amaçlarını da sayacaktı ama dinleyenlerin duygu dolu teşekkür konuşmaları ve duaları arasında fazla detaya girmedi...

Ve gerçekten o sene Bursa'da hacıların konaklaması için bugünkü anlamda dört dörtlük bir tesis yaptırıldı. Uzun yıllar bu tesis Bursalı hacı adaylarının ve Bursa üzerinden hacca gidecek olanların tüm ihtiyaçlarının karşılanması hizmetini verdi.

Vakıf Şartı

...Yine mezbur mevzide (Bursada) hac mevsiminde gelüb giden ve vapurda yatmayan hacılardan oraya gelüb sakın olmaları için bir bina yapılacaktır. Mumailişi vâkıf-ı mezbur hücrelere gelen hacılar için yemek pişirme masrafı mütevellinin münasib göreceği vechile ihtiyac miktarı anlara verilme üzere yevmiye yirmi dirhem tayin etti...

Garipler İçin Hastane Kuran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Bezm-i Alem Valide Sultan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Bezm-i Alem, Valide Sultan

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1263 H. (1847 M.)

Vatan Caddesi'nde Emniyet Müdürlüğü'nün çapraz karşısında bembeyaz çehresiyle halen İstanbul'un en önemli hastanelerinden biri olarak hizmet veriyor Vakıf Gureba Hastanesi...

Bu hastanenin günümüz Türkiye'sine uyum sağlaması için çaba harcayanların başında, adı Bezm-i Âlem Valide Sultan Vakıf Gureba Hastanesi ile özdeşleşmiş Prof. Dr. Asaf Ataseven gelmektedir.

Yine "Meslekte 20 yılım bu hastanede geçti" diyen ve bir dönem bu hastanenin başhekimliğini de yapmış olan Opr. Dr. Şenel Yediyıldız şöyle anlatıyor:

"Çok eski yıllardan beri hastanemize Türkiye'nin bir ucundan bile hasta gelirmiş.

Vatandaş otobüsüne biner, sabah 08.00'de Topkapı'ya inermiş. Hastasıyla birlikte sabahın erken vaktinde Vakıf Gureba'ya gelir, öğleye kadar muayenesini olur, ilacını alır; öğleden sonra da saat 16.00'da tekrar otobüsle memleketine dönermiş.

Kurulduğu günden bugüne kadar bu hastaneden içeri giren kimsenin nereli ve kim olduğuna bakılmadı. Burada, içeriye gelen hastada iki özellik aradık. Birincisi; hasta mıdır? İkincisi: Vakıf Gureba Hastanesinin ilgilenmesi gereken bir garip midir?

Eğer garip ve hasta ise derhal gereken hizmeti verdik. Bu vakıf hastanesinin çalışma sistemi böyledir.

Gureba ne demektir? Garipler, kimsesizler, yoksullar anlamına gelir.

"İstanbul'un halen en önemli merkezinde, Vatan Caddesi'nde hizmet vermekte olan Vakıf Gureba'yı vakfeden Bezm-i Âlem Valide Sultan burayı kurarken, oraya birçok gelir getiren mülk (akar) bağışlamış. Edremit'teki zeytinliklerden tutun da Terkos Gölü bile bu hastanenin akarıymış.

Valide Sultan'ın niyeti halismiş ki 1847'den bu yana hastane hiç kesintisiz hizmet veriyor.

Bezm-i Âlem Valide Sultan ismi de yaşıyor ve yaşayacak.

Vakıf Şartı

...Üç masura mâ-i leziz-i câriyi
hâvi bir bab hastane
Hastahane-i mezkûre evkâf
muhasabesinde verilen bir kıt'a
ilmuhaber mantukunca fukara
ve ğurabaya mahsus olup...

Yaşlı Kadınlara Ev Tahsis Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Neslişah Sultan binçi Mehmed Bey bin Ahmet Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sultan

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 961 H. (1553 M.)

Vakıf Şartı

...Ve azadlı cariyelerinden ve fakir olup miskine, muhtaç ve nesilden kalmış köca karılara vakfettiği mezkûr kasabadaki hanenin...

İstinye taraflarından Kasımpaşa'daki konağa doğru yol alıyordu, Neslişah Sultan. Payitaht'tı uzaktan gördüğünde gözleri buğulandı... Hizmetçileri, hanımlarının neden ağladığını bilmiyorlardı. O, İstanbul'a gelip müslüman olan ve sonra sarayda vezirliğe kadar yükselen Dukakinzade Ahmet Paşa'nın geliniydi. Hazin olaylar yaşamıştı geçmişte; belki de hatıralar canlanmıştı birden?

Cami yanına yaptırdığı zaviyede yoksullara yemek verilirdi. Bu konağı da yaşlı ve düşkün hizmetçilerin bakımları için tahsis etmişti.

Hayır hizmetlerinin kendinden sonra da ilanihaye sürmesi için yardımcılarına şu talimatı verdi:

-İşinden ayrılmış; hasta, fakir, kimsesiz ve yaşlı hizmetliler için Kasımpaşa'da bir ev tahsis edile.

Bu talimat, Hicrî 961 (Miladî 1553) yılında kurulan Dukakinzade Ahmed Paşa gelini, Neslişah Sultan Vakfı'nın şartnamesi olarak kayda geçmişti.

Şimdi hizmetçilere hizmet sırası ondaydı.

Hem de ebediyen...

Helalleşme Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI : Şemseddin bin Kemal Gürani Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Esbak Şeyhülislam,
Molla Gürani

KURULDUĞU YER : Bursa

KURULUŞ TARİHİ : 889 H. (1484M.)

Üniversitenin bahçesinde tarih kürsüsü profesörü, doktorasını yeni tamamlamış olan öğrencisiyle, Fatih Sultan Mehmed'in hocası Molla Gürani hakkında konuşuyordu:

-Molla Gürani'yi anlamak için şu yaşımda bir doktora daha yapmaya hazırım biliyor musun?

-Bu kadar mı önemli bu konu hocam?

-Molla Şemseddin bin Kemal Gürani bu kadar önemli... Hep söylenir... "Osmanlı'nın en tanınmış âlimidir." Ama hepsi bu... Oysa onun hakkında araştırma yapmak üzere belki bir bölüm açılması lazım. Gariptir ki onun ilme verdiği değeri ilim ona veremedi.

-İlim değil, ilim adamları desek daha doğru olur hocam...

-Siz ne dersiniz deyin işte... Bakın geçenlerde ufacık bir kitapta ne okudum?

Öğrencisi hocasını can kulağıyla dinliyordu:

-Osmanlı Devleti'nin şeyhülislamı da olan bu mübarek insan ne yapıyor biliyor musun? Hicrî 889 (Miladî 1484) yılında bir vakıf kurarak Bursa'da mektep yaptırıyor. Şeyhülislam ama cami değil okul yaptırıyor. Başka? Bu mektebin muallimlerine maaş bağlıyor. Talebeleri ücretsiz okutup masraflarını da ayrıca karşılıyor.

-Harika...

-Sıkı dur! Asıl söyleyeceğim şey şimdi... Bu vakfın tüzüğünde ne yazıyor?

-“Bu vakıf sevap kazanmak için kurulmuştur.”

-Sevap kazanmak? Herkesin istediği şey değil mi hocam? Bunda bir özellik göremedim de...

-Göremezsin. Çünkü devamını dinlemedin... Diyor ki devamında... **“Bu sevab, vâkıfın (yani kendisinin) üzerinde hakkı olup da helalleşemediği kimselerin olsun.”** Niye? Ola ki bir şekilde gybetini yapıp, ola ki bilerek ya da bilmeyerek üzmüş olabileceği ve helalleşmek istediği ama helalleşemediği kimseler vardır.

Kazanacağı sevabı (helalleşme ümidiyle) onlara bağlıyor.

İşte medeniyetimizdeki ilim adamlığı anlayışı bu... Peki böyle örnek şahsiyetler niçin unutturuluyor? Ben işte bunu söylemek istiyorum...

Vakıf Şartı

...Bursa'da vâkıfın bahçeye bitişik olarak yaptırdığı dâru't-ta'limin muallimine burada ücretsiz çocukları okutup sevabını vâkıfın üzerinde hakkı olup da eda edemediği ve gybetini yapıp şerefine dokunduğu ve helalleşmek istediği kimselere bağışlamak üzere Cenâb-ı Hakkın bunu vâkıfın günahlarına bir kefaret kılması ümidi ile her gün üç dirhem tayin etti...

Nehirde Ulaşım Sağlayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Sinan Bey Bin Hamza Bey Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Sinan Bey

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 928 H. (1522 M.)

Hicri takvim 928 yılını gösteriyordu. Miladi olarak 1522 yılıydı... Üsküp'ü ikiye bölen Vardar Nehri olanca heybetiyle akıyordu... Nehrin karşısına geçmek isteyen yolcular arasında her milletten insan vardı. Makedon, Arnavut, Roman, Sırp, Türk ve Boşnak... Bir Arnavut, soğuktan buz tutmuş bıyıklarını burarak Vardar Nehri'ne doğru kükredi: -Hey bre deli Vardar... Kaç can aldın be bizi karşıya geçirirken... Yetmez mi artık sana verdiğimiz kurbanlar...

O sırada bir Boşnak vatandaşın sesi duyuldu:

-Şu koca gemiye bakın... Karşıdan buraya doğru geliyor...

-Kim bilir hangi lordun gemisidir bre?

-A be bandırası Osmanlı'dır... Devlet-i Aliyye'nin midir acep?

Herkes merak içinde beklerken gemi nehrin kenarında yeni yapıldığı belli olan iskeleye yanaştı... Geminin küpeştesinden kaptan seslendi yolculara:

-A be Üsküplüler... Binin haydi gemiye... Hamzaoğlu Sinan Bey'in hizmetidir...

Bir Sırp yolcu seslendi:

-Karşıya geçiş kaç paradır?

-Bu vakıf malıdır. Parasızdır... Herkes birbirine baktı. Duyduklarına inanamıyorlardı. Gemi kaptanı ise sesinin çıktığı kadar ve özet olarak konuyu açıklamaya çalışıyordu:

-Bre ne parası be... Hayırsever hemşehrimiz Hamza oğlu Sinan Bey'in Vakfı'nın hizmetidir. **Nehir üzerinden, ahalinin karşıya salimen ve rahatlık üzere geçmesi için.**

-Bu vapuru onun için mi almıştır?

-Evet. Ayrıca kurduğu vakıf ile de bu vapurun ve biz çalışanların bütün masraf ve ücretlerini karşılamaktadır.

-Ücret almamasının sebebi nedir?

-Ne olacak, insanların duasını almak içindir. Şaşkınlığı geçen kıyıdaki yolcular birer ikişer vapura atlarken para soran Sırp yolcu kimseye göstermeden dudak büküyor ve kendi kendine söyleniyordu: "A be burada bizler hep fırsat kollar nankörlük ederiz ama şu adamlar gerçekten asildir bre, insanlıklıdır..."

Vakıf Şartı

...Vardar suyu namile müteâref olan sudan nâsın geçmesi için vakfettiği sefine...

Zararlı Haşarata İmha Eden Su Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI: Ali Dede Camii (Sığırcık Suyu) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Şeyh Ali Semerkandî

KURULDUĞU YER: Çankırı, Eskipazar, Şeyhler

(Çamlıdere) Köyü

KURULUŞ TARİHİ: -

Çekirge sürülerinden çiftçinin illallah dediğini öğrenen padişahı bir düşünce almıştı. Nasıl kurtulacaktı koskoca Bursa bu musibetten?.. Huzura gelen kapıcıbaşı, destur isteyip açıkladı:

-Efendim, derviş kılıklı biri, elinde bir testi su, Çankırı Eskipazar Çamlıdere (Şeyhler) köyünden gelmiş. Bursa'yı çekirge istilasından kurtarabileceğini iddia ediyor... Adı Ali Semerkandi imiş. Huzura kabulünü arz ediyor...

-O vakit gitsin kurtarsın da öyle gelsin. Görelim bakalım...

Rivayete göre; bunun üzerine bu esrarengiz ziyaretçi, çekirge salgınına maruz kalan arazilere testisindeki suyu serpmiş... Aynı gün ortaya çıkan sığırcık kuşları çekirgeleri yiyerek hepsini ortadan kaldırmış. Halk çok sevinmiş, onu izleyen yetkililer şaşırılmış. Durumu hemen padişaha arz etmişler. Padişah mübarek bir zat olduğunu anladığı Şeyh Ali Semerkandî'yi huzuruna kabul etmiş. İzzet ve ikramda bulunduktan sonra demiş ki:

-Efendi hazretleri! Size burada bir ikametgah yapalım. Dilediğiniz kadar kalınız.

-Sağolun sultanım. Lakin dönmemiz gerekir. Çamlıdere köyü ve civar halkı fakirdir. Müsaade buyurursanız o insanlara hizmete devam etmek isterim.

-Nasıl arzu ederseniz... O vakit ben de sizin hemşehrilerinizi manevi evlat kabul ediyorum; vergiden ve askerlikten muaf tutuyorum.

Bu hadise dilden dile dolaşmış, herkesi bir merak sarmış... Haşarata imha eden ve zamanla "sığırcık suyu" ismini alan bu kerametli su nasıl ve nereden çıkmış? Herkes bir şey söylemiş. Ama en meşhuru şöyle: "Çorak bir arazide su lazım olmuş. Çaresiz kalan Şeyh Ali Semerkandi bastonunu yere vurmuş ve vurduğu yerden gür bir su fışkırmış..." İşte bu suyun kaynağında zamanla bir cami ve cami bünyesinde "**Sığırcık Suyu Ali Dede Camii Şerifi Vakfı**" adıyla bir vakıf kuruldu. **Bu vakıf bu suyu koruyacak, ihtiyaç halinde kullanıracaktı.** Ve yine

daha sonra, Hicri 1300 (Miladi 1457) tarihli fermanla "sığırcık suyu" adıyla bilinen suyun tasarruf hakkı "manevi evlat" kabul edilen Çamlıdere ahalisine verilmiştir. Bu arada unutmadan; Şeyh Ali Dede'nin hemşehrilerinin Cumhuriyet dönemine kadar vergiden muaf tutulduğu, askere alınmadığını da söyleyelim...

Arşiv Belgelerinden

Çamlıdere'de medfun Şeyhi Ali Semerkandî'ye (1300 – 1457 M.) izafe edilen Sığırcık Suyu'nun tasarruf hakkı, Padişah fermanıyla onun manevi evlatlarına verilmiştir...

Orduya Lojistik Destek Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mihrişah Valide Sultan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sultan III. Selim'in Validesi

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1209 H. (1795 M.)

Şehzade Selim, lalasıyla birlikte Eyüb Sultan semtindeki Mihrişah Valide Sultan Mektebi'ni geziyordu.

Ders arasında öğrenciler cıvı cıvı, koşup oynuyorlardı. Bir süre onları izleyen Şehzade, lalasına döndü:

-Validem Mihrişah Sultan'ın diğer hayratını da görmek istiyorum lala!

-Hangisini Şehzadem? Külliye mi? Boyacıköy'deki bendi mi? Yeniköy'de ki çeşmeyi mi, yoksa Eyüb Sultan'daki imarethaneyi mi?

Şehzade Selim hem onurlanmış hem sevinmiş; daha yeni öğrendikleri karşısında biraz da şaşırmişti ki lalası:

-O sizin anneniz olduğu kadar bizim de annemiz... Sizi onurlandıracak bir şey daha söyleyeyim öyleyse şehzadem.

-Nedir o?

-Muhterem Valideniz bütün bu hayrata ilaveten, vakfının senedine bir şart daha ekletti geçenlerde.

-Nedir o?

-Vakfın gelirlerinden, yukarıda zikrettiğim külliye, imarethane, medrese ve burada okuyan talebelerin giderleri karşılandıktan sonra kalanı, Osmanlı ordusunun mühimmat ve tehzizatı için harcanacaktır, diye bir madde...

Tahta çıktıktan sonra III. Selim diye anılacak olan Şehzade'nin, annesine sevgisi ve hayranlığı bir kat daha artmıştı. Bu duygularla olsa gerek lalasına:

-Lala! Şimdi sorumluluğumuz daha da arttı. Hem böyle mübarek bir anneye layık bir evlat olmak, hem onun bu kadar önem verdiği ordumuzu güçlü ve kudretli kılmak...

Nitekim, padişah olur olmaz Osmanlı ordusunda köklü reformlar yaptı. Annesinin kurduğu "Askeriyeye Lojistik Destek Vakfı"nın duygusal tesiri bu işte rol oynadı derler; kimbilir?..

Vakıf Şartı

... Her ne mîkâlâr fazla kalur ise irâd-ı cedîd-i hümayun defterdarları ma'rifetiyle umûr-ı asakiriyyeye ve levâzım-ı cihâdiyye mesâriflarına sarf oluna ...

Sosyal Güvenlik Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mehmed Esad Efendi bin Ahmed Efendi (Esad Mehmed Efendi) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Sadr-ı Rumeli, Nakibu'l-Eşraf, es-Seyyid

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1262 H. (1846 M.)

Kaymakamlık binasının önünde ninesinin elinden tutan küçük Feride gibi nice kimse kuyrukta bekliyordu.

Görevliler, isim ve adres tespiti yaparak bu insanlara zarf içinde paralarını teslim etmekteydi. Evlere odun ve kömür servisi yapılacağı da söylenmişti.

Kaymakamlığa iş takibi için gelen boğazında papyon, başında fötr şapkalı bir bey, salonu dolduran kalabalığa biraz da canı sıkılarak baktı. Sonra kendisini karşılayan görevliye sordu:

-Kim bu insanlar? Kuzum ne oluyor burada böyle? Devletin kurumunda, Allah Allah?

-Beyefendi bu insanlar muhtarlıklar tarafından tespit edilerek kaymakamlığımıza bildirildi. Sosyal hizmet anlamında yakacak, gıda ve sağlık hizmeti verilecek.

Dudak bükerek doğruca kaymakam beyin odasına girdi. Kaymakam randevulu bu konuğunu odasında kibarca karşıladı:

-Hoş geldiniz beyefendi. Size nasıl yardımcı olabilirim?

-...Ama az önce gördüğüm manzara hiç hoşuma gitmedi Kaymakam Bey. Nedir koridorda bu kalabalık?

-Sosyal güvenlik hizmeti uygulaması başladı ülkemizde. Haberiniz yok mu?

-İyi de Kaymakam Bey; tarihte nerede görülmüş odun kömür parası dağıtıldığı...

Kaymakam, nezaketini bozmadan kütüphanenin rafından bir kitap çekerek açıklamada bulundu:

-Beyefendi, bırakın devleti, Osmanlı devrinde hayır sahipleri bile bu anlamda vakıflar kurmuşlar. Bunlardan bir tanesi, Mehmed Esad Efendi bin Ahmed Efendi'nin İstanbul'da kurduğu vakıf.

Bu vakıf; hamal, kayıkçı, işsiz, yaşlı ne kadar ihtiyaç sahibi varsa onlara kışın kömür ve odun parası vermeyi şart koşmuş. Aslında devletimiz bu hizmeti vermekle bir geleneği yaşatmış da oluyor.

İlçenin önde gelen zengini olan ve bir iş takibi için kaymakamlığa gelen adamın diyecek bir sözü kalmamıştı.

Vakıf Şartı

...Ve fakır veyahut bir illet ile kayıkcılık ve hammallık etmeğe kudreti olmayan... Ve ziyade mahal ve müstehik olup kar ve kışbden kalan acezeye münasibile miktar-ı kifaye kömür ve hatab parası verilip...

Hıristiyan Esirleri Kurtarma Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI: Duka veled-i Petros Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: -

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 923 H. (1497 M.)

Paşanın huzuruna giren yaver sert bir selam çaktıktan sonra arz etti:

-Paşam bir Rum sizinle görüşmek istiyor.

-Kimmiş? Ne istiyormuş?

-Adı Duka veled-i Petros imiş. Rum asilzadesiymiş. Elimizdeki esir hıristiyan askerleriyle ilgili olarak görüşecekmış. Çağırdılar Duka veled-i Petros'u... Kumandanın posbıyıklarını burarak çatık kaşıyla kendisini dinlediğini gören Petros biraz heyecanlandı:

-Saygıdeğer Paşa. Ben sizin usulünüze göre bir vakıf kurdum. Malumunuz, esirlerin serbest bırakılması için fidye gerekir. İzniniz olursa **vakfımın şartı gereği, elinizdeki esir hıristiyan askerlerle görüşüp isteyenlere fidye parasını borç olarak vermek istiyorum. Serbest bırakıldıktan sonra da onlar, vakfımıza, aldıkları borcu çalışıp öderler.**

-Yani siz, hıristiyan esirleri kurtarmak için bir vakıf kurdunuz öyle mi?

-Evet, öyledir Paşa hazretleri.

-Ne zaman kurdunuz bu vakfı?

-Hicri 923 (Miladi 1497) de...

-E bizim için bir sakıncası yok.

Kumandan yanına muhafızlar katarak yetki verdi.

Hıristiyan asilzade Duka veled-i Petros, vakfının görevlileriyle birlikte esirleri tek tek dolaşip dileylene 10.000 dirhem kurtuluş parasını dağıtmaya başladı.

Kurtulmayı hayal eden esirler bu borcu kabul ettiler.

Parayı alan, diyetini ödeyip serbest kalıyordu.

Vakfın ilginç bir şartı vardı:

"Kurtuluş parası verilecek olanların dolandırıcı, hilebaz ve tezviratçı olmamasına dikkat edilecek..."

Vakıf Şartı

... On bin dirhemi de...
Kölelikten boyunlarını
kurtarmak isteyen hıristiyan
esirlere ödünç olarak verir.
Vakıf şartı eylemiştir ki... Böyle
ödünç isteyenlere, hileci,
dolandırıcı, tezvirci olmamak
şartı ile... Sonra tedricen
kazancından bu para geri
alınır...

Fakir Bekarları Evlendiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : İsmihan Sultan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : II. Selim Kızı

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 980 H. (1573 M.)

İsmihan Sultan, kocası Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa ile eyvanda kahve yudumlarken öteden beriden laflıyorlardı:

-Efendi. Sen ne mübarek bir insansın!

-Nerden çıktı şimdi bu iltifat Sultanım?

-Dedem Kanuni Sultan Süleyman devrinde donanmanın kaptan-ı deryalığına geldin, ardından sadrazamlığa. Sonra babam Selim-i Sani'nin ve daha sonra kardeşim III. Murad'ın dahi sadrazamlığını üstlendin. Devlet-i Aliyye'ye bu kadar hizmet her fâniye nasip olmaz efendim...

Paşa, hanımı İsmihan Sultan'a gülümseyerek:

-Sultanım benden bir arzunuz mu var?

-Ben de onu demek istiyorum. Düşünüyorum da bu kadar nimet, bu kadar saltanat, bu kadar imkan... İstedığımızı yapabiliyoruz, evlatlarımıza her türlü imkânı sağlayabiliyoruz...

-Elhamdülillah...

-O halde bu nasibin bir şükürü olmalı...

-Doğru söylersin hanımım.

-Allah rızası için yapmayı arzuladığım şeyler var...

-Hay hay sultanım. Ne düşünüyorsunuz?

-Fakir kızlarımızın düğünlerine yardımcı olmak; mutlu olacakları yuvalarını kurmak; yetim kızlar ve dul kadınlarımıza kol kanat germek; onların da bizim gibi yüzlerini güldürmek... İstiyorum ki bu hizmetler için malımı vakfedeyim. Bu vakıf yoksulluk sebebiyle evlenmekte güçlük çeken bekarların evlenme masrafını üstlensin; eğer evlenmek istemeyenler olursa onlara da para ve eşya yardımında bulunsun. Yeter ki mağdur olmasınlar...

-Ben bir devlet adamıyım ama siz gönüller sultanısınız.

Bundan daha güzel bir arzu olabilir mi?

Allah mübarek etsin.

Eşinin de rızasıyla Sultan II. Selim kızı

İsmihan Sultan, İstanbul'da mutluluğunun teşekkürü olarak

sahip olduğu maddiyatı

sonsuz kadar vakfetti;

bütün asil arzularını bu vakıf

aracılığıyla hayata geçirmiş

oldu. Kurulan birçok mutlu

yuvada onun için hep dualar

edildi, sonsuza uzanan...

Vakıf Şartı

...Bakiye kalan maldan her sal kendi mutekallarının benât-ı sadriyelerinin biki ve seyyibe fakire olub tezevvüce kâdir olmayanlardan on aded bakireye dörder bin akçelik cihaz ile tezevvüc edüb hatırın tatyib edeler ve bunlardan kalan zevâyidi yetime kızlar ve dul hatunlar ki...

Köye Gelen Misafirleri Ağırlayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mustafa bin Ömer Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : -

KURULDUĞU YER : Edremit

KURULUŞ TARİHİ : 1170 H. (1757 M.)

Milli Mücadele yıllarıydı...O sıralar köy gibi olan Balıkesir'in şirin sayfiyesi Edremit de Yunan işgali altındaydı. Takvimler 9 Eylül 1922'yi gösterdiğinde bir haber yayıldı ki Edremit işgalcilerden kurtulmuş... Halk duyduklarına inanamıyordu.

Herkes birbirine sarılıp tebrik ediyor, ilçeye gelen askerlerini bağrına basıyordu...

Köylünün gösterdiği sevgi ve yaptığı ikrama karşılık, hiç olmazsa birkaç kuruş vermek isteyen askerlerin hepsi aynı cevabı alıyordu:

-Vakıftansınız yiğitlerim... Vakıftansınız...

Ne demek ola ki vakıftan olmak?.. Birliğin başındaki yüzbaşı çarşıdaki misafirhanede kendisine sunulan mükellef yemekten sonra ikram edilen yorgunluk kahvesini yudumlarken merakını gidermek için gülümseyerek sordu:

-Bu da mı vakıftan?

-Elbette kumandan... Elbette...

-Nedir bu "vakıftan" konusu? Siz her geleni yedirip içirip, böyle vakıftan mı ağırlarsınız?

Edremit'in hatırı sayılır yaşlısı Ömer Ağa söz aldı:

-Kumandan! Bu kasaba bize ecdadımızdan miras kalmıştır. Benim dedelerimden olduğu söylenir, Mustafa bin Ömer adında bir ağa varmış. Yaklaşık iki asır önce büyükçe bir misafirhane yaptırmış kasabaya. Bir de vakıf kurmuş. Ve demiş ki: **"Köyümüze gelenler bizim misafirimiz sayılacaktır. Ve burada ağırlanacaktır. Yiyecek, içecek ikram edilecek, tüm ihtiyaçları karşılanacaktır."**

-Bunun için de kendine ait zeytinliklerin ve nar bahçesinin gelirini bu vakfa bağışlamış. O gün bugündür Edremit'e gelen herkes vakıftandır...

Yüzbaşı duygulandı: "Bizim insanımız hep böyledir işte... Ne kadar güzel hasletlerimiz var bizim..." dedi çevresindekilere.

Vakıf Şartı

*...Vakfettiğim menzül-i
mezburun odasına
aniden gelen misafirin
taamlarına sarf
olunduktan sonra...*

Afet Sonrası Onarım ve Bakım Yapan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Haşş ab Hacı İskenderzade Şemsüddin Hacı Ahmed Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Haşş ab Hacı İskenderzade

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 956 H. (1549 M.)

Kadife kesesindeki dirhemleri çıkarıp saymaya başladı tek tek:

"... Dört yüz doksan sekiz... Dört yüz doksan dokuz... Beş yüz..."

Gözlerinden dökülen iki damla yaş beyaz sakalına süzülürken, sesi titriyordu Şemsüddin Hacı Ahmed Efendinin. Kahvesini getiren hanımı dayanamayıp sordu:

-A gözümün nuru efendim, bu halinin sebebi ne ola ki?

-Son zelzeleye çok üzüldüm hanım, diye cevap verdi Ahmed Efendi; ve bende şöyle bir endişe uyandı: Ya tekrar böyle bir afet vuku bulur da, herkes ancak kendi evini barkını onaracak halde olursa... İşte o vakit mekteplerin, mescidlerin tamirine hemen sıra gelmeyecek ve talebeler uzun süre tahsilden mahrum kalacak!..

Bilindiği gibi, eskiden camiler tek başına yapıldıkları gibi, çevrelerinde mektepler, aşevleri, hamam gibi binalarla birlikte külliye şeklinde de inşa edilirdi. Bunlar, vakıf gelirleriyle yaşatılırdı.

-Niyetin nedir mübarek efendim?

-Ola ki, muhitimizde bulunan mescide, okula ve diğer binalara yangın, deprem vs. gibi sebeplerle bir zarar gelirse... Hiç vakit kaybetmeden tamirine başlanması için bir vakıf kurmak arzu ederim. Sen de buna rıza gösterir misin?

Hanımı tebessümle boyun bükerek:

-Allah niyetini halis eylesin, dedi.

Bunun üzerine İstanbul'da, Haşşab Hacı İskenderzade lakabıyla bilinen Ahmed Efendi tarafından, 500 dirhem ayrılarak kurulan vakfın hizmeti şöyle tespit edildi:

"...Herhangi bir deprem ve yangın durumunda vakıf için ayırdığım gümüş parayla bu vakfiyede yazılı mescidin ve mektebin ve diğer mekânların tamiri özenle yapılsın, asırlar geçse de bu böyle devam etsin..."

Bu vakıf sebebiyledir ki bugün İstanbul'un Kasımpaşa semtindeki mahalleye de Hacı Ahmed ismi verilmiş; aynı adla anılan cami ve mektep de bu vakıf sayesinde bugünlere kadar gelebilmiştir.

Vakıf Şartı

*...Ve bu mahfuz para ile;
yangın, zelzele ve ezmanın
müruruyla mezkûr evkâfda
vakî olacak arzular hin-i
hacette ikinci, üçüncü defa da
olsa tamir oluna...*

Helva Dağıtan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Ahmed Efendi bin Hasan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Çayköy Ağası

KURULDUĞU YER : Amasya/Merkez

KURULUŞ TARİHİ : 1194 H. (1780 M.)

Mübarek üç aylara girilmişti. Kandil akşamı kızı Hanife, kendi elleriyle babasına, onun çok sevdiğini bildiği helva pişirmeyi düşündü.

Hasan oğlu Ahmet Efendi Gökmedrese'ye akşam namazı için gitmeye hazırlanıyordu.

-Babacığım! Bak sana kendi ellerimle ne hazırladım?

-Himm. Mis gibi helva... Kokusundan anladım evladım.

-Sevdiğini bildiğim için ve bu mübarek gecede sevap olur diye pişirdim.

Ahmet Efendi, namaza yetişmek üzere kapı önünde mis gibi sıcak helva sahanını eline almış tam ağzına bir lokma koyacakken, sokaktan geçen bir anne ve küçük çocuğunun kendisine doğru baktığını gördü. Anne, oğlunu çekiştiriyor, o ise çocukça direniyordu:

-Helva koktu anne... Ben de isterim...

Ahmet Efendi hemen kızı Hanife'ye seslendi:

-Yavrum koş; bu helva tabağını şu küçük yavru ve annesine yetiştir!

Kendisi de henüz çocuk olan Hanife, babasının elinden sahanı kapıldığı gibi anne ve küçük oğluna yetiştirdi. Çok sevinmişlerdi... Hoş bir duyguydu...

Dedi ki Hanife:

-Ah babacığım, elimde olsa da bugün bu şehirdeki bütün insanlara helva yapsam...

-Sahi yapar mısın?

-Tabii. Neden olmasın?

-O zaman söz! Ben de Allah rızası için her üç aylarda, kandil akşamları herkese helva dağıtacağım...

Bu söz üzerine Çayköy Ağası Hasan oğlu Ahmed Efendi, her üç ayların kandillerinde Gökmedrese ve Hüvetü'l-Gazi Medresesi önünde zengin fakir herkese helva pişirip dağıtacak bir vakıf kurmuş ve bu vakıf yüzlerce yıl insanların ağızını tatlandırmıştı.

Vakıf Şartı

...Kızım mütevelliyeye Hanife marifetile beher sene Recebül ferd ayında üç batman helvayı tabıholup helva-yi mezkurun bir buçuk batmanı... Gökmedrese önünde ve bir buçuk batmanı dahi Hüvetü'l-Gazi Medresesi'nin önünde fukaraya itâ oluna...

Dul ve Fakir Hanımların İhtiyaçlarını Karşılamanın Vakıfı

KÜNYE

VAKFIN ADI: Zeynî Hatun binti Kemal Ağa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Defterdar Mustafa Çelebi Zevcesi

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 996 H. (1588 M.)

Kemal Ağa kızı, Defterdar Mustafa Çelebi'nin zevcesi Zeynî Hatun...

Zeyni Hatun da emsalleri gibi, muhtaç olanların ihtiyaçlarını görmek üzere Hicri 996 (Miladi 1588) yılında bir vakıf kurmuştu. Vakıf yetkilileri yanına gelerek bir maruzatta bulundular:

-Hanımefendi! Vakfınızın şartına göre azadlı cariyelerinizden ihtiyacı olanlara her yıl 1000 akça harcanması gerekiyor. Lakin böylesini bulamazsak?..

-Nasıl?

-Araştırdık. Bu durumda olanı pek yok gibi. Maşallah neredeyse onlar da vakıf kurabilecek durumdalar...

-Elhamdülillah. Buna ancak sevinilir. O halde başka bir yol deneyeceğiz.

-Emrinizi dinliyoruz efendim.

-Birincisi; yılda bir defa, zevcimin yaptırdığı mektepte mevlid okutulacak. Bu mevlid esnasında yemek pişirilecek ve herkese ikram edilecek. Ayrıca mektebin talebelerine her sene Ramazan'da, palto ve ayakkabı alınıp dağıtılacak. 1000 akça bu işler için...

-İkincisi; diğer 1000 akça da; ulaşabildiğimiz yerlerdeki dul, yoksul ya da kimsesiz durumdaki düşkün kadınlar tespit edilip, kimseye hissettirmeden onların ihtiyaçları için harcanacak. Vakıf senedine böylece ilave oluna...

-Hay hay hanımefendi...

Vakıf kurucusu, vakfiyesine bu iki şartı hemen ilave ettirmiş ve tüm imkanlarını seferber etmişti. Ama hassaten bu ikincisi, hayli işe yarandı...

Vakıf şartı

...Her sene Ramazan-ı şerifde bin akçe kaftana ve papuca sarf olunub mezbur mektebhanede okuyan sıbyana bayramda giydirile ve bin akçe dahi... Utekasının fukarâsına... Ve eğer onlardan olmaz ise ecânibden dul ve fakire hatunlara tevzi' oluna ...

Yoksul Mahkumlara Harçlık Veren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : İbrahim Paşa bin Selim Ağa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Esbak Kaptan-ı Derya, el Hac

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1120 H. (1708 M.)

Hapishanelerde bayramlaşma bir başkadır... Asıl o zaman görürsünüz ziyaretinize gelen kaç eşiniz dostunuzun olduğunu... Mahkûmların durumu asıl bayramlaşmada ortaya çıkardı.

Ama bu savcı farklıydı... Toplu bayramlaşmayı beklemez; herkesten önce mahkûmlarla tek tek bayramlaşır ama bu sırada sorardı:

-Falanca nerede?

-Sayın savcım pantolona yama yapıyor.

-Falanca?

-Rahatsız.

Herkesin durumunu öğrenir, eksikliğini gediğini tamamlatır, öğleye doğru yapılacak bayramlaşmaya hazırlardı..

O bayram sabahı yine kucaklaşıp bayramlaşmıştı mahkûmlarla... O sırada bir mahkum, savcının kulağına eğilip bir şeyler fısıldadı. Savcının rengi değişmiş, ağlayacak gibi olmuştu.

-Tabii ki... Tabii ki, dedi kesik kesik...

Sonra yüzünü diğer tarafa çevirdi... Koskoca savcı gözyaşlarını zor saklamıştı. İyi de ne söylemişti sevinçle koğuşuna giden mahkum? Bu savcıyı böylesine ağlatan ne olabilirdi?

Savcı kaldığı yerden devam etmişti bayramlaşmaya... Çorabı olmayana çorap, ayakkabısı olmayana ayakkabı tedarik ettirdi yine...

Öğleye doğru resmi bayramlaşma başlamıştı. İşte o mahkumdu... Hapse düştüğünden beri hanımı iki çocuğuyla birlikte dışarıda çok mağdur olmuştu...

Ailesi açlık sınırında yaşıyordu... Mahkûmun içeriden dışarıya bir şey vermesi izne bağlıydı. Meğer bu mahkûm baba, bayram ziyaretine gelecek olan ailesine vermek üzere bir haftadan beri kendi hakkı ve arkadaşlarından arta kalan ekmekleri bir naylon poşette biriktirmiş ve savcının kulağına demişti ki:

-Sayın savcım, çocuklarım aç. Ziyaretime geldiklerinde onlara biriktirdiğim kuru ekmekleri verebilir miyim?

Bu savcının farkı, öğrenciliğinde vakıf tarihi okumasından kaynaklanıyordu. Hacı İbrahim Ağa Vakfının **fakir mahkumlara harçlık veren bir vakıf** olduğunu okuduğunda gözleri yaşarmıştı. Kendisi savcı olduğunda bu vakfı örnek alacağına söz vermişti. İşte bunun için fakir mahkûmlarla böylesine ilgileniyordu.

Vakıf Şartı

...Ve yine medyun ve
mahpus olan fukara-i
müslimine senede bin akça
tasadduk ve ita oluna...

Güvercinhane Yaptıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Bey Bin İbrahim Bey

KURUCUNUN LAKABI: Çandarlızade

KURULDUĞU YER: Bursa

KURULUŞ TARİHİ: 1119H. (1707 M.)

Bursa'yı gezmeye gelmişlerdi. Japonların fotoğraf merakı meşhurdur; ne görürlerse çekiyorlardı.

Eski bir sokağa girmişlerdi. Duvarlarında minik kafesleri olan tarihi binalar gördüler. Ne olduğunu pek anlayamadılar. Kendilerini gezdiren rehberden yardım istediler. Rehber kendini iyi yetiştirmiş, tarihimizin detaylarına vakıf bir kimseydi. Gülererek anlattı:

-Bunlar güvercinler, kuşlar için yapılmış minik köşklere. Bu mahallede hemen her hanede bulunur. Atalarımızın güzel bir geleneğidir. Hele İstanbul'dakiler mimari şaheserlerdir. Camilerde de bulunur. Bunlara "güvercinhane" denir.

Sırf bu işler için vakıflar bile kurulmuştur...

Japon turistler şaşırmış, büyülenmişlerdi; ama hâlâ tam olarak anlayabilmiş değillerdi; "kuş köşkü, vakıf vs." ne demekti?

Rehber ayrıntılarına kadar anlattı ve müşahhas bir örnekle noktayı koydu:

-Burada, yaklaşık üç asır önce Mehmed Bey isminde biri yaşamış. Osmanlı zamanında.

"Çandarlızade"ymiş lakabı. Bu insan bir vakıf kurmuş...

-Kuş vakfı mı?

-Evet. Bir çiftliğin içerisinde bir konak yaptırıyor. Derken bir ayrıntıyı düşünüyor. Ve güvercinlerin, kuşların barınabileceği bir barınak da kurduruyor. Hicri 1119 (Miladi 1707) tarihinde.

Ve vakfa bağışladığı gelirleriyle vakfın diğer hizmetlerinin yanı sıra bu güvercinhanelerin bakımının yapılmasını da şart koşuyor... Bizim tarihimizde hayvanlar için kurulmuş böyle sayısız vakıf var...

Japonlar bir taraftan ha bire deklanşöre basıyor, diğer taraftan hayranlıklarını dillendiriyorlardı:

-Ne kadar orijinal, ne kadar duygusal bir medeniyetiniz var... İyi ki buraya gelmişiz... Dönünce herkese anlatacağız...

Vakıf Şartı

...Mülkü mevrûsum olan çiftliğin dâhiliyesinde vâkı fevkani iki bab odayı ve sâir buyût-i müteferrikayı ve... Bir güğercinhane (güvercinhane) ve bi'r-i mâ' ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-ı müsmireyi...

Kitapları Tamir Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Ahmed Ziyâüddin Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: eş-Şeyh

KURULDUĞU YER: Kastamonu

KURULUŞ TARİHİ: 1277 H. (1860 M.)

Ahmet Ziyâüddin Efendi diyorlardı ona. Alim bir kimseydi...

Çok kitap okur, bir taraftan da gerek medreseye bağışlanan gerek öğrencilerine verdiği kitaplardan yıprananların tamir ve bakımını yapardı. Talebeleriyle birlikte onarıma muhtaç kitapları tamirle meşgulken gezece bir kimse geldi:

-Hoca hoca, dedi... Bu kitapların dışıyla niçin vakit kaybettiriyorsun bu talebelerine...

Sen Mevlana'nın kitaplarını havuza atan Şems-i Tebrizi'yi bilmez misin?

Sonra aynı adam, talebelerin kafasını karıştırmak için onlara dönüp anlatmaya başlamıştı ki; Ziyâüddin Efendi sözünü kesti ve bilgisiyle anında cevap verdi:

-Diğer kısmını niye anlatmıyorsun, bre cahil?

Sonra devamını getirdi hikayenin:

-Peki o kitaplara ne oldu? Mevlânâ Celâleddin-i Rumi üzüldü. "Âh! Babamın bulunmaz yazıları gitti!" dedi. Ama Şems-i Tebrizî elini uzatıp kitapların her birini teker teker sudan çıkardı. Hiçbiri ıslanmamıştı. Mevlânâ: "Bu nasıl iştir?" dedi. "Bu özel bir hâldir. Sen anlamazsın" dedi. Orada Mevlana'ya; kitaplardaki bilgileri hayata geçirmenin önemini anlatmak istemişti...

Sonra o malumatfuruş adama döndü ve:

-Sen de şu bizim işimizin sırrını anlamazsın. Şimdi öğrencilerimle beni yalnız bırak! dedi. O gittikten sonra bir süre konunun önemini anlattı talebelerine... İlimin ve bilginin kullanımı ve yayılması için kitapların kullanılabilir olmasının ehemmiyetinden söz etti... Zaten niyetliydi; bu olay niyeti tetikledi. Ahmed Ziyâüddin Efendi ve talebeleri o gün harekete geçtiler. Bir vakıf kurdular. **Bu vakıf yıpranmış, cildi bozulmuş kitapların tamir ve bakımını yapacaktı; yani kitap restorasyonu vakfı olacaktı...** Kastamonu'da, Hicrî 1277 (Miladî 1860) yılında Kadılık makamına gidip vakıf senedini kadı efendiye tasdik ettirdiler. Orada şöyle yazıyordu:

"Kütüphanedeki bütün kitaplar tamir edilsin.

Yenilenmesi sağlansın..."

Bu vakıf sayesinde binlerce kıymetli eser günümüze kadar ulaşabilmiştir...

Vakıf Şartı

...Hângahda bulunan (ve kütüb-i tefasir ve ehadis ve kütüb-i saireyi) kitapların tamir ve tecdidinin yapılması...

Parasızlıktan Okuyamayan Çocuklara Eğitim Veren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: II.Sultan Bayezid Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Veli, Gazi Sultan

KURULDUĞU YER: Amasya

KURULUŞ TARİHİ: 901 H. (1495 M.)

Amasya'daki Bayezid Camii'nin çevresinde görülmemiş bir hareketlilik vardı. Bir ses ile kalabalık hareketlendi:

-Padişahımız geliyor!.. Padişah Efendimiz geliyor!..

Bembeyaz atı, seyislerin kontrolünde ardından gelirken Sultan II. Bayezid de vezirleriyle birlikte külliye'nin medresesine doğru yürüyordu. Nur yüzlü Padişah'a hayranlıkla bakan Amasya halkı, onun için dua ediyordu.

Medresenin avlusunda diğerlerinden giyimi kuşamıyla, hal ve hareketleriyle farklı duran bir öğrenci vardı. Bu, Padişah babasının geldiğine sevinip ona doğru koşan Şehzade Selim'di... II. Bayezid, oğlunu hasretle kucaklayıp öptükten sonra şöyle bir etrafına bakındı. Gözü; külliye avlusunda kendisini görmek için toplanmış kalabalık arasında yalınayak, üstü başı dökük birkaç çocuğa takıldı. Yüreği cız etti. Hemen yanı başındaki yetkiliye durumu sordu.

-Bu medresede kime eğitim veriliyor efendi?

-Daha ziyade çocuklara sultanım.

-Ya şu gördüğünüz çocukların hali nicedir?

-Onlar ihtiyaçtan dolayı aileleri tarafından çalıştırılmak durumunda bırakılıyor...

Yetkili boynunu büktü. Padişahsa bir garip olmuştu. Oğlu Selim'in elini usulca bıraktı ve asırlar geçse de unutulmayacak o tarihi kararını açıkladı:

-Burası bütün halkımın camisi ve medresesidir. Bundan böyle hiçbir çocuk maddi imkânsızlık sebebiyle mektepten mahrum kalmayacak. Eğitim masrafları karşılandığı gibi, giyim kuşamları, yeme ve içmeleri de ayrıca karşılanacaktır.

-Baş üstüne Sultanım.

Padişah, bu emrinin ancak bir vakıf sayesinde süreklilik kazanabileceğini de iyi biliyordu. Oğlunu ziyarete gelmiş olduğu Amasya'da bir anlık göz teması, Amasya'nın fakir çocuklarına yüzde yüz bursla eğitim hizmeti verecek bir vakıf kazandırmıştı. II.Bayezid vakfı diye kayıtlara geçen bu vakıf daha sonra hizmet ağını genişletecek ve dar gelirli insanların çocuklarıyla birlikte bütün muhtaçlar, yolcular ve misafirler için de sabah akşam yemek çıkarmayı hatta binek hayvanlarına da arpa,yulaf vermeyi bir vakıf şartı olarak hayata geçirecektir.

Vakıf Şartı

...Bu cami umum müslümanlara ve cumhur-ı müminlere vakıftır. Bu caminin yanında yetimler ve fakir çocuklar için bir mekteb bina eylemiştir. Yine onun civarında bir inaret-i şerife bina etmiştir.

...Akşam sabah orada yemek pişirilip oraya gelen yolcular, yoksullar, dullar, yetimler ve diğer müminler buradan yemek yerler. Hiç bir kimse mahrum bırakılmaz.

...Üç gün orada kalıb kendilerine günde iki nebet yemek verilir, hayvanlarına da alef verilir...

Van Gölü'nde Acil Yardım Gemisi İhdas Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Hüsrev Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Diyarbakır Beylerbeyi

KURULDUĞU YER : Van

KURULUŞ TARİHİ : 996 H. (1588 M.)

Hüsrev Paşa, saygı ile Padişah'ın huzuruna vardı:

-Beni emretmişsiniz Sultanım.

-Paşa! Hizmetlerini bilir ve takdir ederim... Seni Diyarbakır Beylerbeyi tayin ettim. Gidesin. Halkımıza Devlet-i Aliyye adına ne hizmet gerekirse yapasın.

Hüsrev Paşa, huzurdan çıktıktan sonra maiyetindekilerle bir toplantı yaptı.

Gidecekleri yer Diyarbakır, Van, Bitlis ve çevresiydi.

Yeni görev yerine varır varmaz ekibiyle detaylı bir inceleme başlattı. İhtiyaçları tespit etti ve hemen kolları sıvadı. Bu bölgede ticaretin canlandırılması gerekiyordu.

Diyarbakır'a önemli bir kervansaray yaptırıldı. Bitlis'e ise şehirleşme adına yepyeni

ve düzenli bir mahalle kurduruldu. Paşa Van'a geçerken arkadaşı Mimar Sinan'a da haber salmıştı. Van'a bir camii ve bir külliye inşa etmesini istiyordu.

Koca Sinan, arkadaşı Hüsrev Paşa'yı kırmadı ve Van'a muhteşem eserler kazandırdı.

Hüsrev Paşa, Van Gölü'nü ilk görüşte çok etkilenmişti. Sordu yetkililere:

-Bu gölün iki yakasında olanlar birbirlerine nasıl ulaşıyor?

-Kıyıyı dolaşmak zorunda kalıyoruz Paşa hazretleri.

-Olmaz. Koskoca devlete bu yakışmaz. Buraya hizmet için gönderildik.

Gölün kenarından ayrılırken kararını vermişti: Bir acil yardım gemisi yapılacak ve gölde hizmete her an hazır bulundurulacaktı. Üstelik bu hizmeti devlete değil, kuracağı vakfa gördürecekti.

Hicrî 996 (Miladî 1588) yılında vakfını kurdu. **Vakıf, gerek göle açılan teknelerin başına bir hal geldiğinde gerek gölde karşıdan karşıya acil ulaşım gerektiğinde gemisiyle insanlara karşılıksız hizmet vermeyi şart koştu.**

Hüsrev Paşa'nın kurduğu bu vakıf ayrıca kervansaraylardan artan yiyecek ve içeceklerin zayi olmadan toplanıp bölgedeki yoksullara dağıtılmasını da sağlıyordu.

Vakıf Şartı

...Vakıf-ı müşarünileyhî
hazretleri ihdas ettiği Van
deryasında bir kıt'a
mükemmel sefine-i mu'ine...

Meyve Yediren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Ağa bin Hüseyin
Nasrullah Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Bıyıklızade, Kethüda

KURULDUĞU YER: Bursa/İznik

KURULUŞ TARİHİ: 1003 H. (1594 M.)

Yanık sesli müezzin ezanı yeni bitirmişti. İznik'in Yenişehir halkı, tahta minareli büyük kargir camiye öğle namazına geliyordu. Lakin herkesin dikkatini çeken bir şey vardı yol kenarında. Üstü meyve dolu bir at arabası, üzerinde de sekiz on yaşlarında bir çocuk... Ve sandık dolusu elma, armut gibi taze meyveler görenlerin ağzını sulandırıyor. Çok geçmeden birkaç çocuk arabanın etrafını sarmış, elma armut istemeye başlamıştı bile. Ama çocuk, sahiplenme duygusuyla kaşlarını çatmış:
-Vermiyorum. Bunlar benim babamın; bizim meyvelerimiz, diyordu.
Kimi vazgeçip giderken kimi ısrarla istemeye devam ediyor:
-Ne olur bir tane ver. Sadece bir tane, diyordu... Hatta çocuklardan ağlamaya başlayanlar bile olmuştu. Namaz sonrası arabasının başına gelen bahçıvan, olan bitenden habersizdi. Başından beri yaşananları görenler de aralarında konuşuyorlardı.
-Alan var, alamayan var. Böyle herkesin gözü önünde ulu orta meyve mi taşınır be adam?

Bahçıvan önce şaşırıldı. Sonra toparlandı ve duruma açıklık getirdi:

-Efendim, bu meyveler zaten sizlere dağıtılmak için geldi. Ben de bunların sahibi değil, dağıtım işini yapmakla görevli bir bahçıvanım. Oğlum henüz küçük. Çocukluk işte... Oysa bunlar, İznikli Mehmed Kethüda Bey'in vakfına ait bağdan; **ahaliye, çocuklara dağıtmak üzere kurduğu "meyve yedirme vakfı"nın meyveleri.**

-Allah, Allah! Yani şimdi bu harika meyveler vakıf meyveleri mi?

-Evet... Zaten namazdan sonra sokak sokak dolaşip dağıtacağım. Haydi, durmayın alın canınızın çektiği kadar. Hatta eve de götürebilirsiniz. Yarın yine getireceğim.

Büyük küçük Yenişehirli'lerin hayreti ve sevinci görülmeye değerdi.

Vakıf Şartı

... Ve Harmanyeri dairesinde zeytin ağaçlarından ma'ada armud ve elma ağaçlarının meyvesini hâzır olan fukara, rızaen lillâh ma'an ekî edeler... ve birer dest-i mal mikdârı dahî götürerler. Ziyadesine ta'arruz etmeyeler... Ve bir ferd mani olmaya...

Dara Düşenlerin Vergisini Ödeyen Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hürrem Ağa bin Abdülmennan (Hürrem Çavuş bin Abdülmennan) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Çavuş

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1013 H. (1605 M.)

Orta halli bir esnaftı. Defterdarlığın kapısından içeri girerken çok dalgındı. Bu sene işleri kesat gitmişti. Adına tahakkuk eden vergiyi ödemek zorunda olduğunu biliyordu. Defterdara durumunu anlatıp biraz zaman istese acaba ne olurdu? Fakat defterdar onunla konuşmadı bile:

-Senin vergi borcun yok ki?

-Yok mu?

-Evet, geçen hafta ödenmiş.

-Nasıl olur? Kim öder?

-Bilemem... Ama burada vergin ödenmiş olarak görünüyor. Gidebilirsin.

Rüyada gibiydi. Çok sevinmişti. Nasıl sevinmezdi? Üzerinden büyük bir yük kalkmıştı. Sokağa çıkınca kafası iyice karıştı. İyi de, vergisini ödeyen kimdi?

Komşu esnafa durumu anlattı. Komşusu gülümsedi:

-Divan Çavuşu'nun vakfı ödemiştir.

-Hani şu halkın istek ve şikâyetlerini padişaha iletmekle görevli makamdaki zat...

-Evet, adı da Hürrem... Hürrem Çavuş... Geçen ay bizim dükkânların sokağındaydı. Senin durumunu da haber almış demek ki... Vergini onun vakfı ödemiştir.

-Allah razı olsun da ben yine bir şey anlamadım.

-Anlamayacak ne var... Duymadın galiba. Hürrem Çavuş bu sene bir vakıf kurmuş. **Bu vakıf, bundan böyle her sene, güvenilir kimselere 360 akçe verip onlar vasıtasıyla, belirli bir mahalle halkının ihtiyaçlarını karşılayacaktır. Özellikle vergisini ödeyemeyecek durumdakilerin vergisini ödeyecektir...** Dahası var; evliyanın, şehidlerin ve büyüklerin ruhuna da Kur'an okutacaktır...

Vergi borcu kendinden habersiz bir şekilde kapatılan esnaf Hasan Efendi bu anlatılanlar karşısında çok duygulandı. İnsanlarını gözetip kollayan bir milletin ferdi olmaktan dolayı Allah'a şükretti...

Vakıf Şartı

... İcâre-i merkûmeden Saraç İshak Mahallesi'nin avarızına her sene üç yüz altmış akçe verülüb fukarasının hane avarızlarına mahsub olub ağniya haneleri için olmaya ve...

Halk İçin Hamam ve Çamaşırhane Yaptıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Ahmed bin İbrahim Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Sakızlı, es- Seyyid

KURULDUĞU YER : Medine

KURULUŞ TARİHİ : 1125 H. (1713 M.)

İbrahim Efendi'nin oğlu Seyyid Ahmet diye bilinirdi.

Bir gün hurma bahçesine gidiyordu.

Medine sokakları o saatte tenha idi. Bir adamın yolda küçük bir çocukla konuşmasına şahit oldu. Diyordu ki adam:

-Senin üstün başın niye bu kadar kirli? Annen seninle ilgilenmiyor mu hiç?

Çocuk utancından boynunu bükmüştü. Yenleri kir içindeki gömleğinin kollarını saklamak ister gibi ellerini arkasına götürmüştü.

Adam çocuğu ikaz etmiş, kendince tenbihini yapmıştı ama, bu onu korkutup sindirmekten öteye gitmemişti.

Onun hemen ardından çocuğun yanına yaklaştı İbrahim Efendi. Gözlerinden inci taneleri gibi damlayan yaşları silmeye çalışıyordu. Belli ki çok üzülmüştü.

Saçlarını okşadı. Merhamet dolu bir sesle sordu:

-Adın ne senin yavrucuğum?

-Ahmet.

-Aaa benim adım da Ahmet. Sen ne kadar güzelsin? Çok da akıllı bir çocuğa benziyorsun.

Çocuk, az öncekinin aksine kendisine iltifat eden biriyle karşılaşınca gözlerini Ahmet Efendinin gözlerine dikti:

-Sahiden öyle miyim amca?

-Öylesin ya... Sizin eviniz nerede? Baban ne iş yapar?

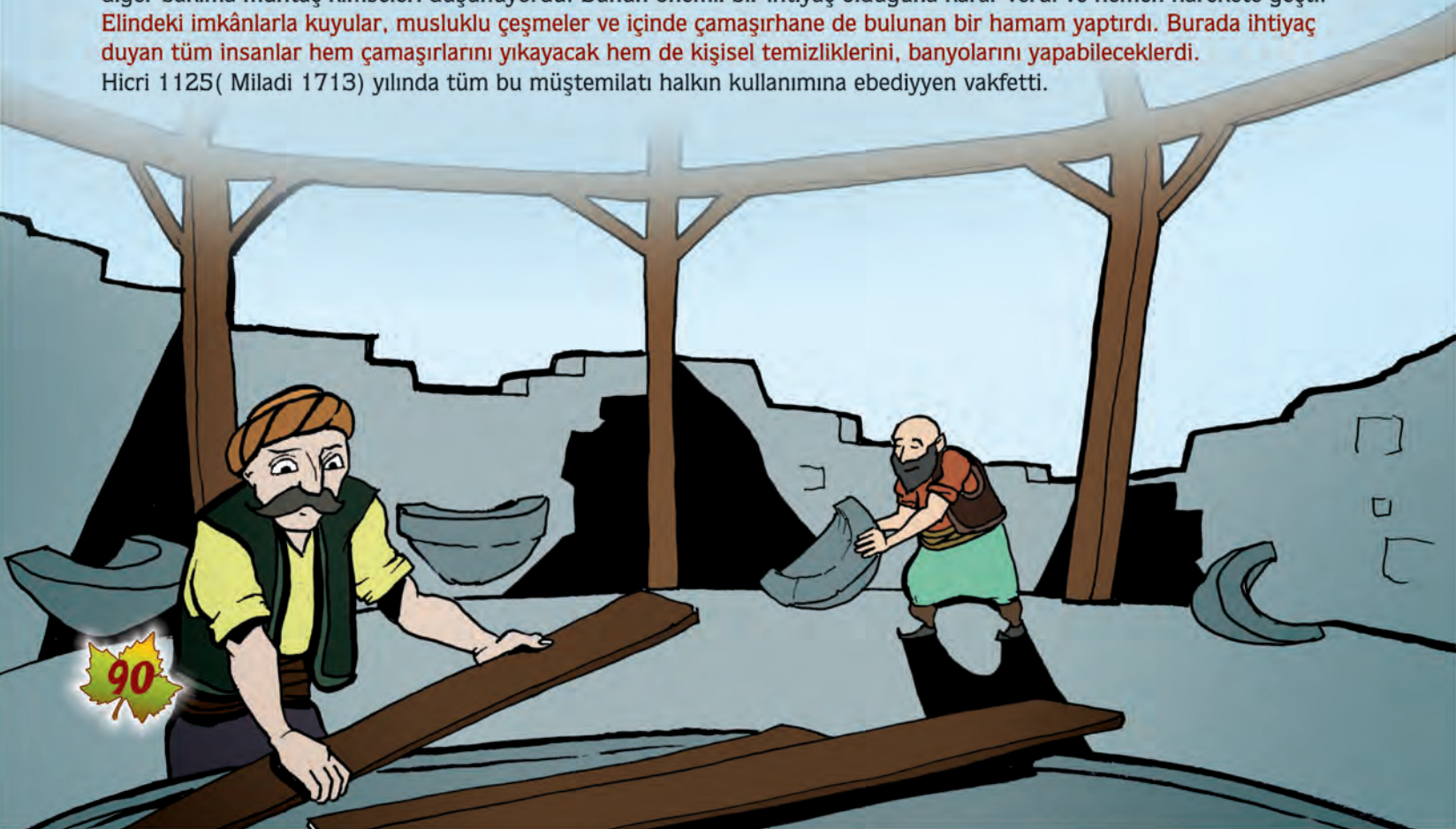
Çocuğun dudakları titredi. Babasının hayatta olmadığını, annesinin de hasta olduğunu söyledi. Tarifine göre, ev de şehrin kenarında bir yerdedi. Ahmet Efendi, çok üzüldü. Çocuğu alıp kendi evine götürdü. Hanımına durumu anlattı. Çocuğu ve üstünü başını yıkayıp, karnını doyurdular. Eşi, yetim çocukla ilgilenirken, Ahmet Efendi de o anda şehirdeki diğer bakıma muhtaç kimseleri düşünüyordu. Bunun önemli bir ihtiyaç olduğuna karar verdi ve hemen harekete geçti.

Elindeki imkânlarla kuyular, musluklu çeşmeler ve içinde çamaşırhane de bulunan bir hamam yaptırdı. Burada ihtiyaç duyan tüm insanlar hem çamaşırlarını yıkayacak hem de kişisel temizliklerini, banyolarını yapabileceklerdi.

Hicri 1125(Miladi 1713) yılında tüm bu müstemilatı halkın kullanımına ebediyen vakfetti.

Vakıf Şartı

...Ve medresenin karşısında iki kuyu, havuz, iki musluklu çeşme, içinde çamaşırhanenin de bulunduğu bir hamam yaptırdı. Bu medreseyi bütün müstemilatı ve anılan ve anılmayan bağlantıları ile vakfetti...

Köprüleri Tamir Ettiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mustafa Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Rumeli Beylerbegi, Kara, Anadolu Beylerbegi

KURULDUĞU YER: Üsküp / Makedonya

KURULUŞ TARİHİ: 920 H. (1514 M.)

Tarihi bir törenle açılışı yapılan Mostar Köprüsü'nün üzerindeydiler... Herkes duyguluydu, heyecanlıydı... O da alkışlıyordu köprüyü yeniden ihya eden ülkesi Türkiye'yi... Ve tarih bir film şeridi gibi geçiyordu gözlerinin önünden...

Daha dün gibiydi... 9 Kasım 1993 yılında Hırvatların top gülleleriyle köprü'nün Neretva ırmağına gömülmesini gözyaşlarıyla seyretmişti Bosnalı Müslümanlar... Nihayetinde Türkiye'nin meseleye el atmasıyla köprü'nün temelleri sağlamlaştırılmış, ardından nehre dökülen beyaz kireç taşlar dalgıçlar tarafından kurtarılabildiği kadar kurtarılmış, köprü'nün yenilenmesinde bu taşlardan örnek alınarak civardaki taş ocaklarından yenileri getirilmiş ve köprü eskisine benzer şekilde inşa edilmişti.

Açılıştan sonra Türkiye'ye dönecekti. Töreni izleyen kalabalıktan bir Boşnak ihtiyar yanına yaklaştı. Dedi ki:

-Ne mutlu sizlere ve bizlere. Ecdadınızın kurduğu vakıfların geleneğini devam ettiriyorsunuz.

- Amcacığım ne vakfı? "Kara Yolları" yaptırdı bu onarımı...

İhtiyar boynunu büktü. Cebinden bir kağıt çıkardı. Osmanlı Türkçesiyle yazılı kağıtta; Üsküp'te, Hicri 920 (Miladi 1514) de Merhum Mustafa Paşa tarafından kurulmuş bir vakıftan söz ediliyordu. **Bu vakfın Üsküp ve çevresinde camiler, okullar, imaretler, köprüler yaptıırıp, ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını karşıladığı** yazıyordu. İhtiyar Bosnalı kağıttaki notların son cümlesini şöyle aktardı Türk mühendise:

-Vakfın en önemli görevlerinden biri de, Mostar'da Perdulse Suyu üzerinde yaptırdığı köprü'nün onarımıymış...

Bu bakımdan sormuştum.

Bu vakıf hâlâ yaşıyor mu diye?

Demek ki artık Türkiye'nin "Kara Yolları" var.

Ona da şükür... Ona da şükür...

Vakıf Şartı

Gaston Suyu üzerinde bina eylediği köprüsü meremmetine muhtac oldukça vech-i meşruh-ı meşrut üzere mütevell-i zaman zevaid-i evkâf-ı mezburdan harc edüb ma'mur eyleye liva-yı Hersek'de kaza-yı Mostar'da Perdulse Suyu'nun üzerinde bina eylediği köprüsü ta'mire muhtac oldukça termim oluna...

Düğün Merasimleri Düzenleyen ve Fakir Hanımları Giydiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Ayşe Sıddıka Hanım binti Abdulfettah
KURUCUNUN LAKABI : Çapanzade Abdulfettah Bey Kızı
KURULDUĞU YER : İstanbul
KURULUŞ TARİHİ : 1282 H. (1865 M.)

Ahmet Amca seksen yaşına rağmen hala mağazasına erkenden geliyordu. İşçisiyle birlikte kepenk açıyor, kahvaltıyı onlarla birlikte yapıyordu... Aslında o bir şirket sahibiydi. Gıdadan deterjana birçok ürünün bölge bayisiydi. Fabrikalardan gelen ürünleri, üzerine küçük kârlar ekleyip şehirlerdeki bayilerine satıyordu. İlginç bir uygulaması vardı Ahmet Amca'nın. Çok mal sattığı için fabrikalar bu firmaya buzdolabı, çamaşır makinesi, dikiş makinesi vs. gibi promosyon denilen hediyeler gönderiyordu.

Bunlara hiç el sürmeyen Ahmet Amca bu hediyeleri evlenmek isteyen yoksulları tespit edip onlara hediye ediyordu. Bunu haber alan bir gazeteci kendisiyle röportaja gelmişti. Sorular peş peşe sıralandı:

Ahmet Amca muhabir kıza tebessüm etti:

-Ben kimin torunuyum biliyor musun?

-Kimin?

-Ayşe Sıddıka Hanım binti Abdulfettah'ın... Anneannemin büyük annesiymiş.

-Bunun sizin hediyelerinizle ne ilgisi var peki?

-“Çapanzade Abdulfettah Bey Kızı” derlermiş büyük nineme... İstanbul'da bir vakıf kurmuş.

-Yaa?

-Evet. Bu vakıf her yıl tam altı bin kuruş para ayırıyormuş. Niçin biliyor musun? Evlenmek isteyen fakir hanımlar düğün törenlerine harcasın diye. Yine ihtiyaç sahibi yaşlı hanımefendiler giydirilsin diye...

Yani bu iş bizde aile geleneği...

Şimdi ben de o mübarek ninemin Allah rızası için başlattığı geleneği bu şekilde devam ettirmenin mutluluğunu yaşıyorum...

Vakıf Şartı

... Senevi altı bin kuruş nefsinin
âhere tezevic murad eden fakire
hatunların cemiyetleriyle
elbiselerine ve sağır ve sağıreden
diğerlere, kebire nisâdan elbiseye
mutac olanların elbiselerine bâ
re'y-i mütevellî harc ve
sarfolunarak tesviye oluna ...

Leylekleri Koruyan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : İbrahim Ağa bin Abdollah Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Mürselli, Hacı

KURULDUĞU YER : İzmir, Ödemiş

KURULUŞ TARİHİ : 1307 H. (1889 M.)

Ödemişli İbrahim Ağa, öğleye doğru oturduğu eyvandan küçük torunu Gülşah'ı seyrediyordu. Gülşah, çocukça duygularla koşarak eve giriyor, sonra elinde bir parça yiyecek çıkıp ileride bir yerlere gidiyordu. Torununu bir müddet seyreden İbrahim Ağa, onu yanına çağırır:

-Gel bakalım kız. Sen ne yapıyorsun öyle?

Bembeyaz sakalıyla, köstekli saatiyle hem ağırbaşlı hem sevimli olan dedesine doğru çekinerek geldi Gülşah:

-Hiç...

-Hiç deme. Az önce gördüm. Deminden beri seni seyrediyorum buradan.

-Ama dede, onlar da acıkmışlar.

-Onlar kim?

-Leylekler.

-Nasıl yani?

-Bizim kümesin damına yuva yapmışlar. Yavruları ağlıyordu. Ben de onlara yiyecek götürüyordum.

Dedesi, merhametli torununun saçlarını okşadı. Sonra dedi ki:

-Aferin benim torunuma... Ödemiş halkı sıcakta buz gibi soğuk su içsin diye sulara kar getiren bir vakıf kurdum da yine senin kadar olamamışım. Sen hayvanları da düşündün. Sana söz! Artık onları da düşüneceğiz.

-Sahi mi dedeciğim?

-Sahi söylüyorum ya... Hem sadece senin bahçedeki leylekler için değil, bu civara gelen tüm leylekler için ne gerekiyorsa yapacağız...

-Canım dedeciğim. Seni çok seviyorum... O kadar iyisin ki...

İbrahim Ağa, torununa söz verdiği gibi İzmir'in Ödemiş ilçesinde kurmuş olduğu vakfın senedine, ilave hizmet olarak Yeni Cami civarındaki leyleklerin beslenmesi ve korunması için de senede yüz kuruş ayrılmasını şart koştu.

Vakıf Şartı

...Yine Yeni Câm'i-i Şerîfi
mezkûrda mücâvir kalan
leyleklerin ekîlleri (yemeleri)
için senevî yüz guruş virile ...

Göl Temizleyen Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Ali Bey bin Hamza Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: -

KURULDUĞU YER: Edirne

KURULUŞ TARİHİ: 993 H. (1585 M.)

"Gelin bakalım çocuklar" diyordu Hazma oğlu Ali Bey... Mescidden çıkmış, üç dört genç ile birlikte iki yanına çiçekler dikilmiş olan arnavut kaldırımından yürümeye başladılar.

-Şu mescidin etrafında şöyle bir dolaşalım sizinle...

Gençler saygı duyuyordu Ali Bey'e. Şehrin eşrafından olduğu gibi çok yardımsever bir beyefendi. Gençlerle genç olur, onların herhangi bir sıkıntısında kendi öz evladı gibi ilgilenirdi her biriyle. Bir müddet sonra yemyeşil ova olan Çukurbostan mevkiindeki göle çıktılar. Rengini gökyüzünden almış, masmavi parlıyordu. Gözlerine inanamadılar. Herkes birbirine soruyordu: "Gördün mü? Gördün mü?" diye.. Etrafında yemyeşil ağaçlar, oturacak sekiler vardı...

Gençlerden biri diğerine fısıldadı:

-Bu müthiş bir yer böyle. Acaba bizi buraya niçin getirmiş olabilir ki?

-Bilmem, dedi öteki. Ama birazdan anlarız, sabret...

Kenarında bir müddet, sessizce dolaştılar... Daha sonra kıyıya bağlı sandalı çözüp hep birlikte göle açıldılar. Hamza oğlu Ali Bey, arada bir eğilip elindeki aletle suya atılmış bir yemek artığını, bir kemik parçasını ya da çürümüş bir meyve eşleğini alıp alıp sandaldaki çöp kovasına atıyordu.

"Ne kadar hassas bir adam" dedi bir tanesi diğerine... Biraz sonra Ali Bey, gençlere döndü:

-Bu gölü hiç görmüş müydünüz?

-Hayır efendim görmemiştik.

-Hayırseverlik vicdani bir duygudur gençler. Bizim de bir arzumuz vardı. O da az önce birlikte namaz kıldığımız mescidi Allah rızası için müminlerin ibadetine sunmak. Çok şükür nasip oldu. İşte mescidin şadırvanına ve diğer ihtiyaçlarına lazım olan su da bu gölden geliyor.

-Bu pırıl pırıl gölden mi?

-Evet. Ancak hem mescidimizin hem de bu gölün bakımı ve temizliğini şimdiye kadar kendim yürütmeye çalıştım. Ama "bir elin nesi var, iki elin sesi var" demişler. Önemli olan bu hizmetin benden sonra da devam edecek olmasıdır. Birlikte bir vakıf kurarak bu hizmeti nesiller sonraya taşıyabiliriz.

Gençler göl başında söz verdiler:

-Siz bir vakıf kurun, biz de vakfın hizmetini devam ettirelim.

Edirne'de kurulan bu vakıf, **yüzylerce yıl aynı duyarlılıkla gölün temizliğini yürütmüştü...**

Vakıf Şartı

İcare-i merkumeden salifü'z-zikr olmak üzere Ali Mescidi kurbunda yaptığım kaldırım ve Çukurbostandaki gölün tathirine (temizliğine) sarf oluna...

Müslüman Esirleri Kurtaran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Saliha Hatun binti

Selahaddin Pehlivan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Selahaddin Pehlivan Kızı

KURULDUĞU YER: Şam

KURULUŞ TARİHİ: 708 H. (1308 M.)

Şam'da yaşıyordu Selahaddin Pehlivan kızı Saliha Hatun. Zenginliği ve hayırsever oluşu şehirde herkesçe biliniyordu.

O sene frenklerle yapılan savaşta küffara esir olan müslümanlar bir hayli fazlaydı. Savaş esirleri ise ancak fidye verilerek kurtarılıbiliyordu. Hazinedar kendisine gelmiş ve bu defa biraz fazla tutan fidye parası için borç istemişti.

-Şimdi frenk elinde esir olan kardeşlerimizi kurtarmak için devlet adam başına 50 dirhem fidye mi verecek?

-Evet efendim.

Saliha Hatun düşünceye daldı. Savaşta düşman eline esir düşen müslümanların fidyelerini devlet ödüyordu. Onlar ki Allah rızası ve vatanları için savaşan mücahidlerdi. Bunları esaretten kurtarmak Allah katında çok kıymetliydi.

Hazinedarı yolcu ettikten sonra kararını verdi:

-Biz de bu konuda devletimize gücümüz oranında yardım etmeliyiz.

Yardımcısı:

-Nasıl efendim?

-Bir vakıf kurmalıyız. **Haçlıların eline esir düşen müslümanları kurtarmak ve evlerine dönene kadar tüm ihtiyaçlarını görmek için...**

-Bu iş nasıl olacak?

-Güvenilir bir nazıra bir yıl boyunca vakıf gelirlerini emanet edeceğiz. Nazır, vakıf mütevellisi tarafından seçilecek, ehil bir kimse olacak.

-O sene savaş olmaz, esir düşenimiz bulunmazsa?

-İnşallah hiç olmaz! O zaman nazır, ihtiyaç sahiplerine gıda ve elbise yardımı yapacak ya da başka bir ihtiyaçlarını karşılayacak. İşte böyle bir vakıf arzuluyorum...

Adı gibi doğru ve güzel bir iş yapmış olan Saliha Hatun'un vakfı, Şam'da kurulmuştu.

Vakıf Şartı

Merkûm vâkıfe, üserâ-i müsliminin mahzûl frenklerin ellerinden kurtarılmasına...

...Ve kurtardığı kimseler bilâd-i müslimine vâsıl oluncaya kadar onların nafaka ve kisvelerini de i'tâ idicek...

Namazgâh ve Abdesthane Yaptıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hacı İsmail oğlu Mehmed Sadık Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Hacı İsmailoğlu

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1175 H. (1762 M.)

Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin yakınlarında, banka oturmuş, denizi seyrediyordu. Burada onu çeken bir şey vardı. Bir ara hayale daldı:
-Şu denize bakan yerde bir evim olsa ne güzel olurdu?

Gerçeğe dönüp;

-Saçmaladım yine, diye mırıldandı...

Aradan aylar geçmişti. Soyadı Kanunu'nu anlatan tarih hocası herkese soyadlarının nereden geldiğini sormuş ve ödev olarak vermişti. Ertesi gün nüfus müdürlüğüne gitti genç. Kütüğü araştırdı. Dedesinin dedesinin dedesinin adı Hacı İsmail oğlu Mehmed Sadık idi. Merakı arttı. Araştırmalarını derinleştirdiğinde gördü ki bu, lâkabını soyadı olarak taşıdığı büyük dedesinin adına tescilli bir vakıf varmış. Bu sefer Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne müracaat etti. Kendisine yardımcı olan uzman, vakıfla ilgili bilgileri bugünkü harflere çevirip kendisine vermişti.

Vakfın künyesinde; Hacı İsmail oğlu Mehmed Sadık Efendi Vakfı yazıyordu. Vakfın kuruluş tarihi Hicrî 1175'i (Miladî 1762) gösteriyordu. Ata dedesi, Barbaros Türbesi yakınında denize bitişik arazisini üstü kapalı bir namazgâh olması için müslümanlara vakfetmiş; namazgâhın yanına bir su kuyusu açtırıp yine üstü kapalı altı tane lülesi olan bir abdesthane yaptırmıştı.

Kendine yardımcı olan uzman:

-Ne mutlu sana, soyadının hakkını vermelisin, dedi.

Gururlanmıştı.

Bir şey daha öğrenmişti; Osmanlı'da en büyük camiler padişahların ve annelerinin, daha küçükleri, çeşitli rütbedeki devlet adamlarının ve zenginlerin hayır eserleriydi. Demek dedesi Mehmed Sadık Efendi de böyle bir hayırseverdi. Onu daima kendisine çeken Barbaros Hayreddin Paşa Türbesi'nin oraya gittiğinde bu cazibenin sebebini artık biliyordu. Her zaman oturduğu banka oturmuş, şimdi yerinde yeller esen dede yadigârı namazgâhı hayal etmeye dalmıştı...

Belki de şu oturduğu yer o namazgâhın arsasıydı, kim bilir?...

Vakıf Şartı

...Üstü tavanlı bir bab namazgâh ve bir bi'r-i mâ ve altı adet lülesi ve üstü tavanlı kargir bir abdesthane hazinesi ve namazgâh-ı mezkûrun önünde ve arsa-i merkûmenin sair hali olan mahallerinde malim ile ğars eylediğim eşcarı ve...

Fakirler İçin Kurban Kesene Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Zeliha Hanım binti Abdullah (Nevres

Hanım binti Abdullah, Nursi Hanım)Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Abdurrahman Nafiz Paşa Karısı

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1273 H. (1857 M.)

Bayram sabahıydı. El öpme işi bitince pat diye sordu babasına on yaşındaki Kerem:

-Baba, biz niye kurban kesmiyoruz?

Beklemediği bu soru karşısında baba şaşırdı.

-Oğlum biz kurban parasını bir hayır kurumuna bağışladık. Bizim yerimize kesiyorlar.

Çocuk dudaklarını büzüştürdü:

-Ben öyle kurban istemiyorum. Kınalı koçumuzu kendimizin kestiği kurban istiyorum.

-Oğlum o da nereden çıktı?

Çocuk hızla odadan çıkıp elinde bir kitapla döndü.

-İşte burada. Herkes kendi kurbanını kendisi kesermiş. Kurban keserken tekbirler getirilirmiş.

Baba, kurban heyecanını yaşamak isteyen oğluna üzülüyor, onu nasıl teselli edeceğini düşünüyordu:

-Oğlum o kitaptaki Kurban bayramları şimdi olmuyor ne yazık ki. Şehirde, apartman hayatında kurbanı o şekilde kesmek çok zor. Hem ben de kurban kesmeyi bilmiyorum.

-Dedem biliyormuş ama baba.

Baba düşüncelere daldı biraz...

-Sanırım artık kurban kesmeyi sadece kasaplar bilecek. Bu ibadet de ne yazık ki artık vekâlet zarflarına kâğıt para koymaya dönüşüyor... Tek tesellimiz, bizden alınan bu paralarla yoksullara kurban kesilip dağıtılıyor olması.

Eskiden de bu yoktu işte...

Kerem dersine iyi çalışmış gibiydi. Kitaptan babasına cevap gibi satırları okumaya başladı.

-Öyle değil baba! Eskiden Üsküdar'da Muhacir Zeliha Hanım diye bir teyze varmış. Fakirler için kurban kestiren bir vakfı varmış. Ama o vakıf bu hayrı başkalarından para toplayarak değil, kendi gelirinden karşılıyormuş.

Baba, şaşırmış kalmıştı:

-Ver bakalım şu kitabı bana. Nereden okuyorsun sen bunları?

-**"Tarihte İlginç Vakıflar"** diye bir kitap...

Babası alıp göz gezdirdi satırlara... "Abdullah kızı, Abdurrahman Nafiz Paşa hanımı, Üsküp'ten İstanbul'a göç eden Zeliha Hanım'ın Hicrî 1273 (Miladî 1857)'de kurduğu; **şehirde fakirlere gıda yardımı yapmak, bayramlık eşya dağıtmak, Kurban bayramlarında hem kurban kesip et hem de kurbanlık dağıtmak gibi görevleri olan vakıf**" diye yazıyordu...

Vakıf Şartı

...Ve beher iyd-i adha-i meyamin-mutayada galle-i vakiptan gayet alâ sa'r-i rayicile bin beşyüz kuruş ile kaç adet kurban iştirâ olunur ise mütevellî-i vakıf marifetile muhtaç ve münasip mahallerde zebh oluna ve...

Müslim ve Gayrimüslime Mezar Yaptıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Abdullah Ağa bin Abdülkerim bin Nurullah Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Silahdar-ı Şehriyari

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1209 H. (1795 M.)

Eyüp sırtlarında, Piyer Loti denilen turistik mekanda çay içiyordu iki genç kız... Haliç, Alibeyköy, Silahtarağa, Kasımpaşa, Galata... İstanbul kuş bakışı ayakları altındaydı.

Sonra bir ara buldukları tepeye çevrildi gözleri. Eyüp sırtı baştanbaşa mezarlıktı... Genç kız ablasına döndü:

-Bu mezarlar kim bilir kaç bin seneliktir, değil mi?

-Ne bileyim ben?

-Eski insanlar bu yerin bu kadar değerleneceğini bilselerdi buraya hiç mezar yapar mıydı?

Ablası tersledi:

-Uff! Kapat şu mezar konusunu. Çayını yudumlayıp manzara seyretmek varken...

-Bilmediğin konularda hep böyle yapıyorsun. Ben merak ediyorum.

O esnada hariçten bir sesle irkildiler:

-Müsaade ederseniz size birkaç cümleyle burası hakkında bilgi verebilirim.

Az ötedeki masada oturan kibar bir beyefendinin sesiydi bu:

-Bakın, Osmanlılar toprakları devletin sayardı. Bu toprakları, ekip biçmek ve kontrol etmek üzere bazı yetkili kimselere devrederlerdi.

III. Selim zamanında yine bir vakıf arazisi olan Alibeyköy'ün karşı tarafı, Silahtar Abdullah Ağa'ya vakıf olmak üzere devredildi. Dur bakalım kaç yılındaydı? Hah hatırladım. Hicrî 1209 yani miladî 1795 yılında. Arazi o kadar büyüktü ki...

Küçük kız duramadı:

-Peki bu vakıflar, nasıl yani?

-Bu vakıflar gelirlerinin bir bölümüyle, ihtiyaç sahiplerine yardım yapardı. Meselâ bu vakfın bir görevi de sizin merak ettiğiniz konuyla ilgiliydi. Yani Eyüp Sultan çevresindeki Müslüman mezarlarının bakımı ve yaşatılmasını üstlenmişti.

Hatta bölgede yaşayan gayrimüslimlerin mezarlarını da koruma altına almıştı. Çay içmek için oraya gelen iki kardeş, Eyüp sırtlarından ayrılırken hiç ummadıkları bir şekilde yepyeni bir bilgiye kavuşmanın mutluluğunu yaşıyorlardı...

Vakıf Şartı

...Yine hudud-u mezkûr dahilinde kâin kadim-i Müsliman mezaristanı olup bu defa nişan vaz'ile terk olunan mahalle ehil-i İslam mevtalarının defn olunmasına kat'an taarruz olunmaya ve yine hudud-ı mezkûre dahilinde kâin kadim-i keferî maşadı olan malumül-mikdâr mahalle dahi karye-i mezkûre derununda sakın olup kezalik veçhen minel-vucuh dahi ve taarruz olunmaya...

Göz Hastalıkları İçin İlaç Hazırlayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : İbrahim Efendi bin Mustafa
(İbrahim Ağa) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Ortayazıcı, Tokadı, Sekbârbaşı,
el-Hac, Zaim, Hafız, Seyyid

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1158 H. (1745 M.)

İbrahim Ağa üç günden beridir gözünü açamıyordu. Çevresindeki hekimlerin hazırladığı ilaçlar fayda vermemişti.

O yıllarda ilaçlar, hekimlerin kendileri tarafından hazırlanırdı...

Bir hekim, İbrahim Ağa'nın konağına geldi:

-Efendinin gözünden rahatsız olduğumu duydum. Şifa Allah'tandır. Bir görmek ve kendisine ilaç hazırlamak isterim.

-Tabip misiniz?

-Evet...

Birkaç dakika sonra kapıdaki görevli yeniden geldi:

-Buyurun, hasta sizi bekliyor...

Görevli önde, elinde kocaman çantasıyla tabip arkada, hastanın yanına vardılar. İbrahim Ağa'nın gözünü etraflica inceleyen hekim, rahatsızlığın sebebinin teşhis etmiş, gereken ilacı da o anda kafasında canlandırmıştı. İlaç hazırlayıp geleceğini bildirerek izin istedi.

İki gün sonra hekim yine kapıdaydı... Bu sefer hiç bekletmeden içeri aldılar. İşinde uzman olan hekim, hazırladığı ilacı kendi elleriyle hastanın gözüne uyguladı...

-Bu şekilde bir hafta süreyle uygulamaya devam edilecek. Biiznillahi Teala (Allah'ın izniyle) şifayâb olacağımızı (şifa bulacağımızı) ümit ederim, dedi.

Gerçekten de İbrahim Ağa'nın gözü, ikinci günden itibaren rahatlamaya başlamıştı. Bir hafta sonra da tamamen iyileştiğini sevinerek gördüler...

Ağa daha o gün kararını verdi. Demişti ki içinden:

"Eğer iyileşirsem, ben de gözümün şükrünü eda edebilmek için, mal varlığımın bir kısmını ayırıp bu ilacı ve benzeri ilaçları hazırlayan bu hekimin emrine veririm.

Gözünden hasta olanlara ilaçlar hazırlanmasını ve bu işin bir vakıf marifeti ile sürdürülmesini şart eylerim."

İyileştiğinde bu dileği aklına geldi... İstanbul'da bu vakfı kurdu. Vakıf senedinde,

"...Göz hastaları için hazırlanacak ilaçlar için söz konusu gelirden her gün üç akçe verile..."

diye devam eden cümleler şartname olarak bulunmaktaydı.

Vakıf Şartı

...Terkiib olunan eczanın beyan ve şerh verildiği vech üzere rü'yetine harc ve sarf olunmak için nema-i mezkûrdan yevmi üç akçe verile...

Savaşa Giden Gazilere At Veren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mehmed Paşa bin Sinan Bey Vakfı
KURUCUNUN LAKABI : Sadrazam, Sokullu, Sokollu, Şehid, Tavil, İbrahim Hanzade
KURULDUĞU YER : İstanbul
KURULUŞ TARİHİ : 981 H. (1574 M.)

Vezir-i âzam Sokullu Mehmed Paşa'nın öfkeli ve kararlı bir şekilde, atıyla birlikte saraydan çıkışını görenler heyecanlanmıştı; kesin bir savaş hali olmalıydı...

Tahminde bulunanlar doğru söylüyordu. Bugün adına Moldavya denilen Boğdan'ın Voyvodası isyan etmiş, müslümanları öldürmeye başlamıştı.

Sokullu, Divan'da alınan kararı derhal uygulamaya geçti:

-Tez gidile. Kırım Hanı'yla birleşip isyan durdurula...

Bu arada bir yiğidin haykırarak kendini Sokullu'nun atının önüne attığı görüldü:

-Paşam, bir sefer varsa ben de katılmak istiyorum... Şehid ya da gazi olmak istiyorum.

Paşanın yaverleri gencin koluna girerken Sokullu, onu rahat bırakmalarını söyledi.

Yanına getirilen gence sordu:

-Söyle evladım benden ne istersin?

-Paşam, elimiz ayağımız tutar evvelallah. Lakîn imkânımız olmadığı için bir at sahibi değiliz...

Atının mahmuzuna yapışarak sefer için at isteyen genci, aşağı inip alnından öpen koca vezir, maiyetindekilere emir verdi:

-Bu gence derhal bir at temin edile. Orduya da sipahi olarak kaydı yapıla...

-Emriniz baş üstüne Paşam...

Aradan birkaç gün geçmişti. Makamında düşüncelere dalmıştı... Derken kendisine müjdeyi verdiler:

-Paşam, Boğdan isyanı bastırılmıştır. Mübarek ola.

Sokullu sevinmekle beraber sanki başka bir dünyadaydı... Kurmaya karar verdiği vakfın

mahiyetini düşünüyordu. Kendisinden sefere iştirak için at isteyen genç onu etkilemişti ve onun gibi imkânı olmayan nice bahadır vardı kim bilir.

Her karar sonrası derhal harekete geçmesiyle tanınan Paşa, bu hayırlı kararını da süratle icraata koyarak vakfının senedini vakit geçirmeden Kadı Efendiye tasdik ettirmişti.

Bu vakıf, gazaya katılmak isteyen lâkin imkânı olmayan gazilere, savaşı bahadırlara at temin edecektir...

Vakıf Şartı

... Fi-sebilillâh vakf olunan yundlardan hâsıl olan atları, ... guzât-ı müslimîn ve kühat-ı alâ simat-ı mücahidinden her hangi gazinin atı olmayub küffar-ı bed-tebâra gaza etmek için at isteğe, ... ol gaziye bir yarar at verile...

Namazgâhta Bayram Yemekleri Dağıtan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Paşa bin Hüseyin Ağa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sadr-ı esbak, Köprülü

KURULDUĞU YER: Samsun-Vezirköprü

KURULUŞ TARİHİ: 1071 H. (1661 M.)

Ünlü bir devlet adamı Vezirköprü'ye gelmişti. Meydanda konuşma yapıyordu.

Eski bir ahşap evin penceresinden kendisini dikkatle izleyen nur yüzlü ihtiyar kadın dikkatini çekti. Konuşması bitince sürpriz bir şekilde o eve gitti. Yaşlı teyzenin elini öptü:

-Benden bir isteğin var mı nineciğim?" dedi.

Yaşlı kadın kulağına eğilip "Köprülü ol oğul, Köprülü!" dedi.

Şimdi ne demekti bu? Vezirköprü'deydi. Tamam. 78 yaşında Osmanlı'ya sadrazam olmuş Köprülü Mehmed Paşa'nın memleketindeydi. Acaba bu sevimli nine ne demek istiyordu?

-Köprülü ol!.. Pilav ver! Et ver! Zerde ikram et! Bayramda fakir fukarayı yedir içir...

Eskiden öyle miydi?

Yaşlı kadın gözlerini silerek anlattı:

-Ben çocukken bayram geldiğinde namazgâh önüne doluşurduk. Ziyafet olurdu. Sonra niyeyse bu adet kalktı... Ne namazgah, ne ziyafet...

Danışmanı durumu izah etti:

-Efendim. Köprülü Mehmed Paşa, yetiştiği kasabaya bir vefa borcu olarak bir vakıf kurmuş; **vakıf aracılığıyla kasabasına bayram namazlarının kılınacağı büyüklükte bir namazgâh yaptırmış. Yılda iki defa, bayram namazlarından sonra cemaate, etli pilavıyla, zerdesiyle bayram ziyafeti verilirmiş. Kazanlar, sahanlar, kaşıklar, havlular hep vakıf tarafından sağlanırmış.** Öyle anlaşılıyor ki vakfın bu hizmeti, ninemizin çocukluk yıllarına kadar devam etmiş... Baksanıza nasıl da heyecanla hatırlatıyor...

Vakıf Şartı

... Köprü nam kasabada salât-ı
iyd için bina ettirdiğim...
namazgâhda yem-i fitir ve
yem-i nahivde bade selatıl
iyd... onar keyl pirinç pilavı ve
on re's koyun ve üç keyil pirinç
zerde ve beş keyil herise taam
tabh olunup hazır olan
müslimine ikram ve ... tesviye
oluna...

Tarihi Eserlerin İç Tasarım ve Temizliğine Özen Gösteren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Abdullah Paşa bin Mustafa Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Köprülüzade, Diyarbakır ve Van Valisi

KURULDUĞU YER : Diyarbakır

KURULUŞ TARİHİ : 1133 H. (1721 M.)

Köprülüzade lakabıyla anılıyordu. Van, Diyarbakır ve çevresinden sorumlu duyarlı bir Osmanlı valisiydi.

Kim miydi bu vali?

Abdullah Paşa bin Mustafa Paşa.

Şehirde hiç boş durmaz, çoğu vakit tebdil-i kıyafet ederek, yani kendini resmi kıyafetle göstermeden şehrin her tarafını gezer, vatandaşların durumunu takip ederdi. Şehirde bir aksaklık varsa hemen giderilmesi için talimatlar yağdırırdı. Yine bir gün Diyarbakır'da ibadet için girdiği bir caminin bahçesinde bulunan türbeyi ziyaret etmek istedi. İçeri girdiğinde durumun hiç de hoş olmadığını fark etti.

Rutubetten boyalar dökülmüş, duvarlar küf bağlamıştı. Kandillikler is pas içindeydi. Türbenin duvarını çevreleyen demir parmaklıklar çürümeye yüz tutmuştu.

Maiyetindekilere döndü:

-Bu mübarek yerin bakıcısı kimdir? Müdavimi yok mudur? Kimler ilgilenir bu yerlerle?

-Vali hazretleri; buralar için bakım yaptırılmaz olduk; bütçede biraz sıkıntı var.

-Niçin vilayete gelinmez? Niçin bir tedbir istenmez?

Sonra civarı incelemeye devam etti; türbeden başka hafızların okuduğu mektep ve yakınındaki duvarların demirleri de tamir ister haldeydi... Caminin iç tezyinatı da bozulmuştu.

Mustafa Paşa, bu tarihi külliyyeden üzüntüyle ayrılırken ecdad yadigarı eserlerin iç ve dış tasarımlarının bozulmaması için sürekli bakım ve onarım yapacak bir vakıf kurmak lâzım geldiğine karar verdi...

Diyarbakır'da bir vakıf kurdurdu. Vakfın senedine de şu şartları yazdırdı:

"... Tarihi eserlerin boya icap eden kısımları her sene boyana. Tamir gerekiyorsa tamir oluna. Tezyinatı bozulan yerlerin tezyinatı ustaca yenilene. Paslanan, islenen parçalar silindikten sonra yağlana. Ayrıca bu eserlerin civarında bulunan ve halkın kullandığı yollar aslına uygun şekilde ve güzellikte tamir oluna..."

Vakıf Şartı

... Türbe, darulkurra, mektep ve bunların yakınında bulunan bahçe duvarlarının demirlerinin her sene boyanması. ... Altın varaklı ve süslemeli yerlerden bozulanların yeniden yapılması, buralarda kullanılan perde ve ocak yaşmaklarının ve askıların yenilenmesi, bu eserler civarında bulunan umumun kullandığı yolun yontma taşla yapılan yerlerinin yontma taşla, kırma taşla yapılan yerlerinin kırma taşla tamir olunması...

Seyyah, Derviş ve Fakir-Fukara için Hangah (Büyük Tekke) İnşa Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Mehmed Emin Sakıb Efendi bin Mustafa Efendi (Sakıbiyye Tekkesi ve Camii) Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : El-Hac, Hoca, Vilayet, Meclisi Azası

KURULDUĞU YER : Urfa

KURULUŞ TARİHİ : 1276 H. (1860 M.)

Mevlid merasimi için çağrıldığı evde, odanın ortasında hilal şeklinde oturmuş; başları takkeli, sırtları hırkallı dervişleri hazır halde görünce selam verip kendine ayrılan baş köşeye oturdu ve programı başlattı... Dervişler ilahiler söyleyip, Süleyman Çelebi'nin şaheserini ezberden yanık sesleriyle okudular. Kur'an-ı Kerim tilavetini ve duayı hürmeten kendisine bıraktılar.

Mevlid sonrası davet sahibi, içinde akçe bulunan keselerden birini önce hoca efendiye takdim etti. Hoca teşekkür ederek aldı. Sonra dervişlere uzattı. Dervişler, ellerini göğüslerine götürüp teşekkür ettiler.

Hoca efendi bu harekete şaşırды. Hayret etti. Bu gençler mevlid hediyelerini niçin almazlardı ki?

Hemen oracıkta sordu. Lakin boyun büküp sessiz kaldılar. İçlerinden birisi ısrarlı soruya cevap vermek durumunda kaldı:

-Biz karşılığımızı Allah'tan ister ve bekleriz. Gayrisinden istemeye haya eder, utanırız...

Sakıbiyye Tekkesi Camii imamı olan Mehmed Emin Sakıb Efendi, o gece sabaha kadar uyuyamadı... Mal varlığını düşündü; bu zamana kadar ne hediyeler almıştı, onları düşündü; bir de Allah'dan başkasından bir şey istemeyen bu derviş gençlerin örnek hallerini düşündü...

O gece kararını verdi. Urfa'da bir vakıf kurdu. Şartnamesini en ince ayrıntısına kadar yazdırdı:

"Vakıf arazisi üzerinde dervişler, seyyahlar, misafirler ve fakara için bir dergâh yapıla. Arkasına bir cami yapıla. Caminin 18 hücreli bir şadırvanı, 6 hücreli bir helası, bir ahır, bir sohbet odası, bir misafirhanesi (menzil) ve bir de idari odası, vs. buluna..."

Biriktirdiklerini, edeblerine hayran kaldığı dervişler ve yorgun seyyahların istirahatlerine ebediyen tahsis etti. Böylece o da, diğer vakıf kurucuları gibi dünyanın yüklerinden kurtulmuş, hafiflemişti...

Vakıf Şartı

Urfa'da... Rızvaniye Evkafı'na yüz elli kuruş mukataa-i zemin olan arazi-i vakf üzerine... Kendü malından taraf-ı gurbetde tarikât-ı aliyye fukarasına ve sair âmed şüid eden seyyahın ve dervişâne mahsus bir hangah-ı Kadiriye ve derununda bir camii şerif ve...

Eğitimde Kaliteli Personel İstihdam Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Haseki Sultan (Haseki Hürrem Sultan)
Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Valide-i Sultan Mehmed Han
bin Kanuni Süleyman Han

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 958 H. (1551 M.)

Üniversitenin, Osmanlı Medeniyeti Tarih'i Bölümü'nden emekli olmuş bir profesördü.

Tarihin saptırılmasına, magazinleştirilmesine çok üzüldü.

Geniş salonda, koltuğunda kahvesini yudumlarken, ekranda bir film başlamıştı. Gelini ve torunu, konusu tarih olan bir filmi, ilk defa dedeleriyle birlikte izleyeceklerdi. Ama onlar senaryoda anlatılanları tarihi gerçekler sanıyordu.

Bir ara genç kadın kayınpederine döndü:

-Siz tarihçisiniz baba. Hürrem ne zeki, ne entrikacı bir kadınmış değil mi? dedi...

Emekli Profesör derin bir iç çektii:

-Kızım eğer bana soruyorsan, orada anlatılanlar Hürrem Sultan'ı anlatmıyor?

-Ama nasıl olur?

-Her film, senarist ve yapımcısının kafasındaki algıyı ekrana yansıtır. Eğer işin doğrusunu merak ediyorsanız size bir bölümlük Hürrem Sultan da ben anlatayım.

Torun ve gelin, dedenin koltuğunun çevresinde halka oluşturdular hemen. Televizyon kapatıldı. Oda, minik bir sınıfa çevrilmişti sanki. Tarihçi dede memnun, başladı engin bilgisiyle anlatmaya: "...Haseki Hürrem Sultan Hicri 985 (Miladi 1551) yılında İstanbul'da bir vakıf kurar. Bu vakıf marifetiyle mükemmel bir mektep yaptırır. Mektepte hocalık yapacak muallimlerde de bakın ne özellikler arar: "Kur'an-ı Kerim'i kusursuz okuyabilecek. Ahlakı güzel olacak. Talebelerine Kur'an'ı gayet güzel öğretecek. Onlara şefkat gösterecek. Aralarında ayırım yapmayacak. Hepsine kendi evladı gözüyle bakacak. Bu kimseye günde altı dirhem verilecek. Ayrıca özenle seçilmiş uzmanlar çocuklara etüt saatlerinde müzakere (ders tekrarı) yaptırarak. Buna da günde iki dirhem verilecek."

-Ama onu filmde entrikacı, menfaatçi, muhteris bir kimse olarak anlatıyorlardı!

-Hayır kızım, unutma! Menfaatçi, muhteris bir insan vakıf kuramaz. Çünkü, insanları vakıf kurmaya iten duygular çok yücedir...

Sohbet uzayıp gitmişti. Torunu bir ara dedesine;

-Dedeciğim, keşke emekli olmasaydın!

diye hayıflanınca:

-Güzel yavrum. Bak, hocalığa devam

ediyoruz işte; diyerek

tatlı tatlı gülümsemişti...

Vakıf Şartı

Vakıfenin inşa etmiş olduğu mektebe gelince: kıraat ve tecvid ehlinen Kur'an-ı Mecidi bilmekte mahareti olan, güzel vasıflarla muttasıf iyi ahlakla mütehallik bir kimse oraya muallim tayin olunup müslüman çocuklarına öğretir... Onlara şefkat kanatlarını indirir, onlar arasında hiçbir fark yapmaksızın cümlesine kendi evladına baktığı gözle bakar, talim ve terbiye kanunlarına riayet eder. Onlara karşı samimi bir dost hatta müşfik bir baba gibi davranır... Vazifesi altı dirhemdir...

Kurucusu Kayserili Olup Erzurum'u Çeşmelerle Donatan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Ağa ibni Ali bin Mahmud Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Kayserili

KURULDUĞU YER: Erzurum

KURULUŞ TARİHİ: 1134 H. (1722 M.)

Yaklaşık üç asır önceydi... O gün, Erzurum için hayırlı bir gelişmenin başlangıcıydı.

Ağa tavırlı bir adam iki gözü iki çeşme ortalıkta dolanıyordu... Taniyanlar:

-Mahmud Ağa hayırdır. Bir sıkıntı mı vardır?

-Yoktur be dadaşım yoktur. Ben mahvolmuşum! Hepsi bu kadar...

Gerçekten garip bir durumdu. "Mahmud Ağa" denilen, aslen Kayserili bu şahsın Erzurum'daki serveti, saymakla bitmeyecek kadar çoktu. Büyük bir arazi, 74 dükkânlı iki bina, 45 odalı iki han, bunlara ilaveten köşkler, bahçeler, başka gayrimenkuller... Bir şeyden etkilendiği belliydi:

-Aha şu kitapta yazıyor. Maazallah galiba hesabım çetin olacak...

Herkes bir şeyler söylüyor, yüreğine su serpmek istiyorken, Mahmut Ağa'nın yüzündeki ifade değişmiş; gözlerini, önemli bir karar arefesindeki insanlar gibi bir noktaya sabitlemişti.

Kısa bir süre sonra Erzurumlular, Kayserili Mahmud Ağanın vakfını konuşmaya başladılar. Ağa, tüm mal varlığını akar yaptığı bir vakıf kurmuştu. Vakıf, Erzurum'a iki cami yaptırdı. Her köşeyi çeşmelerle donattı. Vakıf gelirleriyle, bir belediye gibi şehirde öyle bir altyapı çalışması başlatıldı ki Erzurum'un bütün mahallelerine, köyelerine sokak sokak su kanalları yaptırıldı. Hatta mescid, köy meydanı ve halka açık tuvaletlere dahi nasıl ve ne kadar su ulaştırılacağı hesaplandı. Mahmud Ağa rahatlamıştı. Hep şunu söylerdi:

"Rahatlamak için rahatlatmak gerek..."

Vakıf Şartı

...Hayrat ve hasenat sahibi,
ecr ü mükâfat talibi, yüksek
derecat heveskârı Kayserili
Mehmed Ağa bin Ali bin
Mahmud; dünyanın firare layık
bir dar-ı helâk ahûretin de
eğleşmeye layık bir dâr-ı beka
olduğu kanaatına varınca hal-i
hayatında devam ve
irtihalinden sonra da kendisi ile
intifa edebileceği iyi amellerden
biri ile Cenâb-ı Hakka tekarrub
etmek istedi ve... Müteaddid
yerlerde kaynaklar (çeşmeler)
aktardı... Ve yaptırdığı
emlakini... Rabb-i Kerimin
rızasını kazanmak için hasbeten
lillâhı halis bir niyyet temiz bir
derûn ile sahîh bir şekilde vakf
ve habs eyledi. O da şunlardır...

Hasta Haklarını Koruyan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Nurbanu Valide Sultan Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Sultan Murad-ı Salis Validesi, Atik Valide Sultan

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 990 H. (1582 M.)

Harvard Üniversitesi'nden mezundu. Amerika'da doğup büyümesine rağmen ülkesine tutkun bir ailenin kızıydı. Memleketine ve hele de Osmanlı vakıflarına hayrandı... Doktora çalışması için gelmişti vatanına... Annesi de babası da profesör olan bu doktora öğrencisi kızın Türkiye'ye geliş sebebi Hanım Sultan vakfiyeleriyle ilgili hazırladığı doktora çalışmasıydı... Kendisini burada karşılayan iki akademisyen "Nereden buldun bu konuyu?" dercesine ona dudak bükmüştü. "Araştıracak başka konu mu bulamadın? Hem de Amerika gibi çağdaş bir ülkede..." demeye getiriyorlardı. Doktora öğrencisi Amerikalı Türk kızı, bu kendi ülkesinin kültürüne yabancı, sonradan görme aydınlara Nurbanu Sultan Vakfı'nın Darüşşifa bölümünden söz etti:

-Siz zannedersiniz ki yalnız Amerika'da, çağdaş olması sebebiyle hasta hakları yasası var.

-Evet. Türkiye'de böyle bir yasa daha yeni yeni gündeme geliyor.

-Şimdi size tez çalışmamdan bir paragraf okuyacağım...

"Nurbanu Valide Sultan Vakfı tarafından İstanbul'da yaptırılan darüşşifa (hastane) ile ilgili hükümler ilginçtir. **Bu hastanede çalışacak doktorlar zamanının en değerli doktorları olacaktır. Onlara en yüksek maaş ödenecektir. Ama hastalarına karşı en küçük ilgisizliklerinde, aldıkları para haram edilecektir.**" Devam etti: "Vakfın, söz konusu hastaneye ilişkin şartları çok uzun ve ayrıntılıdır: Hastanede çalışacak bütün personel tek tek belirtilmiş ve vasıfları sayılmıştır. Göz doktorlarının, cerrahların, hademe ve çamaşırcıların görevleri ve hastalara nasıl davranacakları, her biri detaylarıyla yazılmıştır. Kandil gecelerinde çıkacak yemekler bile belirlenmiştir."

Ardından kendisine şaşkınlıkla bakan iki akademisyene şu anlamlı ikazda bulundu:

-Bugün için Batılı ülkelerin çağdaşlığına işaret sayılan hasta hakları konusunu Osmanlı tam beş asır öncesinde başlatmış. Yalnız bu bile Hanım Sultan vakıflarını araştırmam için yetmez mi?

Vakıf Şartı

...Bunlar ilm-i tıbda hâzık, ilm-i teşrîhde mâhir, ikram ve hürmete şayân olacaklar ve ... İlâc verirken rıfk ve mülâyemete riayet eder ... Hastalar ile görüşürken şiddetli ve sert sözlerden katıyyen ictinab ederler... hastaların başlarını merhamet gölgesi altına alarak onları daima şefkatla, hallerine riayetle karşılarlar... Eğer hastanın hâli tekrar doktorun gelmesini icab ederse doktor derhal hastaya koşar, işte doktorlar bu şerait-i muharrere ve usul-i mukarremeye riayet etmek mecburiyetindedirler. Bunlardan hiç birini ihlâl edemeyecekler ve bu şeraite riayetde katıyyen ihmâl göstermeyeceklerdir; eğer yaparlarsa aldıkları para kendilerine haram olacak, ahirette de daimi bir azaba maruz kalacaklardır...

Tarım Alanlarını İslah Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Ağa bin Ali Çelebi

KURUCUNUN LAKABI: es-Seygid

KURULDUĞU YER: İznik

KURULUŞ TARİHİ: 1162 H. (1749 M.)

Derviş meşrep olduklarından olsa gerek, Ali Çelebi'nin diğer oğulları, bahçeleri kendi haline bırakıp münzevi yaşarlardı. Buralarda kendi halinde yetişen meyve ve sebze de fakir fukaraya Allah rızası için dağıtırlardı... Ama diğer kardeşleri Mehmet farklıydı. O, değişik bir kurumsallaşmaya gitti... İznik'te bir vakıf kurdu.

Bu vakıf, babadan kalan onca bağ ve bahçenin elden çıkarılıp bir amaca hizmet etmesi için değildi. Vakıf senedini okuyup inceleyen yetkililer sordular Mehmet Ağa'ya:

-Sen bu vakfı, hayırda bulunmak için kuruyorsun ki?

-Evet.

-E o vakit niçin kuruyorsun?

-Malımızı mülkümüzü korumak için... Tuhaf da gelse vakıf senedini imzaladılar.

Orada şöyle yazıyordu: "...Bahçelerin bellenip gübrelenmesi, yaz mevsiminde dört defa ekim ve dikimlerinin yapılması, ağaçların bakımı ve yok olanların yerlerine yenilerinin dikilmesi vs. yerine getirile."

Kendisi hayatta iken bu işleyişe bizzat nezaret etti. Elde edilen sebze ve meyveleri arabalarla şehre ulaştırırken, bulunduğu bölgedeki insanlara hediye edilenin de haddi hesabı yoktu. Bağ bahçe kendi haline bırakılmışken dağıtılan meyve ve sebzelerden kat be kat fazlaydı.

Mehmet Ağa özel mülkünü kendisinden sonra da koruma altına alma bakımından bir ilke imza atmıştı.

Bu vakıf sonrası, bağ ve bahçelerdeki meyve ve sebze üretiminde dört beş kat artış gerçekleşmiş, bölge ekonomisi hareketlenmişti... Böylece tarımsal alanların ıslah edilip korunmasının ne derece önemli olduğu hemşehrilerince de anlaşılmış oldu.

Vakıf Şartı

...Vakıf bahçe her yıl münasib zamanlarda gübrelene ve ... Eyyâm-ı sayfda alâ cere'l-ade dörder defa saky olunub... Ve murur-ı eyyam ile zikr olunan hadâik eşcarından fena bulanların yerlerine müceddeden fidanlar gars oluna...

Fakr u Zarurete Düşenlere Yardım Vakfı

KÜNYE

VAKFIN ADI : Hattab bin Mehmed Hattab bin Sahib Ahmed Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Ahmed bin Rahat el-Hattab

KURULDUĞU YER : Sivas

KURULUŞ TARİHİ : 721 H. (1321 M.)

Sivas'ın soğuk kış günlerinden biriydi... Terzi Osman Amca'nın dükkanı üç gündür kapalıydı. Bu durumu esnaf kadar, gelip geçenler de fark etmişlerdi... Ama onu asıl merak edenler, mahallede köşe başındaki asmalı mescidin cemaatiydi. Çünkü Osman Amca beş vakit namazını o mescitte kılardı. Cemaatten önde gelenler, İmam Efendi'ye durumu açtılar. O da cemaatinden üç kişiyi görevlendirdi: -Gidip hanesini bir ziyaret edesiz. Bu kışta kıyamette hasta mıdır nedir öğrenesiz. Çoluk çocuğu ne yer ne içer sorasız. Biz de elimizden ne gelirse yaparız... Osman Amca'yı yakından tanıyan bu üç kişi onu evinde ziyaret etti. Osman Amca üç gün önce sabah işe giderken karda kayıp düşmüş, ayağını kırmıştı. Kırık-çıkıkçının yardımıyla ayağı sarılmış ama bir süredir yerinden kalkamaz olmuştu. Osman Amca, unutulmayıp hatırlandığına çok sevinmişti. Ama geçmiş olsuna gelenlere bir kahve bile ikram edememenin ezikliğini yaşıyordu. Çünkü evine birkaç gündür para girmediği için mutfakta bir şey kalmamıştı. Misafirler de durumu anlamıştı. Gördüklerini Hoca Efendi'ye anlattılar. O da durumu hiç vakit kaybetmeden Sahib Kemâlüddin Ahmed Evi adıyla bilinen vakfın yetkililerine ilettiler... Akşama doğru, Osman Amca'nın evine yeni ziyaretçiler gelmişti. Geçmiş olsun dedikten sonra müjdeyi verdiler:

-Ayağınız iyileşene kadar evinizin günlük maişetini biz karşılayacağız.
Terzi Osman Amca, bunu asla kabul etmek istemedi:
-Bizden daha fakir durumda olanlar var. Onların hakkını nasıl alırız biz?
Vakıf yetkilisi dedi ki:

-Osman Amca, fakir fukara olanlara yapılan yardım ayrı.
Bir de **hastalanan, kaza geçiren veya fakr u zarurete düşenlere yardım edilmek üzere ayrılan bir hisse var.** Siz şu anda vakfın şartlarına uygun ihtiyaç sahibisiniz. Bu bakımdan iyileşip işinizin başına dönene kadar evinizin geçimini vakfımız karşılayacak.

Bu habere asıl sevinen Osman Amca'nın hanımı ve çocukları olmuştu...

Vakıf Şartı

...Sahib Kemâlüddin Ahmed Evi demekle şöhretine mebni tahditten müstağnidir. İşbu menzil ve bostani vâkıfı bilcümle hudut ve hukukile dahil ve hariç bütün merafık ve levafıkı ile birlikte hastalık ve emsâli hadisat ve kayı-i kevnîye sebebile maişet hususunda bulunana Müslümanların, yetimler ve dul hatunlardan ibaret bulunan fukara ve miskinlerin mesalihine vakf ve tahsis eyledi...

Alt Yapı Hizmetleri Sunan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Hasan Paşa bin Osman Ağa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Kapitan-ı Derya, Cezayirli, Gazi

KURULDUĞU YER : Çanakkale

KURULUŞ TARİHİ : 1191 H. (1777 M.)

-Sadrazam hazretleriyle görüşmeye geldiler efendim.

Sadrazam Cezayirli Hasan Paşa, çalışma odasında derin düşünceler içerisindeydi. III. Mustafa devrindeki yıldırım gibi geçen kaptan-ı deryalığını düşünüyordu. Devir artık III. Selim devriydi ve sadrazamdı, yani başbakan...

-Kimmiş gelenler, dedi.

-Efendim Çanakkale'den geliyorlar. Bir vakıf kurmayı arzu etmişsiniz. Onunla ilgili emir almaya geldiklerini söylüyorlar...

Paşa başını hafifçe yukarı kaldırdı:

-Çağırın derhal gelsinler...

Görevliler Çanakkale'den gelen misafirleri içeri kabul ederken Hasan Paşa da yanı başında kendi elleriyle büyüttüğü cins kedisinin başını okşuyor, gür sakallarını sıvazlamaya devam ediyordu. Derin düşüncelerde iken sakalıyla oynardı. Sadrazamlığı bir film şeridi gibi geçti gözlerinin önünden... Ömrü bir kar yığını gibi eriyordu.

Kendisi ise devlet adamlığından çok, hayır eseri olarak geride ne bıraktığını düşünüyordu...

İstanbul Kasımpaşa'daki Kuzey Deniz Saha Komutanlığı'na hizmet veren bina onun eseri idi. Ayrıca bir tersane ve aynı tersanede kalyoncular için bir de kışla yaptırmıştı. Yine Midilli'ye dört saat mesafedeki bir yerden şehre su getirtmiş, çeşmeler yaptırmıştı.

Ve daha neler...

Yiğitliği ve zekâsı yanında, şehirleşme ve altyapı hizmetlerine bu derece önem veren bir yanı vardı. İçeri giren ziyaretçiler, büyük bir hürmetle selam verdiler:

-Paşa hazretleri, Çanakkale'de kurmayı arzu ettiğiniz vakfınızın hizmeti ile ilgili olarak talimatlarınızı almaya geldik ...

Paşa, durgun ama duygulu bir cevap verdi:

-Bunlar bizim öte tarafa götüreceğimiz hayır eserleridir evlatlarım... Yiğitlik ve kahramanlık gelip geçicidir. Baki olan insanlığa hizmet bırakabilmektir. Vakıf senedine yazılacak metin işte burada hazır haldedir. Aynısı yazıla ve uygulanı... Haydi, Allah selamet versin...

Paşa kurduğu bu vakıf ile bu sefer de; **Çanakkale'deki çeşmelerin, camilerin, zaviyelerin; köy yollarının ve yol üzerindeki çeşmelerin; ayrıca Kilitbahir'deki limanın tamir, tanzim ve temizlik hizmetlerini; yapımı yarım kalanlarının tamamlanmasını garanti altına alıyordu....**

Vakıf Şartı

...Gerek çeşmelerin ve gerek cami-i şerif ve zaviye-i müminif ve gerek Kilit-i Bahirden Meydüs Karyesine gidecek tarik'in ve tarik-i merkûmda vâkı' çeşmenin ve Kilit-i Bahirda vâkı' limanın bi'l-iktiza tathîr ve tanzimlerine ve ta'mirat ve terminlerine ve mesarif-i sairelerine...

İflas Eden Tüccarlara Yardım Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mustafa Ağa Bin Mustafa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Kile (Keyli) Nazırı, el-Hac, Silahşor-ı Şehriyar

KURULDUĞU YER: İstanbul

KURULUŞ TARİHİ: 1242 H. (1826 M.)

Sultan II. Mahmud'un son dönemleriydi... Avrupa'daki yenileşme hareketleri ve dünyadaki ekonomik çalkantılar sebebiyle Osmanlı'da ticaret erbabı zor durumdaydı. Çarşıda pazarda dolaşip insanların derdlerini dinleyen Padişah, sıkıntıdan kurtulmanın çarelerini arıyordu.

Çare arayan biri daha vardı: Eski Kile Nazırı ve Padişah'ın silahşörü Mustafa Ağa... Odasında burma bıyıklarını çekiştirerek bir aşağı bir yukarı düşünceli düşünceli gidip geliyordu Mustafa Ağa...

"Bir çare bulmalıyız" diyordu... "Böyle giderse, tüccar birer birer hapse girecek..."

İçeri giren yardımcısı:

-Efendim, yeni bir haber daha geldi. Bayezid tüccarlarından üç kimsenin daha işleri tepetaklak olmuş. Borçlarını ödeyemedikleri için hapse gönderilmişler...

-Ne yapacağız peki?

-Siz daha iyisini bilirsiniz efendim...

-Ben bir silahşörüm evladım. Elimden ne gelir ki?

-Bu Kapalı Çarşı esnafı sizi tanır, bilir. Bir vakıf kursak efendim. İmkânı olanların katkısıyla...

-Eee? Nasıl olacak o iş?

-İflas edip borcu sebebiyle hapse düşen tüccarın borcunu öder bu vakıf.

Ve o kimsenin hapisten çıkmasına sebep olur. Ne kadar kurtarırsak...

-Himm.. İyi düşündün bunu... Ver benim paltomu...

Bu konuşmanın ardından Mustafa Ağa oğlu Mustafa Ağa, elinin erdiği sözünün geçtiği ne kadar zengin iş adamı varsa hepsini tek tek dolaştı. Onların katkısını istedi. Ve bugünkü anlamda bir "iş adamları birliği" sayılabilecek vakıf, Mustafa Ağa öncülüğünde kurulmuş oldu.

Böylece o devirde ticaret erbabı, dış borçlar yüzünden zor durumda olan devletin imdadına yetişemese de kendi kendinin imdadına yetişmiş oldu.

Vakıf Şartı

... Galle fazlasının dörtte biri İstanbul'da iflas ederek hapse düşenlerin tahliyesi için harcanacaktır..

Yetim Öğrencileri Giydiren Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Canfeda Hatun binti Abdurrahman Vakfı

KURUCUNUN İSİMİ : Abdurrahman Kızı

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1187 H. (1773 M.)

Vakıf Şartı

...Ve dahi... Zikr olunan mektebde yirmi nefer yetimlere yirmi kapama ve yirmi pabuc alına ve Kurban Bayramında dahi yirmi adet kumaş kavuk ve muallimlerine ve halifelerine birer mücter kaftan ve düğme bahâ onar akçe ve nalça bahâ beşer akçe it'â oluna...

Rebiu'l-evvel ayıydı. Sultan 3. Mustafa'nın annesi Emine Mihr-ü Mah Sultan, mahfilde mevlidhanları dinlerken, en sevdiği yardımcısı Canfeda Hatun ile duygularını paylaştı:

-Süleyman Çelebi Hazretleri bu mevlüdü ne güzel yazmış değil mi?

-Öyledir Sultanım...

-Peki bu mevlüd ziyafetini bizlere bahşeden kimlerdir?

-Çarşıbaşı mektebindeki yetim talebeler Sultanım...

-Allah kabul etsin...

Canfeda Hatun ne hayırlı bir işe vesile olduğunu yeni anlamıştı... Hanım Sultanın mevlüde dalmış olduğunu görünce arz edeceği konuyu açmadan huzurdan çıkmak istedi, fakat Emine Mihr-ü Mah bir şeyler diyeceğini sezdi:

-Vazgeçme söyle, dedi...

-Sultan Hanımım, daha önce de arz ettiğim gibi her sene belli günlerde, özellikle bayramlarda okullarımızdaki yetim çocukları giydiriyor, onlara yardım ediyorduk. Muharrem ayında da aşure pişirip dağıtıyorduk.

Hanım Sultan gülümsedi:

-Evet, zaten onun için size Canfeda diyoruz ya...

-Sultan Hanımım, düşündüm de bu hizmeti izniniz olursa bir vakıf kurarak devamlı kılmak arzusundayım.

Sultan etkilenmiş olduğu mevlüdün heyecanı ile:

-Çok güzel olur. Lakin bir ricada da ben bulunacağım. Bu vakfa mevlüd okutmayı da ilave et olur mu?

Bu emre hayır denilir miydi? İzin çıkmıştı. Canfeda Hatun derhal harekete geçti. İstanbul'da kurduğunu vakıf senedine şu cümleleri kaydettirdi: "...Bundan böyle İstanbul'daki mektepte okuyan yirmi yetime birer üstlük ve ayaklarına birer papuç alınacak ve her Kurban Bayramı'nda da başlarına birer kumaş kavuk alınacak. Öğretmenlerine ve yardımcılara da birer müctehhez kaftan alınacak. Düğme parası olarak onar akçe, nalça parası olarak da beşer akçe verilecek." Ve hanımının ricasını da unutmadı:

"... Ve dahi her sene Peygamber Efendimiz'in doğduğu ay olan Rebiu'l-evvel'de Efendimiz'in ruh-ı şerifleri için mevlüd okunacak ve orada hazır olan insanlara nefis yiyecekler hazırlanacak..."

Boğaz'da Temiz Hava Aldıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Ramazan oğlu Hacı Nureddin Ağa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Peksimeççibaşı

KURULDUĞU YER : İstanbul

KURULUŞ TARİHİ : 1143 H. (1730 M.)

Bebek'e giden İETT otobüsünden iki genç indi. Sahil boyunca sağa sola bakarak yürüdükten sonra asırlık çınar altındaki çay bahçesinde oturanlara sordular:

-Biz buralarda bir köşk arıyoruz da... Hacı Nureddin Ağa köşkü...

Herkes birbirine baktı...

-Köşk mü? O isimde köşk değil çeşme var burada...

Bir pastanenin dondurma tezgâhında müşteriye dondurma uzatan acar bir garson seslendi:

-Abiler, burada Hacı Nureddin Ağa çeşmesi var. İsterseniz tarif edeyim size...

Bakın şimdi... Garsonun yaptığı tarif üzerine elleriyle koymuş gibi buldular çeşmeyi...

Lakin, suyu akmaz, bakımsızlıktan da yüzüne bakılmaz haldeydi... Gençlerden zayıf olanı üzüntüsünü dile getirdi:

-Çeşmesi bile artık kurumuş olduğuna göre, kim bilir, köşkten geriye hiçbir şey kalmamıştır... İstanbul hanımefendisi olduğu halinden belli yaşlı bir kadın oradan geçerken duydu bu konuşmaları:

-İyi günler evladım, kusura bakmayın, sizin çeşmeyle ilgilendiğinizi görünce konuşmak istedim.

Gençler saygıyla karşılık verdiler:

-Efendim biz Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde araştırma yapan öğrencileriz. Arşivdeki tarihi kayıtlara göre Bebek'te, Ramazan oğlu Hacı Nureddin Ağa isimli bir hayırsever zat vakıf kurmuş.

-Ne vakfı imiş bu?

-Önce buraya bir çeşme yaptırmış. Sonra yanına bir köşk ve bir de liman... Vakfiyesine de:

"Buraya gelen insanlar burada konaklayıp Boğaz havası alsınlar. Boğaz'ın güzelliklerini seyrederek dirlensinler." diye yazdırmış.

Hanımefendi duygulandı:

-Allah, Allah! Halkın gelip geçerken konaklayıp temiz hava alması için bir köşk ve bir liman tahsis etmek, herhalde dünyanın başka bir ülkesinde görülmeyecek ince bir hayırseverlik örneği. Buradaki çeşmenin akar halini çocukluğumda hatırlıyorum. Böyle bir köşk olduğunu ise bilmiyorum. Annemlerden falan da duymadım...

O köşkün vakıf olarak halkın hizmetine açılmasının üzerinden yaklaşık üç asır geçmişti tabii... Kim bilir ne vakit hangi hoyrat ellerde tarumar olmuştu... Gençler duygulanan hanımefendiyi teselli etmek ister gibi açıklamada bulundular:

-Vakıflar Genel Müdürlüğü bu eserleri ve vakıf hizmetlerini tekrar canlandırmak için çalışıyor. Biz de buraya bu maksatla gelmiş bulunuyoruz, efendim...

Yaşlı hanım, oradan ayrılırken, "Eski İstanbul'a da kavuşur muyuz bilmem ki?" diye iç geçiriyordu.

Vakıf Şartı

... Çeşme kırbunda bina eylediğim köşk ve liman dahi vakıf olup Ümmeti Muhammed teneffüs eyleye...

Tarihi Eserleri Koruyan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Mehmed Emir Efendi Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: Hacı Mehmedoğlu Ali Efendizade

KURULDUĞU YER: Çan (Çanakkale'nin ilçesi)

KURULUŞ TARİHİ: 1215 H. (1801 M.)

Gün ikindi vaktine dönmüştü, Karadağ yönüne gözü takıldı Mehmed Efendi'nin: "Fesübhanallah, hayırlara çıksın", dedi... "Lakin gün batısı böyle tahinle pekmez gibi birbirine dolanmaya başladığında... Neyse... Hayırlara çıkar inşallah." Sonra da:

-Sorun bakalım, Kocayayla'ya çıkanlar dönmüş mü? dedi.

Hava karardıkça şimşeklerin ışığı çoğaldı. Gök gürültüsünden, ahırlardaki hayvanlar bile korkuyla böğürmeye başladı... Bir ara sedirde dalmıştı ki, kapının önünde koşuşan insanların sesine uyandı Mehmed Emir Efendi.

Kendisi köyün zenginlerindendi, itibarı vardı.

Ve çevresiyle de gayet ilgiliydi.

-Ne oluyor, diye kapıya çıktı ki:

-Sel geldi, dediler... Sürüklenen dal, kütük, çer, çöple tıkanan köprü bent gibi oldu, yıkılmak üzere. Taşan sular bütün Çan sokaklarını doldurdu... Sele kapılan bazı hayvanları Okçular köyünde kurtarmışlar ama çoğu mahsul ve levâzimat sele karışıp Biga'ya doğru sürüklenip gitmiş...

Bir şeyler yapmalıydı. İşte o gün kararını verdi gönlü bol adam. Birkaç gün sonra Çan'ın ileri gelenlerini topladı. Birlikte içtikleri tarhana çorbasının ardından, verdiği hayırlı karar şöyle kayda geçildi:

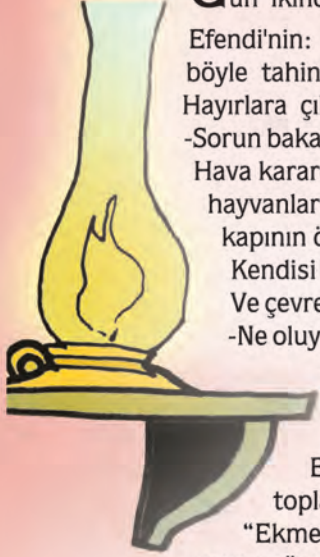
"Ekmeğini yiyip suyunu içtiğimiz güzel köyümüzdeki ecdad yadigarı tarihi köprünün bundan böyle selden zarar görmemesi için bir vakıf kurdum. Bu senedin yazıldığı şu andan itibaren, **dereye sel gelince köprümüzün gözelerini açık tutmak; onu tıkayacak sel çöpünü temizlemek için bir adam tutula. Bu görevliye vakıf için tahsis ettiğim akardan günlük iki akça ücret verile...**"

Efendinin mutluluğu görülmeye değerdi. Kapanmayacak bir defter açmıştı artık...

Hemşehrileri bu yardımsever insanı unutmadılar, dualarla yâd ettiler ve hayırla anmaya devam ediyorlar...

Vakıf Şartı

...Karye-i mezkûre önünde nehr-i cari üzerinde bina olunan köprüye sel geldikde dokunan ağaç ve köpükleri çeküp ve savuşturup köprüyü halas eden adama yevmi iki akçe verile...

Şifahane Yaptıran Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Keykavüs ibni Sultân Keyhusrev ibni Sultân Kılıçarslan

KURUCUNUN LAKABI: Ebü'l-feth, Sultân

KURULDUĞU YER: Sivas

KURULUŞ TARİHİ: 615 H. (1200 M.)

Keykâvus ibn-i Sultân Keyhüsrev ibn-i Sultân Kılıçarslan deniliyordu ona... Anadolu Selçuklu Devleti'nin en önemli sultanlarından biriydi.

Ayrıca Haçlı ordularına karşı Anadolu'yu, hatta İslam alemini müdafaa eden kahramandı.

Bir sabah sarayından çıktı ve Haçlılardan alınan esirleri ziyarete gitti. Binlerce esirin arasında dolaşırken bir ses duydu:

-Bizler ne olacağız?

Sultan o tarafa baktı. Bu sözü söyleyen genç ve güzel bir kızdı.

-Savaşta esir düşen Efon Ejid'in kız kardeşiyim. İsabella'yım. Vatanıma dönmek istiyorum!

Sultan şu cevabı verdi:

-Bu düşünülecektir. Amma burada olduğunuz müddetçe misafirimizsiniz; dininizi, adetlerinizi rahatça yaşayabilirsiniz. Bu beklenmedik cevap, kız ve diğer esirleri hem şaşırtmış hem sevindirmişti.

Ardından yaverine emretti:

-İsteyenlere şehrimizi gezdiresiniz!

Bu imkanı tüm esirler kullanmak istediler. Gruplar halinde ve görevliler eşliğinde Sivas'ı dolaşmaya çıktılar. Şimdi Sivas'ın ucundaki Tokat Caddesi ağzında kalan yeni yaptırılmış mükemmel hastanenin önüne geldiler. Hayran hayran bakınırlarken onların dilini bilen görevli, **bu hastanenin Sultan'ın kurduğu vakfin hastanesi olduğunu; vakfin karşılıksız, Allah rızası için insanlara hizmet eden kurum olduğunu; hastanenin sorunsuz işletilmesi ve masraflarının karşılanması için Kılıçarslan'ın servet sayılabilecek mal ve gelirlerini bağışladığını; ve bu vakfin böyle darüşşifaya yapmak için kurulduğunu vs. uzun uzun anlattı.**

Çok etkilendiler ve gezi sonrası Sultan'a teşekkür etmek istediler. İzin olursa burada kalmak istediklerini söylediler. Bunlar arasında İsabella'nın da olduğu rivayet edilir...

Vakıf Şartı

...Vakfiyede zikir edilen...

Ve mamur ve gayr-ı mamur yerleri... Bircümle hakları ile birlikte mezkûr vâkıfın Sivas beldesi haricinde Tokat caddesi ağzında inşa ve binasını emrettiği müessesesi-i hayriyyeye ki darüşşifaya tamamen ve kâmilen vakfetti...

Mübarek Gecelerde Mahkûmlara İkranda Bulunan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI: Hüseyin bin Abdurrahim Erzincani Vakfı

KURUCUNUN LAKABI: es-Seyyid

KURULDUĞU YER: Bursa

KURULUŞ TARİHİ: 1214 H. (1799 M.)

Yıldırım Bayezid döneminde yaşamış meşhur evliya Abdullah Erzincanî'nin torunlarından es-Seyyid Hüseyin Efendi Bursalıydı.

Bir kandil gecesini Ulucami çıkışında yaşlı bir kadıncağız yanına yaklaştı. Dedi ki:

-Bu mübarek gece hürmetine beni biraz dinler misin?

-Söyle anacığım, nedir derdin?

-Oğlum hapisanededir. Ama ben bir anayım. Onu görmek istiyorum. Fakat zorluk çıkarıyorlar.

-Benden ne istersin?

-Sen önüme düşersen oğlumu belki gösterirler.

Kadıncağızın iki gözü iki çeşmeydi. Bunun üzerine es-Seyyid Hüseyin Efendi doğruca Bursa kadısına vardı. Kadı efendinin gerekli izni vermesinden sonra yaşlı anayla birlikte gittikleri hapisanede gördükleri manzara Hüseyin Efendi'yi çok etkilemişti. Mahkûmların soluk benizleri, çökük bedenleri, merhamet duygularını harekete geçirmişti. Döndü dedi ki oradaki yetkililere:

-Efendiler... Bu zavallılar suçlu da olsalar, sonuçta işledikleri suçun cezasını hapsedilmekle zaten çekiyorlar. Bir de onları hepten bakımsız bırakmanın vebali vardır. Eğer kabul ederseniz size elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışırım...

Müdür, bu asil insanın asil teklifine "Peki" demişti.

Daha o anda kararını vermiş bulunan es-Seyyid Hüseyin Efendi yarından tezi yok, talihin cilvesine yakalanmış bu talihsizlere **özellikle mübarek gün ve gecelerde çeşit çeşit yiyecek ve giyecek gönderecek hayrın temellerini atmış; bir vakıf kurmuştu.** Neden özellikle mübarek gün ve gecelerde diye merak edenlere;

-Bu hikaye Kadir Gecesi'nde başladı, cevabını verirdi...

Bursa'da kurulan bu vakıf insan haklarına saygının güzel bir örneği olarak tarihimizin şeref levhalarını süslemeye devam ediyor.

Vakıf Şartı

...Giyecek alınıp bunlar her sene Ramazan ve Kurban bayramlarında, mübarek gecelerde muhtaç fakir yetimlerden on beş nefer küçük yetime tevzi' olunur.

...Vakfın şartları cümlesindedir ki, ...Bunlardan mezbur şehir hapisanesinde bulunan mahpuslara da o gecelerde yetecek miktarda gönderilir...

İlim Kitapları Bağışlayan Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Ahmed Paşa bin İshak Paşa Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Çıldır Valisi, Sefer Paşa azade,
el-Hac

KURULDUĞU YER : Ahıska

KURULUŞ TARİHİ : 1165 H. (1756 M.)

Çıldır valiliğinden azledildikten sonra yeniden eski vazifesine tayin edilmiş olmanın mutluluğunu yaşıyordu Ahmet Paşa. Kırgınlığının telafisi onu çok mutlu etmiş benziyordu. Bu kez görevde kalış süresi uzun yılları bulacaktı. Bu süre içerisinde Çıldır'da önemli hizmetlerde bulunan Paşa, bir gün huzuruna gelen bir ilim ehline (müderris) elindeki Tuhfetü'l-Ebrar (Yeni Bilinenler) isimli kitabı verirken ilim adamıyla aralarında şu konuşma geçti:

-Ben ki burada yıllardan beri devletimin valisi olarak halka hizmet etmekle vakit geçirdim. Siz ise hep ilimle hemhal oldunuz. İnsanları yetiştirmeye kendinizi adadınız.

-Estağfurullah Paşa hazretleri. Siz olmasanız bu Moskof tehlikesine rağmen Çıldır ilimizde bu Ahıska nahiyesinde huzur ve sükûn içinde oturabilir miydik?

-İlim öğrenmek ve öğretmek her türlü övgüye layıktır. Derim ki bu bilgeliğinizle bana da bir tavsiyede bulunabilirsiniz.

-Ne gibi?

-Dünya için yapılan dünyada kalır, aramızdan Fatiha gönderilmesine sebep olabilecek bir eser...

Paşanın elinden o nadide kitabı alan müderris dedi ki:

-Bakın elinize geçen birbirinden kıymetli eserleri, çağırıp bizlere hediye ediyorsunuz. Bu işi, şanınıza yakışır bir kütüphane yaptırıp kitapları oraya bağışlamak suretiyle yaparsanız hem biz hem siz amacımıza kavuşmuş oluruz.

-Bir kütüphane ha...

-Evet Vali hazretleri.

Meşhur İshak Paşa'nın oğlu Vali Ahmed Paşa hiç beklemeden derhal bir vakıf kurulması talimatını verdi.

Ahıska'da cami, okul, kervansaray gibi yapılara ek olarak medresenin yanına, hem bir lojman hem bir kütüphane yapılmasını; ayrıca nerede ne kadar ilmî eser var ise satın alınıp bu kütüphaneye bağışlanmasını vakfın şartı olarak yazdırdı. İlk bağışı da kendisi yaptı. Bağışladığı eserler

arasında Kitab-ı Maani (Manalar Kitabı) Kitab-ı Mantık (Mantık Kitabı), Fenn-i Hikmet (Hikmet İlmi), Kitab-ı Lugat (Sözlük)

Tuhfetü'l-Ebrar, Tuhfetü'l-Mülûk gibi çok kıymetli kitaplar vardı.

Vakıf Şartı

... Kitab-ı Maani.

Mutavvel cild 1 birdir...

Kitab-ı Mantık, İsaguci Şerhi

cild 1 birdir... Fenn-i

Hikmet... Kitab-ı Lugat.

Cild-i evvel kâmus cild 1

birdir... Farsî

Gülîstan cild 1 birdir...

Hayvan ve Tohum Islah Eden Vakıf

KÜNYE

VAKFIN ADI : Hattab bin Mehmed (Ahmed bin Rahat el-Hattab) Hattab bin Sahib Ahmed Vakfı

KURUCUNUN LAKABI : Ahmed bin Rahat el-Hattab

KURULDUĞU YER : Sivas

KURULUŞ TARİHİ : 721 H. (1321 M.)

Cıvıl cıvıl öğrencileri taşıyan gezi otobüsü çiftliğin geniş kapısının önünde durdu.

Öğrenciler çiftlikten içeri koşuşurken öğretmenleri de onları izliyordu.

Cennetten bir bahçe gibi yemyeşildi etraf. Ağaçlar, kuş sesleri, fısıkiyeler göz kamaştırıyordu... Öğrenciler az sonra sevinç çığlıklarıyla birbirlerine seslenmeye başladılar. Herkes gördüğünü diğerine gösteriyordu:

-Ay şu kuzulara bakın! Ne kadar güzeller.

-Atlara bakın! Yanındaki taylor ne kadar sevimli kişniyor öyle.

Bu arada kendilerini karşılayan çiftlik yetkilisini selamladı öğretmenleri. Çocukların heyecanı yetkiliyi de sevindirmişti:

-Çocuklar!.. Daha ileride buzağılar var. Boğalar var...

-Hey.. Yaşaşın...

Yeşillikler arasında yürürken öğretmen de çocuklar da birbiri ardına sormaya başladı:

-Bu çiftlik sadece hayvanlar için mi? Şu ilerideki koca silindir kuleler ne oluyor? Bu çiftlik kimin? Gülümsedi yetkili ve anlatmaya başladı:

-Bu çiftlik kimsenin değil. Bir vakfın...

-Vakıf mı?

-Evet bu çiftlikte hayvanlar ve tohumlar ıslah ediliyor. Yani, çevremizdeki en sağlıklı hayvanlar seçilip satın alınıyor. Burada bakım ve korumaya alınıyor ve üremeleri sağlanıyor. Böylece soyları ıslah edilmiş koyun, inek, at gibi hayvanların sağlıklı bir şekilde nesillerini devam ettirmeleri sağlanmış oluyor. İleride gördüğünüz koca silindirler de depodur. İçleri buğday, arpa, yulaf, nohut, mercimek doludur. Hepsisi en kaliteli tohumdur. Bunlar bu silolarda saklanır.

Öğretmen hanım sordu:

-Bu vakıf yeni mi kuruldu?

-Şaşıracaksınız belki ama tam yedi asır öncesinde Sivas'ta kurulmuş. Hattab bin Mehmed Efendi kurmuş.

-Biz vakıf deyince hep eski eser zannediyorduk. Demek böyle modern çiftlikler de vakıf olabiliyor öyle mi?

-Evet hoca hanım... Bu güzel çiftlik de, bu gördüğünüz semiz hayvanlar ve ilerideki silolarda saklanan sağlam tohumlar da vakıf geleneğimizin ne kadar zengin bir çeşitliliğe sahip olduğunu gösteriyor...

Vakıf Şartı

...Senevi yedi yüz yirmi dirhem para ile yirmi dört ölçek temiz buğday ve yevmi bir nasip verilerek bu humustan artan bakıden dar-ı rahat sâkinlerinin maişetleri için çift sürmeğe mahsus öküzlerle tohumluk buğday ve döl almak için cins koyun ve inek ile alât ve edevât-ı ziraiye alınarak bu ziraat işleriyle hayvanati muhafazaya kâdir olan emniyetli bir kimseye teslim olunarak bunların mahsulâtı dar-ı rahatın ihtiyac ve mesâlihine sarf edilmesini şart eyledi.

Belki Lazım Olur

Abad etmek: Kalkındırmak
Akademisyen: Üniversite seviyesinde öğretmen, hoca
Akçe: Eskiden kullanılan, gümüşten mamul, küçük bir para birimi
Aranjör: Müzik düzenlemesi yapan müzik adamı
Aşr-ı Şerif: Kur'an-ı Kerim'den en az 10 ayeti makamla okumak
Avdet etmek: Geri dönmek
Azatlı: Serbest bırakılmış erkek- kadın köle
Bâki: Sonsuz, kalıcı
Bandıra: Geminin hangi devlete ait olduğunu gösteren bayrak
Başkonsolos: Bir devletin yabancı bir ülkenin başkenti dışında diğer şehirlerinde bulunan temsilcisi
Beli: Evet, öyle
Beylerbeyilik: Eyalet valiliği
Bin: Oğul. "Ali bin Mustafa", Mustafa'nın oğlu Ali demektir
Bint: Kız. "Ayşe binti Ali", Ali'nin kızı Ayşe demektir
Cariye: Kadın köle
Celep: Hayvan tüccarı
Çadır-ı Hümayun: Padişah çadırı
Çelebi: Efendi
Çeyiz: Gelin olacak kızın hazırladığı eşya, elbise vb. takımlar
Dahil olmak: İçine girmek
Darüşşifa: Şifa dağıtılan yer, hastane
Davudi ses: Tok ve gür ses
Defterdarlık: Vergi Dairesi
Derviş: Din için dünyadan vazgeçip kendini ibadete adayan tekke adamı
Destur istemek: İzin istemek
Destur: İzin
Devlet-i Aliyye: Osmanlı Devleti
Diplomat: Devletin dış işlerinde görevli memur
Dirhem: Eskiden kullanılan gümüş para birimi
Divan: Osmanlı Devleti'nde devlet konularının tartışıldığı meclis, bugünkü bakanlar kurulu
Ecdad: Soy, dedeler, atalar
Ehil: Bir işi yapmakta ustalaşmış kişi
El'an: Şu an, şu anda
Evliya: Allah dostu, keramet sahibi ermiş kişiler
Ferdasında: Hemen sonrasında
Ferman: Padişah emri ve bu emrin yazıldığı süslü kağıt
Fevc fevc: Bölük bölük
Fidyeye: Esirlikten kurtuluş akçesi

Frenk: Müslüman olmayanlara verilen bir ad. Daha ziyade Batılı Hıristiyanlar için kullanılır.
Gayrimüslim: Müslüman olmayan
Haremeyn: Suudi Arabistan'daki Mekke ve Medine şehirlerine verilen ad
Haslet: Tabiat, huy
Hatip: Cuma ve bayram namazlarında cemaate hutbe okuyan ve bu namazları kıldırın kişi
Hazinedar: Hazineden sorumlu kimse
Hekimbaşı: Başhekim
Hemhal olmak: Aynı durumda olmak, aynılaşmak, kaynaşmak.
Hicri Takvim: Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç ettiği tarihi başlangıç kabul eden takvim
İbare: Kitaptaki yazılar
İbn: Oğul
İhya etmek: Canlandırmak
İlä-nihaye: Sonsuza kadar
İle'l-ebet: Sonsuza kadar
İstidat: Yetenek, kabiliyet
İstirahat: Dinlenme
Kadı: Hakim, mahkeme başkanı
Kaftan: Üste giyilen, gösterişli ve süslü uzun elbise
Kargir: Taş veya tuğla ile yapılmış, tahta olmayan bina
Kalyoncu: Yelkenli ve topları olan eski savaş gemisinde çalışan deniz eri
Kazasker: Askeri hakim, askeri hakimlerin başı
Kemal bulmak: Olgunlaşmak
Kerâmet: Allah adamlarına özgü olağanüstü haller, durumlar
Kışla: Askerlerin barındığı büyük bina
Küffar: Müslüman olmayanlar. Müslüman olanlara karşı düşmanlık yapanlar
Külliyeye: Cami, medrese, aşevi, hastane, kütüphane, hamam gibi unsurları bünyesinde bir arada bulunduran yapılar bütünü
Küpeşte: Gemini kenarlarında korkuluk vazifesi gören siper
Kürsü: Hatibin konuştuğu yer
Lala: Şehzadelerin hocası
Levazimat: Yiyecek, giyecek ve benzeri ihtiyaçlar için gerekli malzemeler
Lojistik: Bir işin yapılması için gerekli olan tüm malzemenin belirlenmesi, temini ve bu işlerin planlanıp yönetilmesi
Lord: İngiltere'de bir asalet ünvanı. Ülkemizde zengin, gösterişli yaşayan insanlar için kullanılan bir niteleme

Mahiyet: Bir şeyin ne olduğu, iç yüzü, aslı
Mahsül: Ürün
Maiyet: Bir yöneticinin emri altında onunla birlikte bulunan topluluk
Maruf: Bilinen, tanınan
Mektep: Okul
Menzil: İki konak arası bir konaklık yol ya da yolcular için yapılmış misafirhane
Merasim: Tören
Mescid: İçinde ibadet edilen müslümanlara mahsus küçük veya büyük ibadet yeri.
Mescid-i Haram: Mekte'de Kabe ve civarında namaz kılınan büyük alan
Mevlevihane: Mevlevi tarikatının mensuplarının toplandığı yer
Mevlid: Süleyman Çelebi'nin peygamberimizin doğumu, hayatı ve üstün özelliklerini anlatmak için yazdığı şiir.
Mevlidhan: Mevlid şiirini makamla okuyan kişi
Miladi Takvim: Hz. İsa'nın doğumunu başlangıç kabul eden takvim
Moskof: Rus, Rusyalı, Rusya
Muharrem: Arabi ayların ilki.
Musibet: Birdenbire gelen bela
Mücehhez: Donanım, donanmış
Mühimmat: Gerekli şeyler, askerlikte cephane
Mümtaz: Seçkin
Münzevi: Toplumdan ayrı, bir köşeye çekilmiş kimse
Müştemilat: Bir şeyin bölümleri ve ekleri
Nalça: Ayakkabıların tabanına eskimemesi için takılan demir
Namazgah: Açık alan mescidi
Nezaret etmek: Gözetmek
Piyer Loti: Osmanlı hayranı bir Fransız yazar, 19.yy'da yaşamış ve İstanbul'da ölmüştür.
Prosedür: Bir iş için tutulan yol veya usul
Rebi-ul Evvel: Arabi ayların üçüncüsü
Rençber: Çiftçi
Sahabe: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in arkadaşlarına verilen ad
Sebil: Parasız çeşme, Allah rızası için su ve şerbet dağıtılan yer
Seyyah: Gezgin
Sınıkçı: Kırıkçı, çıkıkçı.
Sipahi: Atlı asker
Süleyman Çelebi: Peygamberimizin doğumu, hayatı ve üstün niteliklerini anlatan, adına "mevlid" denilen uzunca şiirin şairi. 14.yy'da Bursa'da yaşamıştır.
Şaban: Eski takvimde üç aylar olarak bilinen mübarek ayların ikincisi

Şaheser: Baş eser, üstün nitelikli eser
Şehzade: Padişah oğlu
Şeyhülislam: Din bakımından Osmanlı Devletindeki en yüksek rütbeli din alimi
Taam: Yemek, aş
Tadilat: Normale döndürme gayesiyle değiştirme
Tahsil: Öğretim
Tahsis etmek: Bir şeyi birine veya bir tarafa hazırlama, harcama ve tayin etme
Talimat: Direktif, emir
Tasarruf hakkı: Kullanım hakkı
Techizat: Donanım
Teşebbüs: Bir iş için harekete geçme
Tezviratçı: Ara bozuculuk yapan, ortalığı karıştıran kimse
Tezvinat: Süsler, süslemek
Tilavet: Okumak, Kuran-ı Kerim'i okumak
Üç Aylar: Kameri takvimde Recep, Şaban, Ramazan aylarının üçüne birden verilen ad
Vakıf Mütevellisi: Vakfı yönetmekle görevli heyet, yönetim kurulu
Vasiyet: Bir kişinin ölmeden önce yakınlarına bıraktığı sözlü ya da yazılı istekler
Voyvoda: Eskiden bazı bölgelerin beylerine verilen unvan, eski adı Eflak ve Boğdan olan bugünkü Romanya ve Moldova beyleri
Vukıyye: 400 dirhem. Ukiyye olarak da kullanılır
Vuku bulmak: Meydana gelmek
Yâd etmek: Hayırla anmak
Yâdigâr: Bir şahıs veya olayı hatırlatan şey
Yen: Üste giyilen kıyafetlerin kol kısımları
Zat: Kişi
Zaviye: Dervişlerin ibadet için çekildikleri küçük tekke
Zelzele: Deprem
Zemzem: Mekkedeki mübarek su kuyusu ve bu kuyudan çıkan su
Zevc: Eşlerden erkek olan
Zevce: Eşlerden kadın olan

Vakıf Terimleri

- Akar:** Vakfın hizmetleri için bağışlanmış, gelir getiren gayrimenkul (Han, bağ, bahçe vs. gibi)
- Cihet-i Asliyye:** Vakfın ana gayesini oluşturan hizmet.
- Cihet-i Feriyye:** Vakfın ikinci derecedeki, aslen zorunlu olmayan hizmeti.
- Galle:** Ürün ve gelir.
- Garaz-ı Vakıf:** Vakıf kuranın amacı.
- Guzat Vakfı:** Gazilere ait vakıf (Gazi Evrenos Bey Vakfı gibi).
- Hademe-i Hayrat:** Hayır kurumlarındaki görevliler.
- Hademe-i Vakıf:** Vakıf işlerindeki görevliler.
- Hayrat:** Hayır kelimesinin çoğulu. Allah rızası için oluşturulan ve vakfedilen eserler topluluğu.
- Kayım:** Vakfın malını gözetmek ve korumak üzere tayin olunan kimse.
- Mazbüt Vakıf:** Vakıflar İdaresi tarafından yönetilen vakıflar.
- Mevkuf:** Vakfedilen mal.
- Mülhak Vakıf:** Vakıflar idaresinin kontrolünde, vâkıfın evlatları tarafından yönetilen vakıflar.
- Mütevellî:** Vakıf işlerini idare ve icra yetkisiyle atanan kimse.
- Nazır:** Vakfiye şartları gereğince vakfın teftiş ve denetimini yapan kimse.
- Umur-ı Hayriyye:** Hayır işleri
- Vakfiye:** Vakfa dair, vakfı kuran kişinin şartlarını, akarları, hayratları ve vakfi onaylayan hakimın kararını içeren yazılı belge (vakıf senedi).
- Vakıf:** Bir parayı, malı yahut menfaati Allah'ın mülkü olarak, Allah rızası için, insan ve diğer tüm canlıların hizmet ve menfaatine sonsuza kadar adanmak, bağışlamak.
- Vakıf Senedi:** Vakfın hizmet amacının, şartlarının yazılı olduğu belge.
- Vâkıf:** Vakıf kuran kimse

Hayırda Sınır Yok

- ❖ Hasta, hastalık, doktor, hastabakıcı, ilaç, tedavi, cerrah, tabib, eczane, daruüşşifa ile ilgili vakıflar.
- ❖ Muhtaçlar, yoksullar, fakirler ve miskinlere yardımla ilgili vakıflar.
- ❖ Dullar, kimsesizler ve yetimler için vakıflar.
- ❖ İmaretlerle ilgili vakıflar.
- ❖ Hatim, cüz, aşır okunması, mevlid, dua, şefaât ve helalleşme ile ilgili vakıflar
- ❖ Bayramlarda, kandillerde, mübarek aylarda, Ramazan'da yapılacaklarla ilgili vakıflar.
- ❖ Medreseler, müderrisler, talebelerle ilgili vakıflar
- ❖ Cami, mescid ve namazgahlar ile ilgili yaptırma, bakım ve aydınlatma vakıfları.
- ❖ Tarihi eserlerin bakım ve korunmasıyla ilgili vakıflar.
- ❖ Çevre güzelliği ve temizliği ile ilgili vakıflar
- ❖ Hacc yolları güvenliği, hacılara ikram, hacc coğrafyasına bakım ve yardım ve Hacc yaptırılması ile ilgili vakıflar.
- ❖ Haremeyn (Mekke-Medine) vakıfları.
- ❖ Su ile ilgili vakıflar.
- ❖ Avarız ve cenaze ile ilgili vakıflar.
- ❖ Kütüphane, kitaplık, kitaplarla ilgili vakıflar.
- ❖ Kar vakıfları.
- ❖ Evleneceklerle yardım vakıfları.
- ❖ Askeri yerler, şehitlikler, kaleler, donanma ve kırsallarla ilgili vakıflar.
- ❖ Borç para verilmesi ile ilgili (karz-ı hasen) vakıflar.
- ❖ A'mâ (kör) ve diğer engellilerle ilgili vakıflar.
- ❖ Hapis, hapishane ve mahkumlarla ilgili vakıflar.
- ❖ Leylekler, sokak hayvanları ve vahşi hayvanlarla ilgili vakıflar.
- ❖ Göller, nehirler ve karada ulaşım ile ilgili vakıflar.
- ❖ Ahali için gezinti ve hava aldırma (tenezzüh) ile ilgili vakıflar.
- ❖ Kayıkçılara, hamallara yardım ile ilgili vakıflar.
- ❖ Gıda, tarım ve endüstri ile ilgili vakıflar.
- ❖ Gayrimüslim vakıfları.
- ❖ Ormanlıklar ve zeytinlikler ile ilgili vakıflar.